

วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น

Journal of Northern College

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม 2561 – มิถุนายน 2561

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการและบทความวิจัยที่มีคุณภาพ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ด้านวิชาการ และด้านการวิจัย

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง อธิการบดีวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

บรรณาธิการ

ดร.สิรินี ว่องวิไลรัตน์ รองอธิการบดีฝ่ายบริหารวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์	เสรีรังสรรค์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ เสนาะ	ติเยาว์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย	ยวาะประภาส	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.อุดม	รัฐอมฤต	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์	พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย	แหวนเพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร	ยุภาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ สฤชณ์	พรมสายใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อานนท์	วงษ์มณี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เผด็จ	ทุกข์สุญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญฐณา	ดิษฐ์แก้ว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา	ตลวิทยาคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์	เคลือบวัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์	ชั้นแก้วหล้า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา	สิทธิอ่วม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.คงศักดิ์	บุญยะประณีต	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.เปรมจิต	มอร์ซิง	วิทยาลัยชุมชน ตาก
อาจารย์ ดร.พัฒนา	นาคทอง	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง
อาจารย์ ดร.ประจบ	ขวัญม้น	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ภญ.ดร.ธีรยา	วรปาณี	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย
อาจารย์ ดร.เด่นศักดิ์	หอมหวล	วิทยาลัยชุมชน ตาก
อาจารย์ ดร.สุบัน	พรเวียง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.กันตภณ	หลอดโสภา	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
อาจารย์ ดร.รัฐนันท์	พงศ์วิริทธิ์ธร	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
อาจารย์ ดร.วีรพงษ์	สุทาวัน	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
อาจารย์ ดร.กรรณิการ์	ทองรักษ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
อาจารย์ ดร.นลธวัช	ยุทธวงศ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
อาจารย์ ดร.อภิชาติ	ดวงธิสาร	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ฝ่ายจัดการและเลขานุการกองบรรณาธิการ

นางสาววลัยลักษณ์	พันธุรี
นางสาวศศิธรณ	ส่งต่าย

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 4 ฉบับ

เจ้าของวารสาร

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสาร ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ชั้น 1
888 หมู่ 2 ถนนพหลโยธิน (แนวเก่า) ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000
โทรศัพท์ 055-517488 ต่อ 808

พิมพ์ที่ บริษัท พีค การพิมพ์ จำกัด เลขที่ 24/9 ถนนติวานนท์ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี 12000 โทรศัพท์ 0-297-9571-6

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
<p>แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ย่านบางลำพู กรุงเทพมหานคร จันทิรา บุรียวงศ์ และ รศ.ดร. ปกรณ์ สุวานิช.....</p>	1
<p>การศึกษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคน บ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ไทยโรจน์ พวงมณี ยุพดี ชินพีระเสถียร รวิภัค ปรีชากุลดำรง.....</p>	15
<p>การจัดการแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาในจังหวัดตาก กานแก้ว ปัญญาไทย , สุข บุญผา พิรพล สิมมา.....</p>	28
<p>การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสินใจขายหรือผลิตต่อของแก้วโป่งข่าม บ้านนาบ้านไร่ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ณัฐยา สักเสียด ณัฐนรี ทองดีพันธ์ และปัญจพร ศรีचनाพันธ์.....</p>	54
<p>ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีฐาน ของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย เตชะธร สุขชัยศรี และ อนันต์ ธรรมชาลัย.....</p>	63
<p>ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก น้ำฝน คงสกุล ยุพรัตน์ จันทร์แก้ว กนกวรรณ ลีจ้อย และนิรัชฎา อุปนัน.....</p>	71

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มนมเทียนแก้วแม่พูล ศรี บ้านนมเงิน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม กฤษณา กล้าหาญ ผกามาศ ดอนบรรเทา ดร.กิตติชัย เจริญชัย และ ผศ.ลักขณา ศิริจำปา.....	84
รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 เขาวงกต จงเกษกรณ์.....	95
การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ชวลีพร เหว่าโต.....	108

แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์
ย่านบางลำพู กรุงเทพมหานคร
AN APPROACH TO ENVIRONMENTAL MANAGEMENT IN
BANGLUMPOO HISTORICAL AREA, BANGKOK

จันทิรา บุรืวงศ์¹ และ รศ.ดร. ปกรณ์ สุวานิช²
Chunthira Bureewong¹ and Assoc.Prof.Parkorn Suwanich²

บทคัดย่อ

ย่านบางลำพู เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำลังประสบปัญหาและได้รับผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยปัญหาสิ่งแวดล้อมได้เข้าไปลดคุณค่าของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญและอาคารโบราณสถานในย่านบางลำพู การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินศักยภาพทรัพยากรและการจัดการสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรมอาคารโบราณสถานของชุมชน และเพื่อเสนอแนวทาง ขั้นตอน และวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และอยู่ร่วมกับชุมชนอย่างสมดุลบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการใช่วิธีเก็บข้อมูล 3 แบบ คือ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนและกลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และอาคารโบราณสถานในย่านบางลำพู และต้องการได้รับการส่งเสริมและการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การจัดการสิ่งแวดล้อม/ พื้นที่ทางประวัติศาสตร์/ บางลำพู

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล Chun2217@hotmail.com 0-9359-23271

² อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา parkorn.Suw@mahidol.ac.th 0-8327-77796

Abstract

Banglumpoo, one of the historical areas in Bangkok has been faced on the population environmental impact which increased rapidly. This condition degrades the value and imposingness of the historic buildings in this area. This research study aimed to evaluate the potential resources and environmental management in terms of historic buildings and to study the ideas and participation of the stakeholders in historical area. Instruments used for collecting data were three methods which are questionnaire (samplings consist of 596 questionnaires), in-depth interview (seven interviewees) and focus group (six in group). Basic statistic such as range, mean and standard deviation were used to analyze the data.

The results of this study indicated that the local people and the community leaders realized the importance of the historical area and historic buildings. They need more encouragement in participating environmental management approach.

KEY WORDS: ENVIRONMENTAL MANAGEMENT/ HISTORICAL AREA/ BANGLUMPOO

บทนำ

เกาะรัตนโกสินทร์มีประวัติการตั้งถิ่นฐานที่ยาวนานก่อนมาเป็นกรุงรัตนโกสินทร์โดยได้มีการสถาปนาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2325 มีประชาชนได้ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก เกิดเป็นชุมชนหนาแน่นจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะย่านที่อยู่อาศัยและย่านการค้าที่สำคัญใกล้เกาะเมือง เช่น ชุมชนจีน-ย่านสำเพ็ง ชุมชนชาวมอญ-ย่านบ้านหม้อ ชุมชนมุสลิม-ย่านพาหุรัด และชุมชนบางลำพู ความสำคัญดังกล่าวทำให้เกาะรัตนโกสินทร์มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากถึง 20,754,195 คน/ปี (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) และได้เดินทางพักค้างในสถานที่ต่างๆ ทั้งภายในเกาะเมืองและด้านนอก จึงเกิดมีธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร รวมถึงการตัดแปลงอาคารอยู่อาศัยดั้งเดิมเป็นเกสเฮ้าส์ (Guest house) โดยเฉพาะย่านบางลำพู ซึ่งถือเป็นแหล่งชุมชนและการค้าสำคัญตั้งแต่ในยุคตั้งกรุง มาจนถึงปัจจุบัน

ย่านบางลำพู ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมชุมชน จากการก่อสร้างอาคารและความหนาแน่นของผู้คนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นมลพิษการท่องเที่ยวอย่างหนึ่ง เช่น ความไม่เป็นระเบียบของร้านค้า พื้นที่สกปรกรกรุงรัง ไม่สวยงามสะอาดตา พื้นที่ทางเท้าถูกรุกด้วยแผงร้านค้า รอบนอกกำแพงเขตโบราณสถาน เช่น วัดชนะสงครามและวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร มีร้านอาหารแผงลอย ธุรกิจสปา โดยรอบ ทำให้ความมีคุณค่าและสง่างามลดน้อยลง ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการรักษาและคงไว้ซึ่งสภาพของพื้นที่ย่านเมืองเก่าทางประวัติศาสตร์ที่

มีคุณค่าวิถีชุมชนแบบเดิมได้ จึงเป็นความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา และเป็นปัญหาที่ไม่สามารถดำเนินการด้านหนึ่งในด้านเดียว แต่สามารถดำเนินการได้ในแนวทางการพัฒนาร่วมไปพร้อมซึ่งการอนุรักษ์ดูแลพื้นที่ประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่า ซึ่งจะถือเป็นสารประโยชน์ที่เกิดขึ้น โดยยังคงบทบาทสำคัญด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และคงไว้ซึ่งลักษณะทางกายภาพ สังคม และวิถีชีวิตที่เป็นองค์ประกอบหลักทางการเป็นเมืองเก่าทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าที่สามารถอนุรักษ์และให้คงไว้ได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ศึกษาที่เหมาะสม ตลอดจนการรักษาพื้นที่คุณค่าทางประวัติศาสตร์ การส่งเสริมและการสร้างความเข้าใจในการดูแลพื้นที่โบราณสถานและพื้นที่โดยรอบบริเวณย่านบางลำพู ซึ่งถือเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ให้คงไว้ซึ่งอาคารโบราณสถานที่สง่างาม ทรงคุณค่า และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สวยงามคู่กับชุมชนชาวย่านได้อย่างสมดุล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทรัพยากรและการจัดการสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรมอาคารโบราณสถานของชุมชน
๒. เพื่อเสนอแนวทาง ขั้นตอนและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และอยู่ร่วมกับชุมชนอย่างสมดุลบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานในการศึกษาเสนอแนวทาง ขั้นตอนและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ประชาชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ย่านบางลำพู ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและเห็นคุณค่าของโบราณสถานในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ดังนี้ แนวคิดด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม พื้นที่ศึกษาและโบราณสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียน แนวคิดด้านการมีส่วนร่วม

แนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อม มีแนวคิดในด้านการจัดการและแสดงให้เห็นถึงความหมายในเชิงวิชาการไว้หลากหลายแนวคิด ดังนี้

การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการที่ดำเนินการอย่างมีระบบเพื่อสร้างความคงสภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการจัดการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ด้วยการสร้างกลไก

ควบคุมที่ไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อการมีใช้ในอนาคตต่อไป (เกษม จันทรแก้ว, 2551) ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับ Jolly (1978) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมว่า เป็นกระบวนการดำเนินการตามความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีส่วนให้ประโยชน์ตามความต้องการของมนุษย์ขั้นต่ำหรือมากกว่าในอนาคต

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2540) ได้ให้คำอธิบายถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมว่า เป็นกระบวนการใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ โดยการวางแผน ดำเนินงาน ติดตามประเมินผลและปรับปรุง แก้ไขพัฒนาให้ดีขึ้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการใช้อย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้ให้ได้ยั่งยืน ยาวนานตลอดไป และเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อมวลมนุษย์และธรรมชาติให้มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม Winslow and Gubby (1976) เห็นว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงการพิจารณาตรวจสอบทรัพยากรในพื้นที่อย่างดีแล้วตัดสินใจว่าจะทำอะไรที่ต้องการโดยมิให้เกิดอันตรายมากจนทำให้สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัยอยู่น้อยชนิดต้องเสียไป

ทั้งนี้ สาระสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้ การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ในด้านการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ต้องมีการวางแผนการใช้ที่ดี และเหมาะสม การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ต้องมีผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมน้อยที่สุด และการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ต้องยึดหลักการอนุรักษ์เสมอ ประกอบกับการจัดการสิ่งแวดล้อมถือเป็นแนวทางหรือเครื่องมือในการกำหนดขั้นตอนเพื่อดำเนินการสร้างแนวทางหรือกลไกในการดูแล ควบคุมและป้องกันการกระทำใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรให้เสียหายและเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะเป็นมาตรการสำคัญที่จะจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคล ประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทในพื้นที่เข้ามาร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมทำให้สำเร็จเป็นรูปธรรม

พื้นที่ศึกษาและโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียน

พื้นที่ย่านบางลำพู ซึ่งถือเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และมีเอกลักษณ์เฉพาะ และกลายมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอก โดยโบราณสถานอยู่ในขอบเขตพื้นที่ศึกษามีจำนวน 12 แห่ง ประกอบด้วย วัดชนะสงคราม ป้อมพระสุเมรุพร้อมด้วยปรางค์ วัดบวรนิเวศวิหาร โรงกษาปณ์ (หอศิลป์เจ้าฟ้า) กำแพงเมืองหน้าโรงเรียนวัดบวรนิเวศ บ้านพระอาทิตย์ บ้านทัดทรง ชุมประตู่วังถนนพระเมรุ อาคารโรงพิมพ์คุรุสภา วังกรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ วังกรมพระสวัสดิวัด นวิศิษฎ์และวังมะลิวัลย์

ภาพที่ 1 แสดงที่ตั้งอาคารโบราณสถานในพื้นที่ศึกษา 12 แห่ง

แนวคิดด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ป็นช่องทางสำหรับประชาชนในรับรู้เหตุการณ์ แสดงความคิดเห็น และร่วมลงมือทำ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาและจัดการพื้นที่ศึกษาโดยเฉพาะในพื้นที่อ่อนไหวและมีความหลากหลายอย่างย่านบางลำพู เนื่องจากคนในชุมชนจะถือเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญและมีประสบการณ์ตรง ซึ่งสามารถนำเสนอข้อมูลจริงในเขตพื้นที่ ข้อคิดเห็น วิธีการและข้อเสนอแนะได้และเป็นไปตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องการจัดให้มีการมีส่วนร่วมในเชิงที่เป็นทางการ เช่น การจัดทำประชาพิจารณ์ การรับฟังความคิดเห็นระหว่างภาครัฐและประชาชน การจัดเสวนาชุมชน การประชุมแบบเปิด การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ อาจจะทำให้เกิดความสิ้นเปลือง และเปล่าประโยชน์ จึงต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อให้ประชาชนสามารถสร้างประโยชน์และมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สิ้นเปลืองและเปล่าประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบการวิจัย การศึกษา “แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ย่านบางลำพู กรุงเทพมหานคร” เป็นการกำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประชากรจากการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสอบถาม กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และกลุ่มประชากรที่ใช้ในการสนทนากลุ่มย่อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มประชากรจากการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสอบถาม

การศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Studies) ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคคลที่เป็นผู้อยู่อาศัยประชาชนผู้พักอาศัยบริเวณย่านบางลำพู แขวงชนะสงคราม (825 ครัวเรือน) แขวงตลาดยอด (1,225 ครัวเรือน)..เขตพระนคร รวมจำนวน.2,050..ครัวเรือน นำมาหากกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) ตามสูตรของ Taro Yamane

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงใช้ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ในแขวงชนะสงครามจำนวน 297 ตัวอย่าง และแขวงตลาดยอด 299 ตัวอย่าง จึงใช้ตัวอย่างทั้งหมด 596 ตัวอย่าง จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยผู้วิจัยได้นำครัวเรือนตามทะเบียนบ้านในแขวงตลาดยอดและแขวงชนะสงครามมาจัดทำหมายเลขใหม่ เพื่อใช้ในการจับสลากซึ่งเมื่อจับสลากได้ครัวเรือนแล้ว จึงทำการลงพื้นที่สอบถาม โดยการใช้วิธีการสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล หรือลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยทั่วไปของผู้ที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา เป็นการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นในเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา เช่น ลักษณะวิธีการ พฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติภารกิจในการดำรงชีวิต วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนในพื้นที่ศึกษาที่มีต่ออาคารโบราณสถานที่มีคุณค่าในพื้นที่ศึกษา เป็นต้น

2.กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นการใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูล ซึ่งได้รับการสัมภาษณ์เป็นเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง การใช้ตัวอย่างแบบเจาะจงนี้ใช้สำหรับเลือกตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในย่านบางลำพู โดยคัดเลือกจากผู้นำชุมชนในย่านซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง คือ สมาชิกสภาเขต จำนวน 2 คน นายกผู้ประกอบการสถานที่ท่องเที่ยว ปราชญ์ชาวบ้าน แขวงชนะสงครามและแขวงตลาดยอด จำนวน 2 คน และประธานกลุ่มองค์กรอิสระ จำนวน 2 คน

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบรายบุคคล (Individual interviews) เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะอย่างอิสระ โดยผู้สัมภาษณ์ได้กำหนดรูปแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และดำเนินการจัดเตรียมคำถามในลักษณะของคำถามปลายเปิด และได้ทำการทดลองสัมภาษณ์ก่อนการสัมภาษณ์จริงเพื่อทดสอบความชัดเจนของคำถาม โดยรูปแบบคำถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชื่อ ตำแหน่งหน้าที่ อายุ อาชีพ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการใช้พื้นที่และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ในพื้นที่ศึกษา

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้คุณค่าของอาคารโบราณสถาน

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

3 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมมนากลุ่มย่อย

ผู้วิจัยได้เชิญผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการหรือผู้แทนและผู้นำชุมชนไม่เป็นทางการหรือผู้แทนในแขวงตลาดยอดและแขวงชนะสงครามมาระดมความคิดเห็น และกำหนดแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าที่เหมาะสมร่วมกัน จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ประธานชุมชนหรือผู้แทน จำนวน 2 คน ประชาชนชาวบ้านหรือผู้แทน จำนวน 2 คน และประธานกลุ่มองค์กรอิสระ จำนวน 2 คน โดยผู้เข้าร่วมการสัมมนากลุ่มย่อยมีระยะเวลาในการแสดงความคิดเห็นคนละไม่เกิน 20 นาที และมีผู้สังเกตการณ์ในทีมของผู้วิจัยเพื่อสังเกตพฤติกรรม ลักษณะการพูดให้ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาแต่ละคนด้วย พร้อมทั้งดูแลอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ติดตามและผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องบริเวณรอบนอก

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสัมมนากลุ่มย่อยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน และผู้แทนหน่วยงานอิสระ มาแสดงความคิดเห็นและให้แนวคิดร่วมกัน ร่วมหาข้อสรุปที่เป็นที่ตรงตามความประสงค์ของทุกฝ่าย และดำเนินการจัดเตรียมคำถามในลักษณะของคำถามปลายเปิด และได้ทำการทดลองสัมภาษณ์ก่อนการสัมภาษณ์จริงเพื่อทดสอบความชัดเจนของคำถาม โดยรูปแบบคำถามแบ่งเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชื่อ ตำแหน่งหน้าที่ อายุ อาชีพ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการใช้พื้นที่และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ในพื้นที่ศึกษา ความสำคัญของอาคาร วิธีในการจัดการสภาพแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ ในพื้นที่อาคารโบราณสถานและพื้นที่โดยรอบ และวิธีส่งเสริมคุณค่าพื้นที่ในเขตเมืองเก่า

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เช่น ขั้นตอนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ วิธีการหรือเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้จะได้ข้อมูลส่วนมากเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้สถิติพรรณนา เช่น การหาค่าเฉลี่ย (Mean) อัตราส่วนร้อยละ (Percent) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลบางส่วนที่ต้องแสดงให้เห็นถึงปริมาณ เพื่อจะจะสามารถเข้าใจถึงผลการศึกษาได้อย่างชัดเจนขึ้น ซึ่งก่อนดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ด้วยวิธีการการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ประเภทการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) โดยนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งที่ได้จากการสอบถาม การ

สัมภาษณ์เชิงลึกและการอภิปรายกลุ่มมาเทียบเคียงกัน ซึ่งพบว่า แหล่งข้อมูลจากทั้ง 3 แหล่งมีข้อมูลเหมือนกัน จึงแสดงได้ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมมามีความถูกต้อง จึงได้นำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษา แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ย่านบางลำพู กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลใน 3 ลักษณะ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่ม สามารถสรุปและวิเคราะห์ผลได้ ดังนี้

1. ผลประเมินศักยภาพทรัพยากรและการจัดการสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรมอาคารโบราณสถาน โดยการศึกษาผลจากการปฏิบัติตัวของคนในชุมชนต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ในย่านบางลำพู

ลักษณะที่ 1 เป็นการใช้แบบสอบถาม ในด้านการปฏิบัติตัวต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า จากกลุ่มตัวอย่างจากหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน จากแขวงชนะสงครามและแขวงตลาดยอด รวม 542 ราย จากที่กำหนดไว้ 596 ราย สรุปได้ว่า ประชาชนมีการปฏิบัติตัวในเรื่องการเข้าร่วมประชุมในเรื่องการดูแลโบราณสถาน การเข้าร่วมฝึกอบรมในการดูแลโบราณสถาน และปิดกวดเช็คดูโบราณสถาน ในระดับน้อย การปฏิบัติตัวในเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรม การร่วมบริจาคในการอนุรักษ์และดูแลโบราณสถาน และการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้ทราบเมื่อพบเห็นโบราณสถานเสียหาย อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการปฏิบัติตัวในเรื่องของการขีดเขียนข้อความบนอาคารหรือกำแพงโบราณสถาน และการวางสิ่งของบนอาคารโบราณสถาน ซึ่งเป็นข้อความในเชิงลบ ผู้วิจัยจึงให้คะแนนในเชิงกลับกัน และพบว่า การปฏิบัติตัวในเรื่องของการขีดเขียนข้อความบนอาคารหรือกำแพงโบราณสถาน และการวางสิ่งของบนอาคารโบราณสถาน อยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายถึงว่า ไม่เคยปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวเลย

ลักษณะที่ 2 เป็นการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากบุคคลในย่านซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง จำนวน 7 ราย พบว่า การจัดการสภาพแวดล้อมของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และพื้นที่โดยรอบ สามารถสรุปได้ 3 ด้าน ดังนี้

ด้านการจัดการขยะ ผู้เข้าร่วมวิจัยกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 4 ใน 7 คน ให้ความสำคัญในการจัดการสภาพแวดล้อมของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และพื้นที่โดยรอบ โดยเน้นให้เห็นถึงเรื่องปัญหาขยะในพื้นที่ของบางลำพู เนื่องจากพื้นที่บางลำพูมีการค้าและแหล่งบันเทิงเป็นจำนวนมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ แต่ละวันจะมีปริมาณขยะมากมาย ทางสำนักงานเขตพระนครได้ทำการจัดเก็บตามเวลาที่กำหนด

ด้านการจัดการน้ำเสีย 5 ใน 7 ของผู้เข้าร่วมวิจัยกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการน้ำเสียในคลองบางลำพู เนื่องจากในช่วงเวลาที่ผ่านมามีสภาพน้ำเน่าเสีย มีกลิ่นเหม็น ขยะลอย เพราะการปิดประตูน้ำจากภาครัฐ ทำให้น้ำในคลองบางลำพูไม่ถ่ายเท จึงได้ขอความร่วมมือจากทางทหารเรือ ผู้ประกอบการในย่านบางลำพู และประชาชนช่วยกันฟื้นฟูสภาพคลองบางลำพูให้ใสสะอาด เช่น การใส่ EM ball การนำจักรยานบำบัดน้ำเสียมาใช้ในคลอง เป็นต้น

ด้านการปรับปรุงทัศนียภาพ ทั้ง 7 ท่านได้ให้ความโดดเด่นไปที่ป้อมพระสุเมรุ และสวนสันติชัยปราการ ซึ่งแต่เดิมพื้นที่สวนสันติชัยปราการได้ถูกใช้เป็นที่ทำการของหน่วยราชการ เมื่อหน่วยราชการย้าย จึงได้ถูกปรับปรุงให้เป็นสวนสาธารณะที่อยู่รอบบริเวณป้อมพระสุเมรุ จึงทำให้ป้อมพระสุเมรุมีความโดดเด่นสง่างามมากขึ้น และเป็นสถานที่ที่ผู้คนเข้าถึงได้ง่าย เป็นพื้นที่ที่พักผ่อนหย่อนใจ และชมความสวยงามของป้อมพระสุเมรุซึ่งเป็นอาคารโบราณสถานได้ใกล้และชัดเจน

ลักษณะที่ 3 เป็นการให้คำถามในการสนทนากลุ่ม โดยเก็บข้อมูลจากได้เชิญผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการ หรือผู้แทนและผู้นำชุมชนไม่เป็นทางการ จำนวน 6 ราย พบว่า การจัดการสภาพแวดล้อมของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่อาคารโบราณสถาน จำเป็นต้องอาศัยจากหลายฝ่ายทั้งจากชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานทหาร และหน่วยงานระดับชาติ เพราะหากมีแต่เฉพาะความร่วมมือจากประชาชนเพียงฝ่ายเดียวก็ไม่อาจจัดการพื้นที่ได้ดีและรวดเร็ว เนื่องจากไม่มีกำลังและงบประมาณมาก ระยะเวลาที่ผ่านมาภาครัฐได้ให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น สำหรับการจัดการพื้นที่อาคารโบราณสถานในย่านบางลำพูส่วนใหญ่ จะเป็นหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ และเจ้าของอาคารในการดูแล ปรับปรุง ซ่อมแซม โดยชาวชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องแต่อย่างใด

๒. แนวทาง ขั้นตอนและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ ทางประวัติศาสตร์และอยู่ร่วมกับชุมชนอย่างสมดุลบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วม

ลักษณะที่ 1 เป็นการให้แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามด้านการปฏิบัติตัวต่อการมีส่วนร่วมในชุมชน จากกลุ่มตัวอย่างจากหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน จากแขวงชนะสงครามและแขวงตลาดยอด รวม 542 ราย จากที่กำหนดไว้ 596 ราย สรุปผลได้ดังนี้

ระดับการผลการปฏิบัติตัวของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในชุมชน

ประเด็นที่อยู่ในระดับน้อย (0 - 0.66) จำนวน 4 ประเด็น ตามลำดับ คือ ประเด็นของการเข้าร่วมวางแผนจัดกิจกรรมงานประเพณีและวัฒนธรรมในพื้นที่ประวัติศาสตร์ย่านบางลำพู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.61 ประเด็นของการเข้าร่วมกลุ่มอาสาในการดูแลรักษาพื้นที่โบราณสถาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.63 ประเด็นของการเข้าร่วมการ

ประชุมของกลุ่มชุมชนในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.63 และประเด็นของการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการดูแลอาคารโบราณสถานที่มีคุณค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.64

ประเด็นที่อยู่ในระดับปานกลาง (0.66 – 1.33) จำนวน 3 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ ประเด็นของการแนะนำให้คนในชุมชนเล็งเห็นคุณค่าของอาคารโบราณสถาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.02 ประเด็นของการร่วมกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์อาคารโบราณสถานที่มีคุณค่าในย่านบางลำพู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.09 และประเด็นของการปฏิบัติตามแนวทางการอนุรักษ์ดูแลรักษาโบราณสถาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.16

ลักษณะที่ 2 เป็นการให้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากบุคคลในย่านซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง จำนวน 7 ราย พบว่า

การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการจัดการสิ่งแวดล้อมโบราณสถาน เป็นเรื่องที่คนในพื้นที่ไม่ค่อยได้ทำร่วมกัน เนื่องจากอาคารโบราณสถานส่วนใหญ่มีภาคเอกชนเป็นเจ้าของ หรือหากอยู่ในความครอบครองของภาครัฐ หน่วยงานที่อยู่ใช้อาคารโบราณสถานเป็นสถานที่ทำงานก็จะเป็นผู้ดูแลรักษาตนเอง

การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม มีหลากหลายวิธี เช่น การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ การจัดกิจกรรมอนุรักษ์พื้นที่ การรับฟังความคิดเห็นหรือการร้องเรียนจากประชาชน ซึ่งเรื่องร้องเรียนเป็นเสียงสะท้อนจากประชาชนอย่างที่สุด เพราะประชาชนที่ประสบเหตุเดือดร้อนรำคาญ หรือพบความไม่ถูกต้องของขบธรรมเนียม ก็จะรวมตัวกันเพื่อให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีอำนาจในการจัดการ ได้ปรับปรุง แก้ไขความเดือดร้อนนั้นให้บรรเทาลง

ลักษณะที่ 3 เป็นการใช้คำถามในการสนทนากลุ่ม โดยเก็บข้อมูลจากได้เชิญผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการ หรือผู้แทนและผู้นำชุมชนไม่เป็นทางการ จำนวน 6 ราย พบว่า

ขั้นตอนการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ และเครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์ ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินการได้หลายระดับ ในระดับชุมชนมีประธานชุมชนเป็นผู้นำ ในระดับประชาคมหรือชมรมมีประธานประชาคมหรือชมรมเป็นผู้นำ หรือกลุ่มจัดตั้งต่างๆ เช่น กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มผู้นำเครือข่าย ซึ่งมีผู้นำของกลุ่ม ในระดับเขตพื้นที่มีตัวแทนจากประชาชน เช่น สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเขต ในระดับจังหวัดมีตัวแทนจากประชาชน เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ถือเป็นตัวแทนในภาคประชาชนที่เข้ามามีบทบาท รับฟังความข่าวสาร และแผนโครงการต่างๆ จากทางภาครัฐ ดังนี้ ขั้นตอนแรก จึงควรเป็นเรื่องของการให้ความรู้ และความสำคัญของพื้นที่ในภาพรวม ชาวบ้านทราบดีอยู่แล้วว่าเป็นพื้นที่อนุรักษ์ หากแต่ยังไม่ทราบว่า พวกเขาจะทำอะไรได้บ้าง เพราะเข้าใจว่า เป็นหน้าที่ของภาครัฐเพียงอย่างเดียว การส่งเสริมความรู้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ในเชิงลึกด้วย เพื่อทำให้ประชาชนเข้าใจและตระหนักในการร่วมดูแลพื้นที่

ต้องมีการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับอาคารโบราณสถาน การอบรมความรู้เกี่ยวกับการปลูกสร้างหรือมีสิ่งก่อสร้างอาคาร ใกล้เคียงโบราณสถาน การปรับปรุงซ่อมแซมอาคารใกล้เคียงโบราณสถาน เป็นต้น เมื่อมีความรู้ความเข้าใจ จึงจะสามารถเข้าถึง ขบวนการส่งเสริมในเรื่องต่อไป เช่น การถ่ายทอดความรู้ การปฏิบัติตามแผนบำรุงรักษาโบราณสถาน เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ควรเป็นของจำต้องและสัมผัสได้ ไม่ใช่มีแต่เพียงการประกาศวิทยุ โทรทัศน์ หรือเสียงตามสายเท่านั้น การจัดการทำนิทรรศการถาวรหรือมีหนังสือเผยแพร่ความรู้ควรเพิ่มจุดเข้าถึง และ สถานที่จัดต้องดึงดูดให้คนเข้าไป และควรมีการเพิ่มนิทรรศการเคลื่อนที่ จัดหมายข่าว ช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน หรือการรับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง มีการจัดประชุมร่วมกัน รวมไปถึงการจัดตั้งเป็นกองทุนอนุรักษ์ สภากวาดล้อมย่านบางลำพูเป็นการเฉพาะ ซึ่งจะนี้เป็นต้นแบบเมืองอนุรักษ์สภากวาดล้อมได้ในกรุงเทพฯเลยทีเดียว

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การศึกษาทรัพยากรและการจัดการสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรมอาคารโบราณสถานที่สำคัญของชุมชน แสดงให้เห็นว่า คนที่อยู่ในเขตพื้นที่ศึกษา ได้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ในเรื่องของการจัดการของเสียและน้ำ เน่าเสีย แต่การจัดการด้านสภากวาดล้อมในการรักษาอาคารโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในพื้นที่ศึกษา ยังไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและถูกต้อง ประชาชนยังขาดความรู้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา เนื่องจากเห็นว่า เป็นเรื่องไกลตัวและเป็นเรื่องที่ภาครัฐควรเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งจะเห็นได้จากภาพรวมของประชาชน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 542 ตัวอย่าง จะมีการปฏิบัติต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ย่านประวัติศาสตร์ของ บางลำพูอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 0.63$) ส่วนในกลุ่มของผู้แทนชุมชน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านนั้น พบว่า มีการตื่นตัวที่จะปฏิบัติตนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาก เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ภาครัฐและคนในชุมชนของตน และเป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันได้อย่างเข้มแข็ง โดยในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง ของกลุ่มนี้มีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สูงถึงร้อยละ 75

การตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการของทฤษฎีสามเส้า ซึ่งได้นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยนำวิธีการศึกษา 3 แบบ คือ การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า จากวิธีการศึกษา 2 ใน 3 ของแบบวิธีการศึกษา คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ได้ผลเป็นไปในทางเดียวกัน ส่วนวิธีการใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในพื้นที่ศึกษา จะให้ความสำคัญและสนใจในการดูแลในระดับน้อย

2. แนวทาง ขั้นตอนและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และอยู่ร่วมกันกับชุมชน โดยพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ประวัติศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 0.67$) ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องของการร่วมกิจกรรมประเพณี การเข้ารับความรู้ด้านการอนุรักษ์ การปฏิบัติตนตามแนวทางการอนุรักษ์

ส่วนในเรื่องของการเข้าร่วมประชุม หรือการแสดงความคิดเห็น หรือการเป็นอาสาสมัครดูแลอาคารโบราณสถาน ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากการประชุม การแสดงความคิดเห็นดังกล่าว เปิดโอกาสให้เฉพาะผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ หรือกรรมการในประชาคมต่างๆ เข้าไปรับรู้และรับทราบเท่านั้น และยังไม่ได้มีการจัดประชุมประชาชนในภาพรวม ในกลุ่มของผู้แทนชุมชน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านนั้น ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมเป็นประจำ และได้ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกันทั้งในระดับผู้นำชุมชนด้วยกัน ระดับหน่วยงานภาครัฐจากหน่วยต่างๆ ที่ได้มีหนังสือเชิญให้เข้าร่วมประชุม และการเข้าไปมีส่วนร่วมการดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมโดยความร่วมมือของกลุ่มคนในชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากว่า หน่วยงานราชการได้แจ้งข้อมูลข่าวสารและได้รับทราบปัญหาต่างๆ ผ่านผู้แทนประชาชน ผู้นำชุมชน รวมถึงปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่เป็นหลัก โดยผู้แทนประชาชน ผู้นำชุมชน รวมถึงปราชญ์ชาวบ้านจะได้นำข้อมูลข่าวสารและการแก้ปัญหาไปแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบได้ทั่วถึงและใกล้ชิดมาก การที่ผู้แทนชุมชน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ และมีส่วนร่วมในการจัดการและแสดงความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ศึกษา จึงได้รับทราบแนวทาง ขั้นตอนต่างๆ และวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และอยู่ร่วมกันกับชุมชนได้อย่างถูกต้อง และสามารถเชิญชวนและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้

การตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการของทฤษฎีสามเส้า เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า จากวิธีการศึกษา 2 ใน 3 ของแบบวิธีการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ได้ผลเป็นไปในทางเดียวกัน คือ ผู้แทนประชาชน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน จะสามารถรับทราบแนวทาง ขั้นตอนต่างๆ และวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และอยู่ร่วมกันกับชุมชนได้อย่างถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ สุวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรวดี โรจนกนันท์ และ ดร.มณฑิรา ยุติธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้ความรู้และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาผลงานทางวิชาการนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพดล ม่วงน้อยเจริญ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและแนวคิดในการแก้ข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ กรุงเทพมหานคร ที่ได้มอบทุนการศึกษาตลอดหลักสูตร

ความสำเร็จนี้อาจไม่เกิดขึ้นได้เลยหากปราศจากการสนับสนุนและความช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไขจาก คุณ พิสุทธิศรีศรัณย์ ทองกุ่ม คุณวิชชา แซ่ลิ้ม คุณสุมาลี ปานมาตร และคุณไกลวัล แก้วสิงห์ ซึ่งไม่เคยปฏิเสธหรือลังเลที่จะช่วยผลักดัน และเสนอให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอตลอดมา

บุคคลสำคัญที่ขอบพระคุณอย่างที่สุด คือ คุณพ่อคุณแม่ (นายขวัญชัย-นางปราณี บุรีวงศ์) ที่มอบความรัก กำลังใจ และสนับสนุน รวมถึงลูกชายทั้งสองคน (น้องโน้ตและน้องบุญญ์) ที่คอยให้คำปรึกษาแม่เรื่องภาษาอังกฤษ และสร้างแรงกระตุ้นในการทำงาน จนสามารถดำเนินการได้จนสำเร็จ

หนังสืออ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). (2555). รายงานประจำปี สถิตินักท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครในรอบปี

2554 เอกสารอัดสำเนา, หน้า 1

กรมศิลปากร. (2525). จดหมายเหตุการณ์อนุรักษกรงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญ นิติบุคคล สหประชาพาณิชย์

กองทุนสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม. (2544). รายงานผลการศึกษา โครงการกำหนดแนวทางการสร้าง มาตรการและแรงจูงใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมรดกโลกทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สิ่งแวดล้อมไทย. ม.ป.ท.

ธาดา สุทธิธรรม. (2533). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการอนุรักษ์อนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี. กรุงเทพฯ: บริษัท หิรัญพัฒน์ จำกัด

पालเลกัวซ์ มงเซญอร์. (2397). เล่าเรื่องกรุงสยาม. พิมพ์ที่กรุงปารีส คริสตศักราช 1854 สันต์ ท. โกลมบุตร แปล. พิมพ์ครั้งที่ 2. (2520). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า.

ยุพาพร รุปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูป ระบบราชการ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง. กรุงเทพฯ : บริษัทศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด.

สถาบันวิจัยสภาพแวดล้อมจุฬา. (2549). **สภาวะแวดล้อมของเรา (Our environment).**
กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2549). **รายงานฉบับผู้บริหารโครงการบูรณะ
ปรับปรุงภูมิทัศน์และคุ้มครองโบราณสถานลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา: โครงการจัดทำแนวทางการจัดการ
อนุรักษ์พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทถ้ำในพื้นที่
ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา.** กรุงเทพฯ : บริษัท โมโนกราฟ จำกัด.

Arendt, Randall G. (1996). **Conservation Design for Subdivisions: A Practical Guide To
Creating Open Space Networks.** Washington: Island Press.

British history. (2000). **Knightsbridge Green Area: Scotch Corner and the High Road.** Survey of
London: volume 45: Knightsbridge, pp. 79-88

Camden. (2010,16 March). **Denmark Conservation Area Appraisal and Management Strategy.**
Adopted, pp 7.

Middleton Michale, (1972). “Conservation in action,” in **A Progress Report on
What is Being Done in Britain’s Conservation Area, Based on Civic Trust
Conference Held at the Royal Festival Hall,** London: Civic Trust, p.8

Milder, Jeffery C. (2007). **A Framework for Understanding Conservation Development
and its Ecological Implications.** Bioscience 57 (9), pp 757–768

Robert McNulty, (1985). “**Cultural Tourism: Opportunities of Conservation Economic
development,**” in **Conservation and Tourism.** London: heritage trust. p.37

Roy Worskett. (1969). **the Character of town: An Approach to Conservation.** pp. 42 – 56.
วารสาร.

ฐาปนา บุญยประวิตร. (2551). **แนวความคิดการวางแผนปรับปรุงสภาพแวดล้อมพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน,
บทความทางผังเมืองและการวางแผนภาค.** บริษัท พิพิธภัณฑ์เอเชีย จำกัด, หน้า 4 เอกสารอิเล็กทรอนิกส์
ประสงค์ เอี่ยมอนันต์ บทความเกี่ยวกับเมืองเก่า (2550) อ้างโดย

http://www.lampangcity.go.th/data_file/1209544677991.pdf

การศึกษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคน บ้านก้างปลา ตำบลชัยพุกชัย

อำเภอเมือง จังหวัดเลย

A study of Mural painting at Srisattanak Temple Ban-Kangpla

Chaiyapuk sub-District, mueng Loei District

ไทยโรจน์ พวงมณี¹ ยุพดี ชินพีระเสถียร² รวิภักดิ์ ปริชากุลดำรง³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคน บ้านก้างปลา ตำบลชัยพุกชัย อำเภอเมือง จังหวัดเลย 2) ศึกษาสุนทรียศาสตร์ในผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคน บ้านก้างปลา ตำบลชัยพุกชัย อำเภอเมือง จังหวัดเลย ผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรเป้าหมายจำนวน 18 คน ประกอบด้วย เจ้าอาวาส นักวัฒนธรรม ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการให้ข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูล การสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ประกอบภาพถ่าย ผลการศึกษาพบว่า (1) ผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่สร้างในวัดมักเรียกว่า “งานพุทธศิลป์” ที่สร้างขึ้นตามความเชื่อและหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา สำหรับเป้าหมายในการสร้างขึ้นก็เพื่อต้องการให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดความเชื่อมั่นศรัทธาและเป็นตัวแทนของพระพุทธรูปองค์ในพุทธศาสนา การสร้างผลงานจิตรกรรมล้วนต้องการก่อให้เกิดผลกระทบด้านความงามให้กับผู้คนในชุมชนและพร้อมที่จะเข้ามาประกอบกิจกรรมทางศาสนา สำหรับ (2) สุนทรียศาสตร์ในผลงานจิตรกรรมฝาผนังนั้นเกิดจากการที่ช่างแต่เดิมมีการสร้างความประสานสัมพันธ์ของรูปทรง โครงสร้างและองค์ประกอบต่างๆที่สัมพันธ์กับหลักธรรมคำสอนและเรื่องราวในพุทธศาสนาทั้งพุทธประวัติ ทศชาติชาดก พระเวสสันดรชาดก ส่งผลทำให้ผู้คนมีแบบของการรับรู้ชื่นชมที่มาจากหลักการเดียวกันและมีความถูกต้อง

คำสำคัญ : สุนทรียศาสตร์, วัดศรีสัตตนาคน, จิตรกรรมฝาผนัง, ช่างแต่เดิม

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย Email : tjai-roj@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Abstract

This research was a qualitative research. The purposes were: 1) to study the Mural Painting in Wat Srisattanake. 2) to study aesthetic of Mural Painting in Wat Srisattanake. The target groups were 18 people including the abbots, the leaders' communities, the local scholars and local people. The quantitative research instrument were interview forms, recorded data forms and discuss group. The collected data were analyzed by description. The result of the study were:

1) The mural paintings were built and made by people believes and principles of Buddhism. were made for being a sign of Buddhism and making people believe in Buddhism. 2) The aesthetic of Mural Painting were made by merging principles of Buddhism, the stories in Buddhism history and structure format of Buddhist Arts .

Keywords : Aesthetics , Srisattanake Temple, mural paintings, Painter

บทนำ

จังหวัดเลยเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่เป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับอารยธรรมล้านช้าง ที่มีการเคลื่อนที่ของผู้คนผ่านการล่าอาณานิคมในแถบลุ่มแม่น้ำโขง เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมของจังหวัดเลยพบว่ามีความหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ มีทั้งที่มีการรับรูปแบบและอิทธิพลทางด้านเนื้อหาเรื่องราวมาจากอาณาจักรล้านช้างและในพื้นที่ภาคกลาง

บ้านก้างปลาเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีการตั้งมากกว่า 383 ปีโดยชาวบ้านเชื่อว่าคนกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาอยู่คือ นายพรานจากอาณาจักรล้านช้างที่เดินทางเข้ามาล่าสัตว์เมื่อเห็นว่าพื้นที่บ้านก้างปลา มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยธรรมชาติ สัตว์และอยู่ใกล้แหล่งน้ำจึงอยู่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่อย่างถาวรและมีการต้อนรับคนที่อพยพเข้ามาอยู่ จึงเกิดเป็นชุมชนขึ้นพร้อมกับมีการตั้งวัดขึ้น ส่วนชื่อบ้านก้างปลานั้นก็ได้มีการตั้งในภายหลังโดยพิจารณาจากพื้นที่และบริเวณที่เต็มไปด้วยป่าและต้นก้างปลาที่ขึ้นอยู่เต็มบริเวณห้วยหนอง คลองบึง โดยลักษณะเฉพาะของต้นไม้ชนิดนี้คือลำต้นและกิ่งก้านมีการแผ่ขยายออกไปคล้ายก้างปลา มีผลคล้ายไข่ผลแก่เมื่อร่วงหล่นจากต้นจะเป็นอาหารของปลาที่อาศัยร่วมเงาของต้นไม้

วัดศรีสัตตนาคนานนท์ของวัดพบว่ามีการสร้างมาราวปีพุทธศักราช 2206 ได้รับวิสุงคามสีมาเมื่อปีพุทธศักราช 2225 เดิมชาวบ้านเรียกว่า “วัดไต้” มีพื้นที่ของวัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าประมาณ 6 ไร่ ชื่อวัดศรีสัตต

นาค มีความหมายถึง ความเป็นใหญ่ สามารถแยกคำออกได้เป็น “ศรี” หมายถึง สิริมงคล คำว่า “สัตต” หมายถึง เจ็ด ส่วนคำว่า “นาค” หมายถึง งูใหญ่ในตำนาน ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อของชุมชน ดังที่ นัยนา อรรถนาทร (2551 : 34) ได้ศึกษาและพบว่า การที่ชาวบ้านเรียกว่า ศรีสัตตนาคนั้นเป็นเพราะมีตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า มีพญานาคมาปรากฏกายให้เห็นโดยปรากฏกายในบริเวณพื้นที่ด้านหลังสิมในทุกๆปี และชาวบ้านก็ร่วมกันแก้เคล็ดเพื่อไม่ให้พญานาคมาร่วมกวนด้วยการตั้งใช้วัดใหม่เป็น “วัดศรีสัตตนาคน” ซึ่งเมื่อเปลี่ยนชื่อใหม่พญานาคก็ไม่รบกวนและปรากฏกายให้เห็นอีกเลย

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “วัด” จะหมายถึงพื้นที่เฉพาะที่มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ของพุทธศาสนา โดยการสร้างวัดเริ่มขึ้นที่ประเทศอินเดียที่นิยมสร้างเจดีย์บรรจุอัฐิของพระเจ้าจักรพรรดิและของผู้ทรงคุณธรรมในศาสนา ต่อมาเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน กษัตริย์และผู้นำถือพระองค์ก็นำเอาพระบรมสารีริกธาตุบรรจุไว้ในสถูปที่สร้างขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนมาสักการบูชา เมื่อมีคนเข้ามากราบมากขึ้นจึงเกิดการสร้างวัดที่มีองค์ประกอบอื่นๆเข้ามา เบญจมาศ แพทอง (2537: 104-105) กล่าวว่า การสร้างวัดในพุทธศาสนานั้นมี 2 ลักษณะคือ การสร้างวัดพุทธเจดีย์ที่ใช้สำหรับการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และวัดอนุสาวรีย์ที่มีการบรรจุอัฐิของบุคคลต่างๆ แต่เดิมนั้นจะไม่มีการสร้างโบสถ์หรือกุฏิ แต่เมื่อพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองขึ้น พระภิกษุสงฆ์ก็มีจำนวนมากขึ้นจึงมีการสร้างสิมและมีการกำหนดขอบเขตพัทธสีมาขึ้นเพื่อจำกัดเป็นเขตทำสังฆกรรมของพระสงฆ์ การสร้างวัดศรีสัตตนาคนบ้านก้างปลานั้นผู้เกี่ยวข้องมักมีการเลือกพื้นที่ตั้งให้อยู่ในชุมชนหรืออยู่แม่น้ำ มีการจัดวางผังไปตามสภาพภูมิประเทศและทางสัญจรเป็นหลัก แต่ก็ไม่ได้เคร่งครัดในเรื่องของการหันหน้าวัดไปทางทิศตะวันออก เนื่องจากทิศทางของวัดไม่มีกำหนดไว้ในพระธรรมวินัย (พระสมัชชรินทร์ ประเสริฐแก้ว, 2549 : 5) ภายในวัดมีการสร้างถาวรวัตถุที่สนองต่อความเชื่อในพุทธศาสนา ประกอบด้วยสิม ศาลาการเปรียญ หอระฆัง กุฏิ พระพุทธรูปอันเป็นพระประธานของวัด ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีส่วนในการบรรยายภาพทางพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

คำว่า “จิตรกรรมฝาผนัง” หมายถึง ผลงานการวาดภาพระบายสีที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการของช่างแต้มโดยมีเป้าหมายเพื่อการสื่อสารและสะท้อนประสบการณ์ของตนเองที่มีต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ที่ได้กระทบหรือสัมผัสมีส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนาและหลักธรรมคำสอน

การสร้างงานจิตรกรรมฝาผนังในเขตชุมชนนั้นมักมีการนำเรื่องราวของชนบประเพณีร่วมระหว่างพุทธศาสนากับพราหมณ์ จึงมีการดึงเอาคติความเชื่อเหล่านั้นมาสร้างเป็นรูปแบบที่สามารถรับรู้ได้ เช่น คติการวางตำแหน่งภาพจิตรกรรมฝาผนังบนบนสิม เช่น ด้านหลังพระประธานมักเป็นภาพเรื่องราวของการประสูติ ตรัสรู้ ปริ

นิพนธ์ สอนผนังตรงกันข้ามมักมีเรื่องราวเกี่ยวกับมารผจญ เช่นเดียวกับความเชื่อในเรื่องของความงามเชิงสุนทรียศาสตร์ที่แต่ละยุคสมัยมีการกำหนดขึ้นมาแสดงเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มคนและชุมชน เช่น การเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังด้วยสีคราม สีเหลืองที่ได้มาจากธรรมชาติของช่างแต้มในภาคอีสาน นอกจากนี้ สันติ เล็กสุขุม (2548 : 321-328) กล่าวว่าเรื่องราวที่ถูกนำมาใช้ในการสร้างงานจิตรกรรมฝาผนัง มักไม่พ้นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ โดยเรื่องราวของพระพุทธองค์นั้นช่างแต้มจะมีการปรุงแต่งด้วยการเสริมพุทธบารมีให้กับพระพุทธองค์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาให้กับพุทธศาสนิกชนที่เดินทางเข้ามาทำบุญที่วัด

สำหรับสุนทรียศาสตร์แล้วเป็นศาสตร์ทางปรัชญาที่ศึกษาด้านคุณค่าที่อยู่ในผลงานศิลปกรรมและธรรมชาติ โดยจะมีการค้นหาความหมายและเกณฑ์ในการตัดสินความงาม (ศรีนิวาสน์, จี, 2545 : 2-3) โดยแนวคิดเกี่ยวกับตำแหน่งของความงามเชิงสุนทรียศาสตร์นั้นมาจากแนวคิดที่ว่า (1) ความงามเป็นคุณสมบัติของวัตถุและเป็นสิ่งที่ติดตัวมากับวัตถุ เช่น จากทรวดทรง สีและเป็นความงามที่มีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแนวทางการพิจารณาความงามจะดูจากหน้าที่ของสิ่งนั้นได้ทำหน้าที่ให้สำเร็จ (2) ความงามเป็นความรู้สึกเพลินเพลิน หรือ จิตนิยม ที่เชื่อว่าการรู้ความงามจะเกี่ยวข้องกับตัวผู้รับรู้โดยมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกนึกคิด จิตสำนึกและการนำเอาประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์เข้ามาช่วยคิดและตัดสิน และ (3) ความงามเป็นคุณสมบัติร่วมระหว่างวัตถุนิยมกับจิตนิยม โดยคุณค่าจะเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจของผู้ชมกับสิ่งที่ผู้ชมสนใจ (พวง มีนอก, 2536 : 382) สำหรับเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าความงามในเชิงสุนทรียศาสตร์นั้นสามารถตัดสินใจได้หลายแนวทางทั้งเชิงปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา จิตวิทยา ทฤษฎีศิลปะ ซึ่งแต่ละศาสตร์ที่นำมาเชื่อมโยงกับสุนทรียศาสตร์ก็จะมีเงื่อนไขในการมองคุณค่าที่แตกต่างกันออกไป (สมเกียรติ ตั้งนโม, ม.ป.บ. : 37-38)

ผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่ถูกเขียนขึ้นบนผนังสีในวัดสามารถที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้คนได้ซึมซับพระธรรมผ่านรูปแบบและเนื้อหาของผลงานที่ผู้สร้างได้ถ่ายทอดและสื่อสารให้มีการรับรู้ในรูปลักษณะและเทคนิควิธีการต่างๆจนเป็นผลงาน รวมถึงเครื่องหมายและสัญลักษณ์บางอย่างเพื่อที่จะสะท้อนความเชื่อและความศรัทธาอันเป็นการยกย่องเทิดทูลพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นสิ่งเคารพบูชาของพุทธศาสนิกชนนับแต่อดีตที่ผ่านมา ซึ่งช่างมักนำเอาหลักธรรมคำสอนและหลักการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสร้างเป็นเนื้อหาเรื่องราวพร้อมกับการเลือกวัสดุมาเป็นสื่อในการถ่ายทอดให้เห็นถึงคุณค่าและความหมาย ส่งผลทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธรูป พระธรรมคุณและพระสังฆคุณมากขึ้น นอกจากนี้ นักวิชาการอย่าง ธีระพงษ์ สารภัญญ์, 2545 ; บทคัดย่อ) สุมาลี เอกชนนิยม (2540 : บทคัดย่อ) พระมหาอุดม ปญญาโณ (อรรถศาสตร์ศรี) (2547 : บทคัดย่อ) ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับงานจิตรกรรมฝาผนัง พบว่า ส่วนใหญ่ผลงานจิตรกรรมฝาผนังมีเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา มักมีความงามในเชิงเนื้อหาและรูปแบบ สำหรับความงามที่สัมผัสรับรู้ได้จะมาจากการนำเสนอผ่านรูปแบบให้ปรากฏขึ้นเป็น

รูปร่าง รูปทรง สี ผิวสัมผัสที่ผสมผสานจนเกิดการรับรู้ถึงความเหมาะสมลงตัวตามหลักการของการจัดวางภาพ เช่นเดียวกับความงามในเชิงเนื้อหาที่แสดงบทบาทให้ผู้สัมผัสเห็นถึงความงามตามความเชื่อที่แฝงอยู่ในจิตสำนึกของผู้รับสัมผัสผลงานนั้นๆ

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นว่าวัดศรีสัตตนาคนเป็นวัดหนึ่งในเขตเมืองเลยที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน มีรูปแบบของการถาวรวัตถุที่มีลักษณะเฉพาะที่ถูกสร้างขึ้นมาจากคนในชุมชนและช่างพื้นบ้านทั้งพระพุทธรูป สิม ภาพเขียนบนผนังสิมและงานตกแต่งประดับประดาอื่นๆที่ส่งผลให้ผลงานศิลปกรรมเหล่านี้เกิดความงามและมีคุณค่าทางความเชื่อและความรู้สึกของพุทธศาสนิกชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคน บ้านก้างปลา อำเภอเมือง จังหวัดเลยสำหรับการสร้างองค์ความรู้เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาฐานข้อมูลของวัดสู่การท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคน บ้านก้างปลา อำเภอเมือง จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาสุนทรียศาสตร์ที่อยู่ในผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคน บ้านก้างปลา อำเภอเมือง จังหวัดเลย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับผลงานจิตรกรรมฝาผนัง

จิตรกรรมฝาผนังอีสาน เป็นผลงานที่รวบรวมความรู้สึกนึกคิด และทักษะทางฝีมือของช่างเขียนเป็นอย่างดี ซึ่งภาพเขียนแต่ละภาพที่ช่างแต้มพื้นบ้านได้รังสรรค์ขึ้นมาต่างก็มีความเชื่อว่าจะให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการทางพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอน พุทธประวัติ คติสอนใจ ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คนร่วมสมัยที่ช่างแต้มได้มีการสอดแทรกไว้ในภาพ ช่างแต้มถือถือว่ามีมีความสำคัญต่อการทำให้เกิดภาพของผลงาน นอกจากนี้ยังมีความสำคัญในการเป็นผู้สร้างสื่อโน้มน้าใจให้กับผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ เกิดแง่มุมแห่งความบันเทิงใจ ได้แง่คิด เกิดคติสอนใจและคุณธรรมต่อผู้พบเห็น พร้อมทั้งในการเขียนนั้นช่างเขียนก็จะมี การสอดแทรกภาพแห่งวิถีการดำเนินชีวิตอีสาน ขนบธรรมเนียมประเพณี และถ่ายทอดแง่มุมด้านความเชื่อของช่างเกี่ยวกับบาปบุญ นรก สวรรค์ตามเนื้อหาเรื่องราวในไตรภูมิภคชา จึงได้มีการนำความเชื่อเหล่านั้นมาคิดวางแผนสร้างเป็นภาพเขียนเพื่อเป็นเครื่องเตือนสติและเตือนจิตใจผู้พบเห็นได้เกิดความกลัวและสร้างความศรัทธาต่อพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์

การวาดภาพบนผนังสีนั้นจึงเป็นการสื่อสารและเล่าเรื่องโดยอาศัยภาพวาดและตัวอักษรเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างช่างแต้มกับผู้ชม จากแนวคิดจิตรกรรมฝาผนังอีสานได้กล่าวถึงการสร้างและวาดภาพบนผนังเพื่อพิธีกรรมและมาจากแรงจูงใจคนสร้างเป็นสำคัญ เรื่องราวของฮูปแต้มที่เขียนเป็นการเลียนแบบของจริงนั้น มักเป็นเรื่องพิธีกรรม การใช้ชีวิตของคนในยุคสมัยนั้นๆ การนำเสนอเรื่องที่ว่าดเป็นการสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์ต่างๆ แม้วัฒนธรรมการเขียนฮูปแต้มบนฝาผนังสีในภาคอีสานไม่ได้มีการสืบทอดมาจากวัฒนธรรมการเขียนภาพบนผนังถ้าโดยตรง แต่คติในการสร้าง ฮูปแต้มบนฝาผนังสีนั้นไม่ใช่เป็นไปเพื่อความงดงามอย่างเดียว แต่การวาดภาพบนผนังสียังถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการช่วยสั่งสอน อบรมผู้ชมให้เห็นด้วยและคล้อยตามหลักการของพุทธศาสนา รวมทั้งภาพเขียนนั้นยังแสดงออกถึงความเชื่อของผู้คนในยุคนั้นด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์

สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) หมายถึง ศาสตร์หรือวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความงาม เป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาตะวันตกที่มีรากเหง้ามาจากปรัชญากรีกโบราณ อันเป็นปรัชญาที่ว่าด้วยเรื่องของการแสวงหาหรือความรักในภูมิปัญญา (Love of Wisdom) อาจกล่าวได้ว่า “สุนทรียศาสตร์” ก็คือสาขาปรัชญาที่ว่าด้วยความงามและสิ่งที่ยงาม ทั้งที่อยู่ในผลงานศิลปะและธรรมชาติ โดยมีการศึกษาผ่านประสบการณ์ทางด้านคุณค่าของความงาม และมาตรฐานการตัดสินใจว่า อะไรงาม หรืออะไรไม่งามนั่นเอง นอกจากนี้ คำว่า “สุนทรียศาสตร์” ยังมีความหมายอีกหลายลักษณะดังที่มิ้นท์กิวาการได้นิยามไว้ดังนี้ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2546 : 28) แพทริก (Patrick) นิยามว่า สุนทรียศาสตร์ คือ การค้นหาความหมายของความพึงพอใจทางสุนทรียะ ลักษณะวัตถุวิสัยหรือจิตวิสัยของความงาม ธรรมชาติของความงาม ก่อกำเนิดและธรรมชาติของแรงกระตุ้นให้เกิดศิลปะ

คำว่า “สุนทรียศาสตร์” ถือว่าเป็นคำที่มีลักษณะเชิงนามธรรมและเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก การสรุปหาความหมายที่แน่นอนจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากเพราะมนุษย์แต่ละคนมีความรู้สึกนึกคิดที่ไม่เหมือนกัน และแต่ละคนก็ยังคงมีความรู้สึกเฉพาะและเป็นของตนเองด้วย ดังนั้นความรู้สึกต่อเรื่องของความงามของผู้รับสัมผัสจึงจำเป็นต้องนำเรื่องของประสบการณ์เดิมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า “ประสบการณ์จะช่วยสอนให้มนุษย์รับรู้อะไรต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาพร้อมกับการกระทบรับรู้ได้โดยง่าย แต่ถ้าหากมนุษย์ยังไม่มีประสบการณ์มาก่อน แม้ว่าดนตรีจะบรรเลงทำนองและจังหวะได้ไพเราะสักเพียงใดก็หาได้มีประโยชน์อันใดต่อมนุษย์คนนั้นไม่” ดังนั้นหากไม่มีการจัดการศึกษาและเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความรู้ทางศิลปะมาก่อน สุนทรียะก็คงไม่เกิดขึ้นในความรู้สึกของมนุษย์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ความงามจะเกิดขึ้นได้นั้นก็ต้องมีจิตใจที่งดงามมาก่อนเช่นกัน” (หวิท วงษ์พลาย, 2552 : 28-38) อย่างไรก็ตามการเรียนรู้อุทธศาสตร์มีเป้าหมายเพื่อ 1) สร้างความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความหมายของคำว่า

“ความงาม” 2) ตอบปัญหาในบางประเด็นที่เรื่องของ “ความงาม” เข้ามาเกี่ยวข้องกับงานศิลปะ เช่น เมื่อไหร่ความงามจึงจะเกิด ศิลปะแบบใดจึงจะเรียกว่า “ศิลปะที่มีคุณค่า” “ทุกคนเป็นศิลปินได้หรือไม่”

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย จำนวน 18 คนประกอบด้วย เจ้าอาวาส นักวัฒนธรรม ปราชญ์ชาวบ้าน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูล(Field Note) แบบสัมภาษณ์ (Interview form) การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประสานกับผู้นำชุมชนและประชากรเป้าหมาย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
5. การนำเสนอข้อมูล แบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. บริบทวัดศรีสัตตนาคน

วัดศรีสัตตนาคนตั้งอยู่เลขที่ 95 หมู่ที่ 3 บ้านก้างปลาเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์ เดิมชาวบ้านเรียกว่า วัดใต้ และมีการเปลี่ยนชื่อในภายหลังอันเนื่องมาจากความเชื่อเกี่ยวกับนาคน มีประวัติความเป็นมาว่าสร้างวัดขึ้นในปี 2206 โดยคนขวลาวชื่อท้าวตุนและท้าวอัน โดยรับดำริจากผู้ครองเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว มีการเดินทางเข้ามาดูทำเลที่ตั้งใกล้ลุ่มแม่น้ำเลยที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำและป่าไม้ยืนต้น มีความร่มรื่น มีทรัพยากรที่เอื้อต่อการนำมาสร้างศาสนสถาน เช่น ดินเหนียว ทรายที่ละเอียดที่อยู่ตามริมน้ำและป่าไม้ที่มีขึ้นอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ ภายในวัดศรีสัตตนาคนมีอาคารและศาสนสถานที่ใช้ในการอยู่อาศัยและประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาประกอบด้วย สิม หอระฆัง ศาลการเปรียญ พระธาตุ รวมถึงงานปูนปั้นขนาดใหญ่อย่างหลวงพ่อดำตันที่ประดิษฐานอยู่ในสิม สำหรับการปกครองของวัดที่ผ่านมานั้นมีเจ้าอาวาสปกครองวัดอยู่ 12 รูป รูปปัจจุบันที่เป็นเจ้าอาวาสคือพระอธิการสถิต ฐิตธมโม

2. ผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่อยู่ในวัดศรีสัตตนาคน สร้างขึ้นบนฐานความเชื่อและความศรัทธาในพุทธศาสนา โดยเจ้าอาวาสของวัดและผู้เกี่ยวข้องในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้านและชาวบ้านทั่วไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการสร้างขึ้นมา

ผลงานจิตรกรรมฝาผนังหรือการวาดภาพบนผนัง หรือ สูปแต้ม เป็นผลงานที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อนำเสนอเรื่องราวพุทธประวัติและหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาประกอบพิธีกรรมในวัดได้เรียนรู้และเข้าใจเรื่องราวของพระพุทธองค์ผ่านภาพเขียนที่ช่างแต้มได้เขียนไว้ และการเสริมเติมแต่งในตัวสีและศาลาการเปรียญซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมในวัดให้มีความงดงามและสามารถใช้ความงามนี้โน้มนำจิตใจของพุทธศาสนิกชนที่อยู่แวดล้อมให้เข้ามาในวัด สำหรับสูปแต้มในการวิจัยครั้งนี้ ช่างเขียนมีการเขียนลงบนผนังด้านสิมนอก 3 ด้านและบริเวณผนังด้านหลังองค์พระประธานในศาลาการเปรียญ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เนื้อหาเรื่องราว ที่ช่างแต้มเขียน ประกอบด้วยเรื่องพุทธประวัติ เรื่องทศชาติชาดก และพระมาลัย สำหรับเนื้อหาเรื่องราวพุทธประวัตินั้นมีการเขียนที่ผนังด้านนอกมี 21 ประการ ประกอบด้วย เสด็จผ่านกรุงราชคฤห์ ทรงศึกษากับอฬารดาบส นางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาส ทรงรับหญ้าคา ท้าวโลกบาลถวายบาตรคู่ป่าอสิสปัตนะ พระเจ้าพิมพิสาร บำเพ็ญทุกขกิริยา ทรงลอยถาด สามธิดามารลวงล่อ สองพานิชถวายข้าวสัตต โปรตเบ็ญจวัคคีย์ ประลองศิลปศาสตร์ ประทานปัจฉิมโอวาท โปรตอุปกาศิฆา โปรตชฎิล โปรตยศสกุลบุตร วันตรัสรู้ แม่ธรณีบิดโมลี เทวทัตกลิ้งหิน ห้ามมิเสด็จ ลงว่ไปค้างวัด เนื้อหาเรื่องราวเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงอิทธิฤทธิ์และปาฏิหาริย์ที่เหนือกว่าคนธรรมดาของพระพุทธองค์ ช่างเขียนจึงมีการวาดเปลวรัศมีบริเวณเหนือพระเศียร โดยเฉพาะตอนแม่ธรณีบิดมวยผมช่างเขียนได้นำเสนอเนื้อหาของกองทัพพญามารพร้อมด้วยอาวุธมากมาย มีการจัดวางตำแหน่งของเนื้อหาเรื่องราวด้านล่างใต้พุทธบัลลังก์ให้มีแม่ธรณีบีบน้ำไหลออกมาท่วมทันกลุ่มพญามาร ส่งผลทำให้พ่ายแพ้แก่พุทธบารมีของพระพุทธองค์

ส่วนผนังด้านหลังองค์พระประธานในศาลาการเปรียญนั้นช่างได้เขียนเรื่องราวพระมาลัย พระอรหันต์ที่มีอิทธิฤทธิ์อยู่ในมัลลยสูตรซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ภิกษุชาวลังกาแต่งขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2060 ที่กล่าวถึงพระมาลัยว่าเป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์เหาะเหินเดินอากาศได้ ได้เดินทางไปโปรดสัตว์นรกยังนรกภูมิ และเสด็จไปยังสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อนำดอกบัวของมาณพผู้หนึ่งไปบูชาพระจุฬามณี และการสนทนาธรรมกับพระอินทร์และพระศรีอาริยมฤตไตรย์ โดยทั้ง 2 เหตุการณ์นั้นพระมาลัยได้มีการนำข่าวสารจากการไปทั้ง 2 ภูมิมาบอกกล่าวของกับญาติโยมด้วย

2.2 รูปแบบการเขียนภาพ ช่างจะมีการแบ่งผนังออกเป็นช่องแล้วบรรจุเรื่องราวลงในพื้นที่ว่างของแต่ละช่องพร้อมกับการระบุเรื่องราวในช่องเหล่านั้นว่าเป็นตอนใด โดยมีการแบ่งพื้นที่ส่วนบนเป็นเรื่องราวพุทธประวัติ สื่อวัสดุที่นำมาใช้ในการเขียนนั้นช่างแต้มจะใช้สีน้ำหรือสีพลาสติกสมัยใหม่มาเขียนเพียงไม่กี่สี เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจของคนในชุมชน

3. สุนทรียศาสตร์ที่อยู่ในผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคน

ผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคนถูกสร้างขึ้นบนฐานของหลักการและเรื่องราวในพุทธศาสนา ข่างผู้สร้างและผู้เกี่ยวข้องมีวัตถุประสงค์ในการสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา รวมถึงการสืบสานพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่กับชาวบ้านในชุมชน ผลงานที่ถูกสร้างขึ้นจึงมาจากพลังแห่งความศรัทธาและความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า ข่างจึงมีการผลิตสร้างขึ้นมาอย่างงดงามที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยถ่ายทอดผ่านการวาดภาพพระบายสี โดยสุนทรียศาสตร์ในงานจิตรกรรมฝาผนังนั้นข่างแต้มได้แสดงออกและสื่อสารผ่านเส้น สี รูปร่าง รูปทรงของภาพที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตนที่เน้นความเรียบง่ายในรูปแบบของการเขียนและการนำเสนอรูปทรงโครงสร้างของภาพให้มีลักษณะเป็นแบบชาวบ้าน

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาเรื่องการศึกษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคน บ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. ผลงานจิตรกรรมฝาผนังในวัดศรีสัตตนาคน

วัดเป็นพื้นที่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นสัญลักษณ์สำคัญในพุทธศาสนาที่พระสงฆ์มีการสร้างสัญลักษณ์ในเชิงพื้นที่เพื่อใช้สำหรับการประกอบพิธีกรรม การสร้างศาสนสถานขึ้นสำหรับการเป็นสัญลักษณ์และเป็นตัวแทนการกราบไหว้บูชาส่วนหนึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจเรื่องราวและหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ดังนั้นผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่ถูกเขียนขึ้นในวัดจึงมีการผสมผสานร่วมกับความเชื่อในเรื่องของเนื้อหา เรื่องราว ความงาม และรูปแบบของผลงานที่ข่างแต้มต้องการสื่อสารความคิด อารมณ์และความรู้สึกตามแนวทางของพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่า ผลงานจิตรกรรมฝาผนัง ล้วนสร้างขึ้นบนฐานของความเชื่อในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์ความเป็นพื้นที่เฉพาะของพระพุทธองค์ จึงมีการผสมผสานและตกแต่งความงดงามลงไปในองค์ประกอบต่างๆให้สมบูรณ์แบบมากที่สุด มีการสร้างภาพของพระพุทธเจ้าให้ดูมีขนาดใหญ่ ลักษณะของเส้นสี รูปทรงโครงสร้างให้มีลักษณะเฉพาะตามตำรามหาปุริสลักษณะหรือลักษณะของมหาบุรุษ พร้อมทั้งมีการแฝงความคิดเชิงปรัชญาผ่านมุมมองของสายตาพระพุทธรูปที่มองต่ำลงมา เมื่อพุทธศาสนิกชนกราบไหว้และมองไปที่พระพักตร์ก็จะเกิดความรู้สึกถึงความเอื้ออาทรและความห่วงใยของพระพุทธองค์ (สุรศักดิ์ เจริญวงศ์, 2538 : 59-60)

ผลงานจิตรกรรมฝาผนังบนสิมวัดศรีสัตตนาคนนั้นข่างพื้นบ้านพยายามที่จะเขียนให้พุทธศาสนิกชนสามารถที่จะเข้าใจได้โดยง่าย ถึงแม้ว่ารูปทรงโครงสร้างของพระพุทธเจ้าในตอนต่างๆในพุทธประวัติจะบิดเบี้ยวและไม่ได้รูปทรง แต่ก็เห็นถึงความจริงในแง่ของการสร้างเพื่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไป โดยเฉพาะการเน้นให้รูปทรงของพระพุทธองค์มีความแตกต่างไปจากบุคคลปกติ ซึ่ง สันติ เล็กสุขุม (2548 : 321-

328) กล่าวว่า การเขียนภาพพระพุทธรองค์ไม่ว่าจะเป็นตอนใดช่างจะมีการปรุงแต่งด้วยการเสริมและเพิ่มพุทธบารมี และปาฏิหาริย์ ซึ่งส่งผลทำให้เรื่องราวบนงานจิตรกรรมฝาผนังในวัดศรีสัตตนาคนมีลักษณะเป็นกึ่งนิทานปรัมปรา

2. สุนทรียศาสตร์ในผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคน ล้วนถูกช่างพื้นบ้านนำเสนอมาพร้อมกับเนื้อหาเรื่องราวและรูปแบบ ช่างมักสร้างให้ผลงานเหล่านี้มีความงดงามด้วยการใช้และการจัดวางองค์ประกอบทางศิลปะให้มีการประสานสัมพันธ์กันตามหลักการออกแบบจัดวางจนเกิดความเป็นระเบียบ ความลงตัว และท้ายสุดของผลงานคือความงามที่ช่วยส่งผลต่อให้พุทธศาสนิกชนเกิดการรับรู้ เกิดประสบการณ์และเห็นคุณค่าของผลงานเหล่านี้จนเกิดการตระหนักถึงความเชื่อความศรัทธาตามสิ่งที่ช่างต้องการสื่อสารและสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้น นักปรัชญาอย่าง กิรติ บุญเจือ (2542 : 198) กล่าวว่า ด้วยคุณลักษณะของผู้ที่สัมผัสผลงานจิตรกรรมฝาผนังนั้นสามารถที่จะค้นหาความงามได้ด้วยการตั้งคำถามเพื่อการสร้างประสบการณ์รับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ เช่น ช่างแต้มผู้สร้างมีสิ่งเร้าใดในขณะที่สร้างความงามผ่านงานนั้น หรือการตั้งคำถามว่าความงามอยู่ตรงไหนและอยู่อย่างไร ซึ่งการตั้งคำถามและการหาคำตอบด้วยตนเองหรือการสนทนากับคนอื่นจะช่วยให้เข้าใจถึงความเชื่อมโยงจากสิ่งหนึ่งไปยังอีกสิ่งหนึ่ง ทำให้เกิดการเห็นถึงคุณค่าในสิ่งที่สัมผัสมากขึ้น ดังเช่น การระบายสีพระพุทธรูปองค์ของอร่ามในตอนมารวิชัยที่มีเรื่องของความมีชัยชนะเหนือมาร โดยมีการสื่อสารผ่านรูปทรงมีลักษณะนั่งขัดสมาธิ วางพระหัตถ์ซ้ายหงายขึ้นไว้บนหน้าตัก วางพระหัตถ์ขวาไว้บนพระชานุให้ฝ่ามือคว่ำลงและชี้ลงด้านล่าง อันมีความหมายที่แสดงให้เห็นถึงมาร ที่หมายถึง “กิเลส” พระพุทธรูปองค์ทรงอยู่เหนือกิเลสทั้งปวงหลังจากที่พระพุทธรูปองค์ได้ตรัสรู้แล้ว สำหรับการที่พระพุทธรูปองค์ทรงขึ้นไว้ที่พื้นดิน มีความหมายถึงนับตั้งแต่พระพุทธรูปองค์ตรัสรู้แล้วพระพุทธรูปองค์ก็ได้อยู่เหนือโลก เหนือโลกียะและพระพุทธรูปองค์จะไม่กลับมาเกิดอีกแล้ว

การรับรู้สุนทรียศาสตร์ในผลงานจิตรกรรมฝาผนังในวัดศรีสัตตนาคนนั้นผู้สัมผัสจำเป็นต้องมีผัสสะเป็นพื้นฐานและไม่ควรมีข้อจำกัดอยู่เพียงความสามารถในการสัมผัสได้เท่านั้น แต่ผู้สัมผัสควรมีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ทางพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง เพราะในงานจิตรกรรมฝาผนังนั้น การสร้างขึ้นมาจากช่างแต้มก็มักจะแฝงไว้ด้วยแง่คิดในเชิงปรัชญาเพื่อให้ผู้สัมผัสมีการคิดเชื่อมโยงต่อไป ซึ่ง ไพฑูรย์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง (2541 : 141-145) มีความเห็นว่าผลงานจิตรกรรมฝาผนังมักถูกช่างสร้างเงื่อนไขหรือรอยแอบแฝงขึ้นเพื่อให้ผู้สัมผัสสามารถปลุกเร้าความรู้สึกที่ซ่อนอยู่ภายในให้ตื่นตัว ซึ่งเรียกภาวะนี้ว่า “สภาวะภาวะ” อย่างไรก็ตามการเกิดสภาวะของการรับรู้สุนทรียศาสตร์นั้นมักเกิดจากกระบวนการรับรู้ของความรู้สึกที่จะนำเข้าสู่สภาวะของการสร้างเงื่อนไขของความซาบซึ้ง (Appreciation) ที่มาพร้อมกับการบอกเล่า การเรียนรู้จากการอ่าน การจำผ่านการคิดวิเคราะห์ห้จนนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลงานศิลปกรรมนั้นๆจนทำให้ผู้สัมผัสนั้นสร้างประสบการณ์การที่มีเอกภาพขึ้นเฉพาะตน (สุชาติ สุทธิ, 2543 : 80) ซึ่งปรากฏการณ์การเห็นคุณค่าในสุนทรียศาสตร์นี้มักโน้มมนำคน

ให้เกิดความรู้สึกบางอย่างขึ้นในจิตใจเช่นความละเอียดอ่อน ความประณีต ความเมตตาและความเสียสละเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมโลก ซึ่งพฤติกรรมทางความรู้สึกเหล่านี้ก็มาจากการสัมผัสกับผลงานที่ช่างได้สร้างสภาวะแห่งความงามให้สัมผัสและรับรู้ได้จริง (วิทย์ วิศย์เวท, 2542 : 140-141) ดังนั้นในงานจิตรกรรมฝาผนังทั้งด้านนอกสิม และในศาลาการเปรียญวัดศรีสัตตนาคนานี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างการรับรู้ทางการมองเห็นขึ้นกับพุทธศาสนิกชนในสภาวะของความเงิบจากการพึ่งเทศน์ฟังธรรมซึ่งสายตาก็จะเลือกที่จะรับรู้เรื่องราวที่อยู่บนผนังสิมพร้อมกับการคิดวิเคราะห์และการตั้งคำถามในสิ่งที่รับรู้ผ่านเส้น สี รูปร่าง รูปทรงโครงสร้างของผลงานนั้น ดังเช่นภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยในศาลาการเปรียญหรือหอแจกที่เขียนด้วยสีน้ำมัน ที่มีการใส่สัญลักษณ์ของการเหาะเหินเดินอากาศให้กับพระมาลัย รวมทั้งการเปรียบเทียบให้เห็นสีสันที่สดใสระหว่างภาพของแดนนรกและภาพของแดนสวรรค์ที่มีบรรยากาศของสีที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งก็ย่อมสร้างความรู้สึกที่งดงามให้กับผู้สัมผัสและสามารถที่โน้มนำไปสู่การกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกไปสู่ความเกรงกลัวในอำนาจแห่งรูปทรงและเนื้อหาเรื่องราวนั้น

อย่างไรก็ตามสุนทรียศาสตร์ในผลงานจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีสัตตนาคนานี้ที่เกิดขึ้นก็ล้วนมาจากการถูกช่างผู้สร้างผลงานเชื่อมโยงเข้ากับความเชื่อในพุทธศาสนาจากสิ่งที่เป็นนามธรรมไปสู่การสร้างรูปทรงที่เป็นรูปธรรมและจับต้องได้ขึ้น ซึ่งผลงานจึงปรากฏขึ้นมาในเชิงพุทธศิลป์ ความหมายที่ผู้รับจะแปลความจึงไม่เกิดความคลาดเคลื่อนหรือแปลความไปได้อย่างหลากหลาย เหตุเพราะผลงานสร้างขึ้นตามหลักธรรมคำสอนที่เป็นจริง หลายภาพของงานจิตรกรรมฝาผนังแสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์อันวิเศษขององค์ภาคที่เป็นมณฑลแห่งธรรมเป็นรหัสสัญลักษณ์แห่งการเรียนรู้ เป็นสื่อแสดงสภาวะวิมุตติ การหลุดพ้นจากสังสารวัฏ เป็นภาพของความงามความกลมกลืนและเต็มไปด้วยความกรุณาที่ผ่านการสั่งสมบารมีมาอย่างสมบูรณ์ ถือว่าเป็นปุริสลักษณะที่มีการพัฒนาผ่านรูปแบบและสุนทรียศาสตร์เชิงสัญลักษณ์ที่นำไปสู่การสร้างรูปทรงและรูปแบบสืบต่อกันมา ผลงานจิตรกรรมฝาผนังจึงเป็นข้อมูลข่าวสารอันประเสริฐของพระพุทธรองค์ เป็นสื่อที่ช่วยให้พุทธศาสนิกชนโน้มนำสู่พุทธศานาก้าวหาภาวะแห่งธรรมสู่กระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อการหลุดพ้น (วราพร ศรีสุพรรณ, 2542 : 208-209) ซึ่งสอดคล้องกับสุนทรียศาสตร์ของพุทธศาสนาเถรวาทที่ยึดถือคำวิธีกาสอนและวิถีการปฏิบัติของพระพุทธรองค์จึงสร้างพระพุทธรองค์ในตอนที่ประทับนั่งตรัสรู้ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์เพื่อให้ผู้คนเกิดการรับรู้ถึงคุณค่าและสุนทรียศาสตร์นั่นเอง (สุชาติ สุทธิ, 2543 :36)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัยและ ขอขอบคุณกลุ่มประชากรเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการศึกษาและการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กীরติ บุญเจือ. (2542). **ปรัชญาศิลปะ**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ธวิท วงษ์พลาญ. (2552). **สุนทรียศาสตร์**. ใน **บทความเชิงวิชาการศิลปกรรมโครงการพัฒนาศักยภาพคณาจารย์ด้านศิลปกรรม**. นครปฐม : คณะบุคคลเบญจวรรณพริ้นติ้ง, หน้า28-38.
- ธีระพงษ์ สารภัญญ์. (2545). **จิตรกรรมภาพพระภูเรื่องพระเวสสันดรชาดก (ผ้าพระเวส) วัดศรีบุญเรืองบ้านทับกุง ตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี**. หน่วยงานนิเทศ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9.
- เผด็จ สุขเกษม. (2535). **รูปแบบของลิมที่พบในจังหวัดหนองคาย และมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวง มินอก. (2536). **สุนทรียศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระมหาอุดมปัญญาโอ (อรรถศาสตร์ศรี). (2547). **การศึกษาวิเคราะห์พุทธศิลป์เชิงสุนทรียศาสตร์ : กรณีเฉพาะพระพุทธรูปสมัยอยุธยา**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระสมัชชรินทร์ ประเสริฐแก้ว. (2549). **พุทธสถาปัตยกรรมท้องถิ่น: กรณีศึกษาอุโบสถวัดศรีคูนเมือง ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย**. เลย : วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏเลย.
- ไพฑูรย์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง. (2541). **สุนทรียศาสตร์ : แนวความคิด ทฤษฎีและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- ปิยะฉัตร ปิติวรรณ. (2533). **การสำรวจศิลปะปูนและศิลปะลาวในเขตจังหวัดอุบลราชธานีและยโสธร**. เอกสารสัมมนาประวัติศาสตร์และโบราณคดีอุบลราชธานี, ม.ป.ท, หน้า 261.
- สมเกียรติ์ ตั้งนโม. (ม.ป.ป.). **ศิลปะวิจารณ์**. เชียงใหม่ : คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชาติ สุทธิ (2543). **สุนทรียภาพของชีวิต**. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สุรศักดิ์ เจริญวงศ์. (2533). **จิตรกรรมไทย-กรรมวิธีและการแสดงออก**. ใน **ศิลปะกับสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุมาลี เอกชนนิยม. (2540). **ศิลปะจินตทัศน์ : กรณีศึกษาจิตรกรรมฝาผนังพื้นบ้านอีสาน สิมวัดโพธารามและวัดป่าเรย์ไธย์**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์-ศิลปะสมัยใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สันติ เล็กสุขุม. (2548). จิตรกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ 3 ความคิดเปลี่ยน การแสดงออกก็เปลี่ยนตาม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.

นัยนา อรรถนาทร. (2551). แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในวัดของชุมชน : กรณีศึกษาตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. เลย : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

วราพร ศรีสุพรรณ. (2542). หนังสือชุดวิถีอารยธรรมมนุษย์เล่มที่ 2 วิถีแห่งสังคมอุตสาหกรรมและการแสวงหาทางใหม่. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2546). สุนทรียศาสตร์เพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ : อีแอนด์ไอคิว.

วิทย์ วิศย์เวท. (2542). ปรัชญาทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่15). กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

ศรีนิवासัน,จี. (2545). สุนทรียศาสตร์ ปัญหาและทฤษฎีเกี่ยวกับความงาม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหามกุฏราชกุมาร.

การจัดการแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาในจังหวัดตาก
MANAGEMENT OF MYANMAR NATIONALITY MIGRANT LABOUR IN
TAK PROVINCE

กบแก้ว ปัญญาไทย¹, สุข บุปผา² พีรพล สิมมา³
Kabkaew Punyathai, Suk Bubbha, Peerapol Simma

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การจัดการแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาใน จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) ศึกษาสาเหตุหรือความจำเป็นในการใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาของผู้ประกอบการใน จังหวัดตาก 2.) ศึกษากระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานสัญชาติเมียนมาเพื่อเข้ามาทำงานในพื้นที่ จังหวัดตาก 3.) ศึกษาสภาพการจ้างงานและสิทธิแรงงานที่แรงงานสัญชาติเมียนมาในได้รับ 4.) ศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการจัดการแรงงานต่างด้าวที่เหมาะสมสำหรับในจังหวัดตาก

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยวิธีการศึกษาเชิงปริมาณนำ และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แรงงานสัญชาติเมียนมาจำนวน 391 คน นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจำนวน 10 ท่านและเจ้าหน้าที่รัฐจำนวน 5 ท่าน

ผลการศึกษาพบว่า

1.) สาเหตุหรือความจำเป็นในการใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาของผู้ประกอบการในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เกิดจากการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่โดยเฉพาะแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งแรงงานไทยไม่ทำเนื่องจากเป็นงานที่สกปรก ยากและมีความเสี่ยง ประกอบกับแรงงานเมียนมามีความขยัน อดทน ไม่เกียจงานและมีความรับชอบในงานมากกว่าแรงงานไทย

2.) กระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานสัญชาติเมียนมาเพื่อเข้ามาทำงานในพื้นที่ จังหวัดตาก แรงงานเมียนมาส่วนใหญ่มาจากตัดสินใจร่วมกันระหว่างคนในครอบครัวและตัวแรงงานเอง โดยเดินทางมาทำงานคนเดียว และมีนายหน้าจัดหางานนำพาเข้ามาหรือเดินทางเข้ามาเองด้วยวิธีการผ่านด่านชั่วคราวหรือด่านถาวรโดยใช้ใบผ่านด่าน

¹ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ kabkaew56@hotmail.com

² อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ชั่วคราวและลักลอบอยู่ต่อเพื่อทำงาน สาเหตุที่ตัดสินใจออกมาทำงานเกิดจากสาเหตุด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

3.) แรงงานสัญชาติเมียนมาใน จังหวัดตากได้รับการปฏิบัติตามสภาพการจ้างงานที่กฎหมายกำหนดไว้ในบางครั้งหรือไม่สม่ำเสมอเท่าที่ควรและได้รับการปฏิบัติตามสิทธิแรงงานข้ามชาติไม่สม่ำเสมอหรือบางครั้งเช่นกัน

4.) รูปแบบและวิธีการจัดการแรงงานต่างด้าวสำหรับใน จังหวัดตากที่เหมาะสม ควรมีการนำเข้าแรงงานเข้ามาทำงานแบบไปเช้า-เย็นกลับ และนำเข้ามาทำงานตามฤดูกาล ควรมีการอนุญาตให้นายจ้างนำพาลูกจ้างมาขึ้นทะเบียนเป็นแรงงานที่ถูกกฎหมาย โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีการจำกัดพื้นที่ในการทำงานและระยะเวลาที่แรงงานสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานที่อื่นหรือเปลี่ยนงานใหม่ในพื้นที่ต่างๆ ได้ และการอนุญาตให้แรงงานทำงานในภาคอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นได้

ABSTRACT

The purposes of the study Management of Myanmar Nationality Migrant Labour in Tak Province were as followed 1.)To study the reasons and necessity of using Myanmar nationality labour by entrepreneurs Tak Province. 2.)To study the procedure Burmese Nationality Labour moved into work in Tak Province. 3.)To study the employment conditions and benefits that Burmese Nationality Labour in Mae Sot District get from the employers. 4.)To study the pattern and the method that suitable for Burmese Nationality Labour in Tak Province which use Mixed Methods Research by using both quantitative and qualitative methods. The sample groups were 391 of Burmese Nationality Labours, 10 employers or the owners of the shop and 5 staff from the Government Agency.

The study found that

1.) The reasons or necessity the shop owners in Mae Sot District use Burmese Nationality Labour were the lack of the labour in the area, especially for unskilled jobs which Thai labour would not do. Combined with that Burmese Nationality Labour were diligent, patient, never haggle and highly responsible than Thai Labour.

2.) The procedure Burmese Nationality Labour moved into work in Mae Sot District, mostly they made decision together in the family and also the labour themselves. There were Job

Agencies who would bring them in or sometime they would come on their own by using temporary boarding pass and then stayed longer intentionally and illegally in order to work. The reasons they wanted to work here because of economy, society and culture.

3.) Burmese Nationality Labour were not always get all the benefits in the Agreement on legitimate working conditions from the employers and sometimes they would not have all the Migrant Worker Rights.

4.) The pattern and the method that suitable for migrant workers would be allowing them to work during the day and send them back in the evening or hire them for seasonal factors. The employers should also register their employees as legal workers, establish the rules that specify the working areas and set the period when the workers could move to work somewhere else or change the job to different area. And allow the workers to work in an intensive industrial sector

บทนำ

กำลังแรงงาน นับเป็นปัจจัยการผลิตหรือทุนมนุษย์ที่สำคัญต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศที่สำคัญ กำลังแรงงานจึงเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ หากกำลังแรงงานที่มีอยู่เพียงพอ มีคุณสมบัติ ความรู้ ทักษะฝีมือที่เหมาะสมและสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้เป็นอย่างดี ย่อมทำให้แผนการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้าการลงทุนของรัฐสามารถดำเนินไปได้ตามเป้าหมายได้อย่างไม่มีปัญหา ในทางตรงข้ามหากกำลังแรงงานในประเทศมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานหรือแรงงานที่มีไม่มีคุณสมบัติที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สิ่งที่จะเกิดขึ้น คือ ภาวะการว่างงานและการขาดแคลนแรงงานในประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังส่วนอื่นๆในสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการพัฒนาการค้าการลงทุนของภาคเอกชนที่ไม่สามารถหาคนมาทำงานได้ตรงกับความต้องการ ปัญหาการว่างงานและการขาดรายได้ของประชาชนซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนลดน้อยลงและการเพิ่มขึ้นของปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น แรงงานจึงนับว่าเป็นส่วนสำคัญในการบริหารและพัฒนาประเทศอย่างมาก ดังนั้นรัฐต้องแสวงหามาตรการที่จะสามารถพัฒนากำลังคนของประเทศให้กลายเป็นกำลังแรงงานที่มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ทั้งในด้านคุณภาพ ทักษะฝีมือความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงานและด้านปริมาณที่เพียงพอเหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ประเทศสามารถมีคนที่มีความรู้และ

คุณสมบัติที่เหมาะสมกับงานที่มีอยู่ในตลาดแรงงานและการดำเนินงานของทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างเต็มที่

ดังนั้นภารกิจของรัฐในด้านการบริหารแรงงานที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การทำให้คนกับงานมีความสอดคล้องกันทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยการกำหนดและดำเนินนโยบายการมีงานทำอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการว่างงานและการขาดแคลนแรงงานภายในประเทศ โดยรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการกำหนดมาตรการทั้งในทางยุทธศาสตร์ นโยบายและกฎหมายขึ้นมาใช้เพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงานให้ได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องและชัดเจนเพื่อสามารถแก้ไขปัญหาการว่างงานและขาดแคลนแรงงานในประเทศได้ ดังนั้นนโยบายการมีงานทำที่รัฐกำหนดขึ้นมานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการใช้แรงงานอย่างเต็มที่เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการสร้างงานและพัฒนากำลังแรงงานให้ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งภาครัฐมีหน้าที่กำกับดูแลและให้บริการแก่ประชาชนในการจัดหางาน คำแนะนำในการทำงานและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ ส่วนภาคเอกชนมีหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายหรือมาตรการที่ร่วมมือกับภาครัฐ โดยนโยบายการมีงานทำยังมีมาตรการอื่นๆควบคู่ไปกับการสร้างงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดส่งแรงงานไปทำงานต่างประเทศ การส่งเสริมการจ้างงานในชนบทและการพิจารณานำแรงงานต่างชาตินี้เข้ามาทำงานในประเทศเพื่อลดปัญหาการขาดแคลน

อย่างไรก็ตามปัญหาการว่างงานและปัญหาการขาดแคลนแรงงาน อาจเกิดขึ้นในทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ซึ่งโดยทั่วไปแล้วภาวะการขาดแคลนแรงงานที่เกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่มีระดับการพัฒนาค่อนข้างสูง มักเกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและการเมืองของประเทศที่เน้นพัฒนาบุคลากรในประเทศให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้นโดยการมีนโยบายหรือมาตรการต่างๆเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในประเทศให้เป็นผู้ที่มีทักษะ ฝีมือ ความรู้ความสามารถในระดับที่เหมาะสมเพื่อให้ประชาชนในประเทศมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น สามารถเลือกทำงานให้ตรงกับความสามารถของบุคคลได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามเมื่อประเทศพัฒนามาระดับหนึ่ง คนในประเทศจะไม่ทำงานระดับล่างที่ต้องใช้แรงงาน เป็นงานที่ยากลำบากและเสี่ยง จึงทำให้แรงงานไร้ฝีมือมีการขาดแคลนเพิ่มมากขึ้นเป็นผลทำให้รัฐต้องมีการนำเข้าแรงงานต่างชาติเข้ามาทดแทนแรงงานที่ขาดแคลนในทุกประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้น ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าแรงงานต่างชาติเป็นส่วนสำคัญที่เข้ามาเป็นกำลังแรงงานทดแทนแรงงานที่ขาดแคลน ซึ่งการนำเข้าแรงงานต่างชาติเข้ามานั้นมีทั้งผลดีและผลเสียต่อประเทศจึงส่งผลให้รัฐบาลต้องเข้ามาบริหารจัดการแรงงานโดยการกำหนดนโยบายการจัดการแรงงานต่างชาติอย่างเป็นระบบ เพื่อ

ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการแย่งงานคนในชาติและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการทหาร(ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2556)

สำหรับประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียที่ประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือหรือ แรงงานระดับล่าง มาตั้งแต่ทศวรรษ 2530 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศมีการลงทุนสูงในภาคอุตสาหกรรมตามนโยบาย ส่งเสริมการลงทุนของรัฐ ทำให้เกิดภาวะการขาดแคลนแรงงานระดับล่างอย่างมากโดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรม การก่อสร้าง กิจการในภาคประมง ภาคการเกษตรและต่อเนื่อง ประกอบกับแรงงานไทยส่วนหนึ่งออกไปทำงานใน ต่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานระดับกลางและระดับล่างอย่างมาก ในขณะที่ประเทศเพื่อน บ้านโดยเฉพาะประเทศเมียนมามีปัญหาภายใน การสู้รบระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลทหาร ทำให้เกิดการไหล ทะลักของชนกลุ่มน้อยเข้ามาในเขตประเทศไทยจำนวนมากและมีการลักลอบเข้ามาทำงาน ผู้ประกอบการจึง เรียกร้องให้รัฐบาลอนุญาตให้นำแรงงานเหล่านี้มาทำงานได้ จนทำให้รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายการจัดการ แรงงานจาก 3 ประเทศ คือ เมียนมา สปป.ลาวและกัมพูชามาตั้งแต่ปี 2539 ดังนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557; ออนไลน์)

ปี พ.ศ. 2539 มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้มีการจัดระบบเพื่อควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวผิด กฎหมายให้มาขึ้นทะเบียนทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศ ไทยก่อนวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ.2535 ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวไม่เกิน 2 ปีและสามารถ ทำงานได้โดยให้นายจ้างนำแรงงานมาขอประกันตัวด้วยเงิน 1,000 บาทต่อรายและนำมาตรวจโรค รวมถึงขอ ใบอนุญาตทำงานเฉพาะพื้นที่ 43 จังหวัดที่มีการขาดแคลนแรงงานและให้มีการจัดตั้งอนุกรรมการระดับจังหวัด และหน่วยงานแบบบริการจุดเดียวขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองและ ทำงานผิดกฎหมายให้มาขอใบอนุญาตทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เป็นต้น

ต่อมาปี พ.ศ.2540 รัฐบาลดำเนินมาตรการลดจำนวนแรงงานต่างด้าวลง เนื่องจากประสบปัญหาทาง เศรษฐกิจอย่างรุนแรง โดยไม่ให้มีการต่อใบอนุญาตทำงานและส่งกลับประเทศต้นทางหรือให้ทำงานบริเวณ ชายแดนเท่านั้น และให้นายจ้างหรือผู้ประกอบการจ้างแรงงานไทยเข้ามาทดแทนเพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานที่ เกิดขึ้น แต่ผลปรากฏว่ามีแรงงานไทยเข้าไปทดแทนแรงงานต่างด้าวจำนวนน้อยมาก เนื่องจากแรงงานไทยส่วน ใหญ่ที่ตกงานเป็นแรงงานมีฝีมือและกึ่งฝีมือ ส่วนงานที่แรงงานต่างด้าวทำนั้นเป็นงานที่สกปรก อันตรายและเสี่ยง จึงทำให้เกิดการเรียกร้องของกลุ่มนายจ้างให้มีการนำเข้าแรงงานต่างด้าวเข้ามาเหมือนเดิม จนในที่สุดต่อมา

ปี พ.ศ.2541 มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้จัดระบบเพื่อควบคุมแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายให้ ทำงานชั่วคราวระหว่างรอการส่งกลับประเทศ ในเขตจังหวัดชายแดนไทยในกิจการประมงและกิจการที่อยู่ระหว่าง

การปรับปรุงกระบวนการผลิต โดยอนุมัติผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายสามารถอยู่และทำงานชั่วคราวต่ออีก 1 ปีในพื้นที่ 54 จังหวัด โดยทำงานอาชีพกรรมกรใน 8 กลุ่มอุตสาหกรรม การผลิต 47 ประเภท กิจกรรมและงานรับใช้ในบ้าน เป็นต้น

ในปีต่อมามีมติคณะรัฐมนตรี เรื่องการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย พ.ศ. 2542 เพื่อผลักดันจับกุมและสกัดกั้นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย รวมถึงตรวจจับนายจ้างที่ใช้แรงงานผิดกฎหมายและลดพื้นที่ที่อนุญาตให้ทำงานเหลือ 37 จังหวัด โดยอนุญาตให้ทำงานกรรมกรใน 18 กิจกรรมและทำงานไม่เกิน 1 ปี เป็นต้น

ต่อมาปี พ.ศ.2543 มติคณะรัฐมนตรีให้มีการจัดระบบเพื่อควบคุมแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายให้ทำงานชั่วคราวระหว่างรอการส่งกลับประเทศต้นทาง เพื่อใช้เป็นมาตรการในการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองและทำงานผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

ในปี พ.ศ.2544 มีมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแนวทางการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองและทำงานผิดกฎหมาย โดยจัดให้มีการจดทะเบียนแรงงานจาก 3 ประเทศ ได้แก่ พม่า ส.ป.ป.ลาวและกัมพูชา ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยใหม่ เพื่อเปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองและลักลอบทำงานในประเทศไทยได้มาแสดงตนต่อทางราชการ อีกทั้งกำหนดอาชีพและประเภทกิจการที่อนุญาตให้มาจดทะเบียน 9 ประเภทกิจการ รวมถึงกิจการพิเศษที่ไม่ต้องมีนายจ้างและประกอบอาชีพอะไรก็ได้เพียงแต่ค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนสูงถึง 4,450 บาท ทั้งนี้ยังเปิดโอกาสให้นายจ้างจูงใจล่วงหน้าในการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาจดทะเบียนได้ตามเวลาที่นัดหมาย นอกจากนี้ยังมีการกำหนดในเรื่องสิทธิการรักษาพยาบาลของแรงงานต่างด้าวโดยนำเอานโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ามาใช้โดยเก็บค่าธรรมเนียม 1,200บาท/ปี และต้องร่วมจ่ายค่าบริการในการรักษาครั้งละ 30 บาท และค่าตรวจโรค 300 บาท/ 6 เดือน เป็นต้น

ต่อมาปี พ.ศ.2545 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ผ่อนผันการจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในจังหวัดตาก โดยอนุญาตให้นายจ้างที่ประกอบกิจการในท้องที่จังหวัดตาก สามารถนำลูกจ้างแรงงานต่างด้าวที่ทำงานอยู่แล้วในประเภทกิจการต่าง ๆ ตามประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม มารายงานตัวขอรับใบอนุญาตทำงานได้ และให้ครอบคลุมถึงกลุ่มแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ยังไม่ได้รับการผ่อนผันตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27สิงหาคม 2545 เป็นต้น

ต่อมาปี พ.ศ.2546 มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามที่กระทรวงแรงงานเสนอการอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและทำงานต่อไปได้อีกไม่เกิน 1 ปี สิ้นสุดในวันที่ 25 กันยายน 2547จำนวน 409,339 คน ยกเว้นไม่ต่ออายุให้กรรมกรในโรงงาน จำนวน 12,161 คน ทั้งนี้พิจารณาดำเนินการไม่อนุญาตต่ออายุให้กรรมกรในโรงงาน จำนวน 12,161 คน ที่ทำงานในกิจการที่

ได้รับการส่งเสริมการลงทุนบางส่วน กิจการปืมน้ำมัน ซักอบรีด ร้านเสริมสวย โรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้า อู่ซ่อมรถ และรับซื้อของเก่า เป็นเรื่องที่เหมาะสม เนื่องจากกิจการดังกล่าวเป็นงานที่สามารถหาคนไทยเข้าทำงานได้

ทั้งนี้จากนโยบายการจัดการแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2539- พ.ศ.2546 พบว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีการกำหนดนโยบายและมาตรการในการจัดการแรงงานต่างด้าวในทุกปีแต่กลับพบว่า ยังคงมีปัญหาการลักลอบเข้าเมืองและทำงานอยู่อย่างผิดกฎหมายในประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานของภาครัฐยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและสัมฤทธิ์ผล จนกระทั่งต่อมาปี พ.ศ.2547 รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว พ.ศ.2547 ซึ่งมีทั้งหมด 7 ยุทธศาสตร์ อันได้แก่(ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2556)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว มุ่งให้แรงงานต่างด้าวทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศไทยทั้งที่จดทะเบียนไว้แล้วเดิมอย่างถูกต้องตามกฎหมายและที่ลักลอบเข้าเมือง มาจดทะเบียนใหม่ให้ถูกต้องครบถ้วน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การกำหนดมาตรฐานการจ้างแรงงานต่างด้าว โดยให้การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวเทียบเท่ากับแรงงานไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงาน โดยการกำหนดจุดสกัดกั้นตามพื้นที่บริเวณชายแดนและตรวจค้นในพื้นที่เป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การปราบปราม จับกุมและดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง โดยการจับกุมแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายมาดำเนินคดีตามกฎหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การผลักดันและส่งกลับแรงงานต่างด้าว โดยดำเนินการจับกุมและทำบันทึกประวัติแรงงาน แล้วจึงผลักดันกลับประเทศต้นทาง

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การประชาสัมพันธ์การจัดการระบบแรงงานต่างด้าว โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ อาทิเช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตและแผ่นพับ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การติดตามประเมินผล โดยติดตามประเมินผลกลุ่มเป้าหมายและกำหนดหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดระยะเวลาในการติดตามประเมินผล เป็นต้น

รัฐบาลได้กำหนดให้มีการจดทะเบียนและบัตรประจำตัวคนต่างด้าวของแรงงานจาก 3 ประเทศดังกล่าว มีการทำข้อตกลง(MOU)กับรัฐบาลของทั้ง 3 ประเทศเพื่อให้มีการพิสูจน์สัญชาติแรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมายให้ปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็นผู้เข้าเมืองถูกกฎหมายและนำไปขอวีซ่าทำงานและขอใบอนุญาตทำงานอย่างถูกกฎหมาย นอกจากนี้มีการทำข้อตกลงให้มีการจัดส่งแรงงานจากทั้ง 3 ประเทศ ให้เข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตาม

กฎหมาย อีกทั้งยังมีการกำหนดให้มีการจ้างแรงงานในลักษณะแบบไปเช้า-เย็นกลับในบริเวณพื้นที่ชายแดนระหว่างไทยกับประเทศทั้ง 3 อีกด้วย ซึ่งผลที่ได้รับคือแรงงานต่างด้าวยังคงมีการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตามพบว่าในบางปีกลับมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ลักลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายเพิ่มขึ้นซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายในประเทศได้ ดังตารางที่แสดงจำนวนคนต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายตั้งแต่ปี พ.ศ.2549-2557

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาหาคำตอบว่า กระบวนการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานจากประเทศเมียนมาในบริเวณอำเภอแม่สอด จังหวัดตากมีลักษณะรูปแบบอย่างไรและแรงงานจากประเทศเมียนมาที่เข้ามาทำงานในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้รับการปฏิบัติตามมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิแรงงานข้ามชาติโดยเฉพาะสิทธิในกระบวนการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติหรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ สถานประกอบการกิจการหรือนายจ้างในอำเภอแม่สอด จังหวัดตากมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานประเภทไหน ระดับใด ในกิจการประเภทใดบ้าง เพราะเหตุใดจึงมีความต้องการใช้แรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมาผู้ประกอบการและแรงงานสัญชาติเมียนมามีความคิดเห็นอย่างไรต่อระบบการจัดการแรงงานผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้านที่ผ่านมา โดยเฉพาะระบบการจ้างงานแบบไปเช้า-เย็นกลับ ทั้งนี้เพราะการจ้างงานของผู้ประกอบการในอำเภอแม่สอดในปัจจุบัน(2558) ในแต่ละช่วงเวลาเป็นลักษณะการจ้างแรงงานจากประเทศเมียนมาในรูปแบบของการจ้างแบบตามฤดูกาลหรืออัตราการผลิตของลูกค้า โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอและการ์เมนต์ที่มีการจ้างแรงงานต่างด้าวนอกระบบเข้ามาทำงาน ในช่วงที่มีการสั่งซื้อจากลูกค้าเป็นจำนวนมาก เนื่องจากแรงงานที่มีอยู่ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ตามจำนวนและระยะเวลาการส่งมอบสินค้าได้ทันตามกำหนด รวมถึงเป็นการลดต้นทุนของนายจ้างหรือสถานประกอบการไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการนำแรงงานต่างด้าวขึ้นทะเบียนทำงานอย่างถูกกฎหมายกับทางราชการ ค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และเมื่อแรงงานผลิตสินค้าและบริการได้ตามจำนวนที่ลูกค้าต้องการแล้วนายจ้างจะเลิกจ้างงานทันทีจึงก่อให้เกิดการจ้างแรงงานนอกระบบเกิดขึ้นมา สิ่งที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงความไร้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในการตรวจสอบการจ้างงานแรงงานต่างด้าวและการไร้ความรับผิดชอบของนายจ้างหรือสถานประกอบการในการจ้างแรงงานให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการมักกล่าวว่าตนจ้างแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายเข้ามาทำงาน จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าการจ้างแรงงานต่างด้าวในอำเภอแม่สอด มีการจ้างที่ถูกกฎหมาย คือ เป็นแรงงานข้ามชาติที่จดทะเบียน มีเอกสารครบถ้วนหรือเป็นแรงงานที่ไม่มีเอกสารหรือไม่ได้มีการ

จดทะเบียนและรัฐควรมีแนวทางการแก้ไขอย่างไรจึงสามารถทำให้การจัดการแรงงานข้ามชาติของไทยสามารถบรรลุเป้าหมาย คือ มีการจ้างแรงงานข้ามชาติอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีการเคารพต่อสิทธิแรงงานข้ามชาติควรเป็นอย่างไร

จากประเด็นปัญหาการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก นำมาซึ่งปัญหาและผลกระทบในวงกว้างเกี่ยวกับการจัดการแรงงานต่างด้าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาในพื้นที่ สภาพการจ้างงานและสิทธิของแรงงานต่างด้าวว่า กระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานสัญชาติเมียนมาในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตากเป็นอย่างไร สภาพการจ้างงานและสิทธิของแรงงานสัญชาติเมียนมามีลักษณะอย่างไร สาเหตุและความจำเป็นในการใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาของผู้ประกอบการในอำเภอแม่สอด จังหวัดตากเป็นอย่างไร ตลอดจนแนวทางการจัดการแรงงานต่างด้าวในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุหรือความจำเป็นในการใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาของผู้ประกอบการใน จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษากระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานสัญชาติเมียนมาเพื่อเข้ามาทำงานในพื้นที่ จังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษาสภาพการจ้างงานและสิทธิแรงงานที่แรงงานสัญชาติเมียนมาในจังหวัดตากได้รับ
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการจัดการแรงงานต่างด้าวที่ผ่านมาและที่เหมาะสมสำหรับใน จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

ในการวิจัยเรื่อง "การจัดการแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาใน จังหวัดตาก" มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษากระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงาน สภาพการจ้างงานและสิทธิของแรงงานสัญชาติเมียนมาสาเหตุหรือความจำเป็นในการใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาของผู้ประกอบการใน จังหวัดตาก ตลอดจนแนวทางการจัดการแรงงานต่างด้าวใน จังหวัดตาก ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเชิงระบบการย้ายถิ่น
- 2.2 แนวคิดการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ
- 2.3 แนวคิดสิทธิแรงงานข้ามชาติ

2.4พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541- พ.ศ. 2551

2.5งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ในการวิจัยเรื่อง "การจัดการแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาใน จังหวัดตาก" มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงาน สภาพการจ้างงานและสิทธิของแรงงาน สาเหตุหรือความจำเป็นในการใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาของผู้ประกอบการใน จังหวัดตาก ตลอดจนแนวทางในการจัดการแรงงานต่างด้าวใน จังหวัดตาก โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยวิธีการศึกษาเชิงปริมาณนำและใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเป็นข้อมูลเชิงลึก ด้วยการใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth interview) ในพื้นที่ศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูล เอกสาร งานวิจัยและข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาครั้งนี้ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ประเภทของข้อมูล

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4 การทดสอบเครื่องมือ

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การจัดการแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายปิดจำนวน 1 ชุดและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง(Semi-Structured InterviewForm) จำนวน 1 ชุด เพื่อให้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่รัฐและตัวแทนภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

3.3.1แบบสอบถาม (Questionnaire)

สำหรับใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาที่เข้ามาทำงานอยู่ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด โดยแบ่งโครงสร้างของคำถามออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสและประเภทอุตสาหกรรมที่ทำ ลักษณะงานที่ทำ ระยะเวลาที่เข้ามาทำงานในอำเภอแม่สอด การเปลี่ยนงาน/ย้ายงาน ระยะเวลาที่ต้องการทำงานต่อในอำเภอแม่สอด เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 กระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานสัญชาติเมียนมาในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้แก่ การตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยตนเองผ่านเครือข่ายทางสังคม/เพื่อนสายสัมพันธ์เชื่อมโยงเชิงครอบครัว/ญาติ ค่านิยมที่ต้องการไปทำงานต่างประเทศฐานะทางเศรษฐกิจ(ความยากจน,การว่างงาน)และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผู้ส่งและรับแรงงาน เป็นต้น โดยเป็นแบบคำถามให้เลือกจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุการเคลื่อนย้าย (Rank Questions)

ส่วนที่ 3 ขั้นตอนการย้ายถิ่น ซึ่งประกอบด้วย การลักลอบเข้าเมือง (การย้ายถิ่นผ่านระบบการจัดหางานที่ไม่เป็นทางการการลักลอบเดินทางเข้ามาด้วยตนเองและยังไม่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ) และการเข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (นายหน้าจัดหางานที่เป็นทางการ ผ่านระบบการจัดหางานที่เป็นทางการโดยรัฐและผ่านการพิสูจน์สัญชาติ) เป็นต้นโดยเป็นแบบคำถามให้เลือกตอบ(Check list)

ส่วนที่ 4 สภาพการจ้างงานซึ่งประกอบด้วย ค่าจ้างวันและเวลาการทำงานการลา การหยุดงานและสวัสดิการ รวมถึงสิทธิประกันสังคมและสิทธิประโยชน์ เป็นต้น โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale)

ส่วนที่ 5 สิทธิของแรงงานสัญชาติเมียนมาในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประกอบด้วย สิทธิของแรงงานทั่วไป สิทธิก่อนออกเดินทางและระหว่างเดินทาง สิทธิของแรงงานเมื่อถึงที่หมาย สิทธิของแรงงานระหว่างทำงาน สิทธิทางสังคมและสิทธิพลเมืองในประเทศเจ้าบ้าน รวมถึงสิทธิในการคืนสู่ประเทศและการส่งกลับแรงงาน เป็นต้น โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale)

ส่วนที่ 6 ข้อคิดเห็นอื่นๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

มีผลการวิจัยเสนอตามลำดับการดำเนินการวิจัยดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 มีอายุระหว่าง 18 – 25 ปี จำนวน 273 คนคิดเป็นร้อยละ 69.8 ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 มีสถานภาพโสดจำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 76.2 โดยทำงานในสถานประกอบการ

ประเภทสิ่งทอและการ์เม้นท์จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 72.6 และทำงานในลักษณะตัดเย็บเสื้อผ้าและบรรจุภัณฑ์มากที่สุดจำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 72.6 รวมถึงเข้ามาทำงานในอำเภอแม่สอดเป็นระยะเวลา 1 ปี จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 และเปลี่ยนงาน/ย้ายงาน 1 ครั้งจำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 ตลอดจนมีความต้องการเข้ามาทำงานในอำเภอแม่สอดเป็นระยะเวลามากกว่า 2 ปีขึ้นไปจำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8

สาเหตุหรือความจำเป็นในการใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาของผู้ประกอบการใน จังหวัดตาก

ผลการศึกษาจากแรงงานสัญชาติเมียนมา พบว่า แรงงานเข้ามาทำงานเป็นผลจากการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ที่มีจำนวนมาก นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการมีความต้องการจ้างแรงงานเข้ามาทำงานในสถานประกอบการของตนเอง โดยเฉพาะแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่มีความต้องการใช้แรงงานประเภทไร้ฝีมือหรือกึ่งฝีมือ ซึ่งส่วนใหญ่แรงงานไทยไม่ทำ จึงส่งผลให้แรงงานเมียนมาเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีตำแหน่งงานว่างที่สามารถรองรับแรงงานเมียนมาที่ต้องการเข้ามาทำงานได้

ผลการศึกษาจาก**เจ้าหน้าที่รัฐและนายจ้าง/เจ้าของสถานประกอบการ**ใน จังหวัดตาก ส่วนใหญ่เห็นว่าสาเหตุและความจำเป็นในการใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาเนื่องจากการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ ซึ่งพื้นที่มีสถานประกอบการประเภทอุตสาหกรรมสิ่งทอและการ์เม้นท์เป็นอุตสาหกรรมหลัก ลักษณะงานที่ทำเป็นงานหนักและต้องการความอดทนสูงในการปฏิบัติงาน จึงส่งผลให้แรงงานไทยส่วนใหญ่ไม่ทำ เพราะมีเปลี่ยนงาน/เปลี่ยนอาชีพไปทำงานสายอื่นที่สบายกว่า อีกทั้งเป็นผลจากที่รัฐบาลไทยส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้น จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้ารับการศึกษต่อในระดับมหาวิทยาลัยแทนการจบการศึกษาเพียงแค่ระดับการศึกษาภาคบังคับและอาชีวศึกษา จึงส่งผลให้แรงงานที่เป็นที่ต้องการในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือและกึ่งฝีมือขาดแคลน จึงทำให้นายจ้าง/เจ้าของสถานประกอบการกระตุ้น/เรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาการขาดแคลนในพื้นที่ จนทำให้รัฐมีมาตรการผ่อนผันให้มีการจ้างแรงงานต่างด้าวมาทำงานแทนแรงงานไทย ประกอบกับแต่ก่อนประเทศเมียนมายังถูกกีดกันจากต่างชาติในการทำการค้าการลงทุน จึงส่งผลให้แรงงานเมียนมาว่างงาน ไม่มีงานทำและได้เดินทางเข้ามาทำงานที่อำเภอแม่สอด เนื่องจากอยู่ติดกับชายแดนประเทศเมียนมาที่มีชนกลุ่มน้อยจำนวนมากอาศัยอยู่ คนเหล่านั้นมีความอยากจน ไม่มีงานทำและมีความต้องการเข้ามาทำงาน จึงมีการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในจังหวัดตากซึ่งมีความต้องการแรงงานต่างด้าวทดแทนแรงงานขาดแคลนในพื้นที่ นอกจากนี้แรงงานเมียนมายังมีความขยันอดทนไม่เกียจงานและมีความรับชอบในงานมากกว่าแรงงานไทย สามารถทำงานได้ทุกอย่างและมีรายได้/ค่าจ้างมากกว่าที่เมียนมา สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ต้องจ้างแรงงานเมียนมาเพราะโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมสิ่งทอและการ์เม้นท์จะมีลักษณะการผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อของลูกค้า

และต้องส่งมอบสินค้าตามกำหนดระยะเวลาของลูกค้า จึงมีความจำเป็นต้องจ้างแรงงานเพิ่มในบางช่วงเวลาและมีแรงงานเมียนมาทำงานในสถานประกอบการทดแทนแรงงานไทยมากขึ้น

กระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานสัญชาติเมียนมาเพื่อเข้ามาทำงานในพื้นที่ จังหวัดตาก

ผลการศึกษาจาก กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาใน จังหวัดตาก พบว่า ส่วนใหญ่ตัดสินใจออกจากประเทศบ้านเกิดเพื่อเข้ามาทำงานใน จังหวัดตาก เกิดจากการตัดสินใจร่วมกันระหว่างคนในครอบครัวและตัวผู้ใช้แรงงาน ร้อยละ 57 โดยเดินทางมาทำงานใน จังหวัดตาก เกิดจากการตัดสินใจเดินทางมาคนเดียว ร้อยละ 81.1 ซึ่งสาเหตุที่ตัดสินใจออกมาทำงานในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เกิดจากสาเหตุด้านเศรษฐกิจที่ต้องการหารายได้ที่สูงกว่าที่ได้ในเมียนมา ร้อยละ 77.7 และเกิดจากสาเหตุด้านสังคมโดยมีญาติพี่น้องทำงานอยู่หรือในเมืองไทยชักชวนหรือช่วยเหลือ ร้อยละ 88 รวมถึงเกิดจากสาเหตุด้านวัฒนธรรม เนื่องจากต้องการมาทำงานเพราะเห็นคนอื่นมาทำกันมาก ร้อยละ 65 ซึ่งเดินทางเข้ามาทำงานโดยมีนายหน้าจัดหางานนำพาเข้ามาหรือเดินทางเข้ามาเอง โดยมีคนรู้จักหรือญาติพี่น้องติดต่อให้ ร้อยละ 98.7 ด้วยวิธีการผ่านด่านชั่วคราวหรือด่านถาวรโดยใช้ใบผ่านด่านชั่วคราวและลักลอบอยู่ต่อเพื่อทำงาน ร้อยละ 58.8 โดยมีสถานภาพการทำงานอยู่เป็นป็นผู้เช่าเมืองผิดกฎหมายและยังไม่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติแต่มีใบอนุญาตทำงานอย่างถูกต้อง ร้อยละ 87.7 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ประกอบการหรือนายจ้างในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เกี่ยวกับรูปแบบการจ้างแรงงานสัญชาติเมียนมา (ดูตารางที่ 4.10-4.16) กล่าวคือ

การจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในพื้นที่มีทั้งการจ้างแรงงานที่ยังไม่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติแต่มีใบอนุญาตทำงาน เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอและการ์เมนต์จะมีลักษณะการจ้างงานในบางช่วงเวลา จึงมีการเข้าออกงานค่อนข้างบ่อย แต่ปัจจุบันแรงงานเมียนมาส่วนใหญ่ที่ทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและการ์เมนต์ เป็นแรงงานที่มีใบอนุญาตทำงานเนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐกำหนดให้นายจ้างนำพาลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าวมาขึ้นทะเบียนขอใบอนุญาตทำงาน มีนายจ้างประเภทอุตสาหกรรมได้นำพาลูกจ้างมาขึ้นทะเบียนเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้ปัจจุบันผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมมีแรงงานที่มีใบอนุญาตทำงานเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ พบว่า ยังมีการจ้างแรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมายและไม่มีใบอนุญาตทำงานในสถานประกอบการของอำเภอแม่สอดอีกด้วย ทั้งนี้เพราะบางช่วงเวลาต้องมีการจ้างแรงงานเมียนมานายจ้างเนื่องจากการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้าที่เพิ่มขึ้นหรือต้องใช้แรงงานในสถานประกอบการของตนเองจึงต้องมีการจ้างแรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมายและไม่มีใบอนุญาตทำงานมาทำงานเพื่อให้ทันต่อการส่งมอบสินค้า ถ้าเป็นช่วงที่รัฐไม่ได้เปิดโอกาสให้มีการจดทะเบียนแรงงานต่างชาตก็ไม่สามารถทำได้ จึงทำให้จำเป็นต้องจ้างแรงงาน

ที่เข้าเมืองผิดกฎหมายและไม่มีใบอนุญาตทำงาน ประกอบกับแรงงานที่ถูกกฎหมายส่วนใหญ่จะหลบหนีนายจ้าง เข้าไปทำงานในเมืองหรือมีนายจ้างมาติดต่อให้ไปทำงานในจังหวัดอื่นๆ ส่งผลให้นายจ้างต้องจ้างแรงงานใหม่ซึ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เข้าเมืองผิดกฎหมายทำงานแทน

สภาพการจ้างงานและสิทธิแรงงานที่แรงงานสัญชาติเมียนมาใน จังหวัดตากได้รับ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

สภาพการจ้างงานที่แรงงานสัญชาติเมียนมาใน จังหวัดตากได้รับ

ผลการศึกษาจาก กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้แรงงานเมียนมาใน จังหวัดตากพบว่า แรงงานเมียนมา ได้รับการปฏิบัติตามสภาพการจ้างงานโดยรวมอยู่ในระดับไม่สม่าเสมอหรือได้รับบางครั้ง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.68 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า

1)ค่าจ้าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับค่าจ้างสม่าเสมอหรือประจำทุกครั้ง ได้แก่ ในวันทำงานปกติ วันละไม่ต่ำกว่า 300 บาทมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51และได้รับค่าจ้างเพิ่มเมื่อต้องทำงานล่วงเวลามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ2.60 เป็นต้น รองลงมาได้แก่ ได้รับค่าจ้างเพิ่มถ้าต้องทำงานในวันหยุดไม่สม่าเสมอหรือบางครั้งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24

2)วันและเวลาในการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติสม่าเสมอหรือประจำทุกครั้ง ได้แก่ การทำงานวันละไม่เกิน 8 ชั่วโมงหรือไม่เกิน 48 ชั่วโมง/สัปดาห์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 ได้พักงานระหว่างวันไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง/วันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61และได้รับวันหยุดสัปดาห์ไม่น้อยกว่า 1 วันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 รวมถึงสถานประกอบการ/นายหน้ามีการจัดวันหยุดตามประเพณี เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ฯ ให้ไม่น้อยกว่า 13 วันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66

3)การลาและการหยุดงาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติสม่าเสมอหรือประจำทุกครั้ง ได้แก่ สิทธิลาเพื่อ การคลอดบุตรและเลี้ยงบุตรได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 และมีสิทธิลาเพื่อทำกิจธุระอันจำเป็นได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 เป็นต้น รองลงมาได้แก่ ได้รับการปฏิบัติบางครั้งหรือไม่สม่าเสมอในเรื่องสิทธิลาป่วยได้โดยไม่ถูกหักค่าจ้าง/เงินเดือนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 ตลอดจนไม่ได้รับการปฏิบัติหรือได้รับน้อยในสิทธิลาเพื่อเข้ารับการอบรม/พัฒนาความรู้ความสามารถมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.74

4) สวัสดิการ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติสม่ำเสมอหรือประจำทุกครั้ง ได้แก่ สถานที่ทำงาน มีน้ำดื่ม ห้องน้ำ ห้องส้วมในที่ทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 มีการจัดหาอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับลูกจ้าง เช่น ยาแก้ปวด อุปกรณ์ทำแผลไว้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 และมีการจัดอุปกรณ์เครื่องมือป้องกันความปลอดภัยให้ เช่น หมวก รองเท้า ที่ครอบปาก จมูกให้พนักงาน/ลูกจ้างที่ต้องทำงานเสี่ยงอันตรายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49

5) สิทธิประกันสังคม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติบางครั้งหรือไม่สม่ำเสมอ ได้แก่ เมื่อเจ็บป่วย/อุบัติเหตุจากการทำงานได้รับสิทธิในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 ได้รับเงินทดแทนในกรณีได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานและต้องหยุดงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.74 และได้รับเงินค่าคลอดบุตรตามสิทธิประกันสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.73 เป็นต้น รองลงมาได้แก่ นายจ้างได้นำท่านเข้าเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมโดยได้รับการปฏิบัติสม่ำเสมอหรือประจำทุกครั้งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46

6) สิทธิประโยชน์อื่นๆ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติสม่ำเสมอหรือประจำทุกครั้ง ได้แก่ สิทธิประโยชน์อื่นๆ เช่นการได้เข้าร่วมกิจกรรมของสถานประกอบการ เช่น งานกีฬาสัมพันธ์/งานเลี้ยงเทศกาลสำคัญต่างๆมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 รองลงมา ได้แก่ สิทธิเรียกร้องหรือร้องเรียนเมื่อได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมเช่น ไม่ได้รับค่าจ้าง ถูกกลั่นแกล้งโดยได้รับการปฏิบัติบางครั้งหรือไม่สม่ำเสมอในมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 และไม่ได้รับการปฏิบัติหรือได้รับน้อยเรื่องสิทธิในการรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้นายจ้างจัดสิ่งที่ต้องการ เช่น รถรับส่ง ที่พัก อาหารกลางวันและอื่นๆมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.45

สิทธิของแรงงานสัญชาติเมียนมาในอำเภอแม่สอด จังหวัดตากที่ได้รับ

ผลการศึกษาจาก กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาใน จังหวัดตากพบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติบางครั้งหรือไม่สม่ำเสมอตามสิทธิของแรงงานข้ามชาติทั้ง 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.14 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ซึ่งสามารถพิจารณาตามสิทธิด้านต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1) สิทธิก่อนออกเดินทางและระหว่างเดินทาง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติบางครั้งหรือไม่สม่ำเสมอ ได้แก่ ก่อนที่ท่านจะเข้ามาทำงานได้มีการทำสัญญาว่าจ้างเป็นลายลักษณ์อักษรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.93 และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการทำงานและความเป็นอยู่ เช่น ค่าจ้าง ลักษณะงานที่ทำ สวัสดิการที่ได้รับก่อนออกเดินทางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.06 รวมถึงได้รับความช่วยเหลือในการเดินทาง เช่น ยานพาหนะ เอกสารสำหรับการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.03 เป็นต้น รองลงมาได้แก่

ได้ผ่านการตรวจสอบสภาพก่อนได้รับใบอนุญาตทำงานโดยได้รับการปฏิบัติสม่ำเสมอหรือประจำทุกครั้งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับค่าเดินทางเพราะนายจ้างออกให้โดยไม่ได้รับการปฏิบัติหรือได้รับน้อยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.39

2) สิทธิของแรงงานข้ามชาติเมื่อเดินทางมาถึงที่หมาย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติบางครั้งหรือไม่สม่ำเสมอได้แก่ การได้รับบริการจัดหางานที่เหมาะสมจากหน่วยงานของรัฐโดยไม่เสียค่าธรรมเนียมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.85 และได้รับความช่วยเหลือในการใช้ชีวิตอยู่ในประเทศที่ทำงาน เช่น ล่ามแปลภาษา เอกสารเกี่ยวกับการทำงาน คำแนะนำเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.15 เป็นต้น รองลงมาได้แก่ การนำของใช้ส่วนตัวเข้ามาในประเทศโดยไม่เสียภาษีศุลกากรโดยไม่ได้รับการปฏิบัติหรือได้รับน้อยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.59

3) สิทธิของแรงงานข้ามชาติระหว่างการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติสม่ำเสมอหรือประจำทุกครั้งได้แก่ การได้รับค่าจ้างไม่ต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำหรือเท่ากับคนอื่น ๆ ที่ทำงานอยู่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 การจ่ายค่าจ้างเป็นเงินสดและตรงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63 และการทำข้อตกลงกับนายจ้างเกี่ยวกับสภาพการจ้างงานและการทำงาน เช่น การดูแลความปลอดภัยในการทำงาน/ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สวัสดิการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 รวมถึงนายจ้างเป็นผู้จัดหาที่พักให้ฟรีหรือเก็บค่าเช่าในอัตราที่ไม่แพงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 เป็นต้น

รองลงมาได้รับการปฏิบัติบางครั้งหรือไม่สม่ำเสมอ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำ/ช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาที่เกิดจากการทำงานและใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 การได้รับการอบรม/ให้ความรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุและโรคร้ายในการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.19 การมีอิสระในการเปลี่ยนงานได้หลังจากหมดอายุสัญญาว่าจ้างฉบับแรกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.26 และการได้รับอนุญาตให้อยู่ต่อเพื่อหางานใหม่ในกรณีที่ถูกลดออกจากงานหรือถูกเลิกจ้างโดยไม่มีความผิดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 รวมถึงการได้รับการฝึกอบรมอาชีพเพื่อพัฒนาทักษะความชำนาญในการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.05 และสามารถเดินทางจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งในประเทศไทยก็ได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 และการได้รับความช่วยเหลือตามกฎหมายเมื่อเกิดความขัดแย้งกับนายจ้างเกี่ยวกับการทำงาน เช่น ไม่ได้รับค่าจ้างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92 เป็นต้น ทั้งนี้การได้รับโอกาสในการเลื่อนขั้น/ตำแหน่งเมื่อทำงานมาแล้วและมีความรู้ความชำนาญงานมากขึ้นไม่ได้รับการปฏิบัติหรือได้รับน้อยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.40

4) สิทธิทางสังคมในประเทศเจ้าบ้าน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติสม่ำเสมอหรือประจำทุกครั้ง ได้แก่ การได้รับสิทธิส่งเงินส่วนหนึ่งของรายได้และเงินออมกลับประเทศได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 การได้รับสิทธิกลับไปเยี่ยมครอบครัวในช่วง

วันหยุดประจำปีโดยได้รับค่าจ้างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.20 และการได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำในการปรับตัว เช่น การให้ข้อมูล สิ่งอำนวยความสะดวก การฝึกอาชีพ ภาษา บริการสุขภาพและความช่วยเหลือทางกฎหมาย ขณะที่อยู่ในเมืองไทยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24 เป็นต้น รองลงมา ได้แก่ บุตรของท่านได้รับการศึกษาในโรงเรียนของไทยโดยได้รับการปฏิบัติบางครั้งหรือไม่สม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79 และการได้รับความช่วยเหลือให้เรียนภาษาไทยโดยไม่ได้รับการปฏิบัติหรือได้รับน้อยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.49

5) สิทธิในการคืนสู่ประเทศและการส่งแรงงานข้ามชาติ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติสม่ำเสมอหรือประจำทุกครั้ง ได้แก่ การมีสิทธิกลับประเทศของตนได้ เมื่อเจ็บป่วยจนไม่สามารถทำงานต่อไปมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และสามารถเดินทางกลับประเทศได้อย่างปลอดภัย เมื่อไม่ต้องการทำงานในเมืองไทยอีกต่อไปมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการจัดการแรงงานต่างด้าวที่ผ่านมาและที่เหมาะสมสำหรับในจังหวัดตาก

ผลการศึกษาจาก ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ นายจ้างหรือผู้ประกอบการใน จังหวัดตากได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการแรงงานต่างด้าวของไทยในปัจจุบันและที่ผ่านมา พบว่าการมีมติคณะรัฐมนตรีอนุญาตให้แรงงานมีเข้าเมืองผิดกฎหมายมาขอใบอนุญาตทำงานได้ทุกปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 – พ.ศ. 2557 สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ต่างๆ ได้แต่เป็นการช่วยแก้ปัญหาได้ช่วงระยะหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากมองว่าที่รัฐบาลมีนโยบายผ่อนปรนให้มีการนำแรงงานมาขึ้นทะเบียนขอใบอนุญาตทำงานนั้นเป็นผลมาจากการผลักดันของกลุ่มทุนเพื่อให้รัฐบาลช่วยแก้ไขปัญหาของแรงงานที่ขาดแคลนให้เท่านั้นเนื่องจากการขาดแคลนแรงงานในประเภทงานหนัก สกปรกและยากนั้นแรงงานไทยไม่ทำจึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานแทน มิใช่การแก้ปัญหาระยะยาวในการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งการจดทะเบียนขอใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวจึงถูกจำกัดระยะเวลาเป็นเพียงแค่ช่วงระยะเวลาหนึ่งมิได้เป็นการจดทะเบียนทุกวัน อีกทั้งกรณีที่พื้นที่แม่สอดเมื่อแรงงานต่างด้าวสามารถขึ้นทะเบียนเป็นผู้มีใบอนุญาตทำงานถูกกฎหมายแล้วนั้น บางส่วนหลบหนีนายจ้างเข้าไปทำงานในพื้นที่ชั้นใน(กทม., สมุทรปราการ, สมุทรสงครามหรือพื้นที่ที่มีความเจริญกว่าพื้นที่ที่แรงงานต่างด้าวทำงานอยู่ก่อน) แรงงานมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น จึงส่งผลให้แรงงานในพื้นที่ขาดแคลนเช่นเดิมและเกิดการจ้างแรงงานผิดกฎหมายขึ้นรวมถึงพื้นที่ชายแดน(แม่สอด)กลายเป็นจุดพักของแรงงานต่างด้าวก่อนเข้าไปทำงานในพื้นที่ชั้นใน

อย่างไรก็ตามการมีมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวสามารถช่วยให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานได้อย่างถูกกฎหมายและทดแทนแรงงานที่ขาดแคลนได้ แต่รัฐบาลควรมีมาตรการควบคุมแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนขอ

ใบอนุญาตทำงานถูกต้องทำงานในพื้นที่ของตนเองเท่านั้น เพื่อป้องกันการเคลื่อนย้ายแรงงานจากพื้นที่หนึ่งไปอีกพื้นที่หนึ่ง และการมีมาตรการเข้มงวดในการตรวจสอบแรงงานในสถานประกอบการต่างๆ ทั้งด้านการขอใบอนุญาตทำงานที่ถูกต้องและการจ้างแรงงานผิดกฎหมาย

ทั้งนี้การให้มีการพิสูจน์สัญชาติเพื่อปรับเปลี่ยนสถานภาพจากการเป็นผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายเป็นผู้เข้าเมืองถูกกฎหมายสามารถทราบถึงสถานภาพทางบุคคล ประวัติอาชญากรรมและข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวโดยการรับรองจากประเทศต้นทาง ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานของเจ้าที่ในการคัดกรองและตรวจสอบสถานภาพของแรงงานต่างด้าวว่าเป็นแรงงานที่ถูกต้องหรือผิดกฎหมาย ซึ่งจะนำไปสู่การผลักดันกลับสู่ประเทศต้นทางหากเป็นแรงงานที่ไม่มีใบอนุญาตทำงานและลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย ทั้งนี้การพิสูจน์สัญชาติเมื่อเปลี่ยนสภาพเป็นผู้เข้าเมืองถูกกฎหมายส่งผลดีต่อความมั่นคงของประเทศซึ่งทำให้ทราบถึงแรงงานต่างด้าวในประเทศว่ามีจำนวนเท่าใดทำงานในสถานประกอบการใด พื้นที่ใดบ้าง โดยจะช่วยให้การดูแลควบคุมและป้องกันปัญหาที่เกิดจากแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี

แต่อย่างไรก็ตามการมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาในการพิสูจน์สัญชาติของแรงงานต่างด้าวนั้น บางครั้งแรงงานต่างด้าวไม่สามารถจัดหาเอกสารได้ครบถ้วนซึ่งเอกสารบางอย่างต้องได้รับการตอบจากประเทศต้นทาง เช่น ใบการรับรองสัญชาติที่อาจล่าช้าไม่ทันตามระยะเวลาที่รัฐบาลเปิดให้มีการพิสูจน์สัญชาติ ย่อมส่งผลต่อแรงงานต่างด้าวไม่สามารถพิสูจน์สัญชาติได้และทำให้ผู้ประกอบการในการจ้างแรงงานต่างด้าวที่ยังมีสถานะเข้าเมืองผิดกฎหมายทำงานต่อไป ซึ่งทำให้ต้องได้รับการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างเข้มงวด ส่งผลต่อการดำเนินงานของสถานประกอบการและแรงงานต่างด้าวไม่สามารถได้รับการคุ้มครองตามสิทธิของแรงงานเอก เช่นเดียวกับแรงงานไทยได้ เช่น สวัสดิการต่างๆ สภาพความเป็นอยู่และการรักษาพยาบาล ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องเป็นแบกรับภาระค่าใช้จ่ายส่วนดังกล่าวหรือแรงงานต่างด้าวต้องเป็นผู้รับภาระเอง รัฐบาลจึงควรให้มีการพิสูจน์สัญชาติได้ตลอดทั้งปีสำหรับแรงงานเข้าเมืองผิดกฎหมายในช่วงระยะเวลาที่แรงงานได้เข้ามาทำงานตามที่รัฐบาลกำหนดเท่านั้น หากนอกเหนือจากระยะเวลาที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานหลังกำหนดต้องผลักดันแรงงานต่างด้าวกลับประเทศของตนเองทันทีไม่มีการผ่อนผันให้ทำงานหรือพักอาศัยต่อในประเทศไทย

หากมองระยะยาวแล้วควรมีระยะเวลาสิ้นสุดของการมีนโยบายให้มีการพิสูจน์สัญชาติเพื่อเป็นการป้องกันการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย เนื่องจากหากยังมีการให้พิสูจน์สัญชาติต่อไปเรื่อยๆจะเป็นการแก้ไขปัญหที่ปลายทางโดยรัฐบาลเป็นผู้แบกรับภาระในการจัดเตรียมแผนงาน บุคลากรและงบประมาณในการพิสูจน์สัญชาติให้แรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายเหล่านี้ จึงเห็นควรให้มีมาตรการป้องกันการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายและนำเข้าแรงงานถูกกฎหมายตั้งแต่ประเทศต้นทางมาถึงประเทศไทย(ปลายทาง) ตั้งแต่กระบวนการ

สรรหาคัดเลือกและนำเข้าแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในไทย จะเป็นการดีกว่าการมาพิสูจน์สัญชาติในประเทศ
ปลายทาง

ทั้งนี้รูปแบบและวิธีการจัดการแรงงานต่างด้าวที่เหมาะสมสำหรับในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เห็นควรให้มีการนำการจัดระบบการทำงานแบบไปเช้า-เย็นกลับมาปฏิบัติในพื้นที่ เนื่องจากเป็นมาตรการที่เกิดขึ้นเพื่อต้องการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงาน การลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายและเป็นการควบคุมแรงงานให้อยู่ในพื้นที่มิให้เกิดการเคลื่อนย้ายเข้าสู่พื้นที่ชั้นใน เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่เมื่อมีการขึ้นทะเบียนเป็นแรงงานถูกกฎหมายแล้วจะเปลี่ยนงาน/เคลื่อนย้ายเข้าสู่พื้นที่ชั้นในเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่มีแรงงานเพียงพอต่อปริมาณงานในสถานประกอบการต่างๆ อีกทั้งยังเห็นว่ามาตรการดังกล่าวช่วยลดต้นทุนค่าธรรมเนียมการนำเข้าแรงงานของผู้ประกอบการในอำเภอแม่สอด ซึ่งค่าธรรมเนียมอยู่ในอัตราที่เหมาะสมต่อทั้งผู้ประกอบการและแรงงานต่างด้าว รวมถึงดีต่อผู้ประกอบการในอำเภอแม่สอดที่สามารถจ้างแรงงานที่ถูกกฎหมายและมีแรงงานเพียงพอต่อความต้องการใช้ของผู้ประกอบการและเป็นการดีต่อผู้ประกอบการที่ไม่ต้องดูแลความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวและความมั่นคงในระหว่างที่แรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่ในสถานประกอบการที่อาจก่อเหตุขึ้นได้ ทั้งนี้ยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนว่ามีการใช้แรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย รวมถึงแรงงานต่างด้าวได้รับสิทธิคุ้มครองด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามการจัดระบบการทำงานแบบไปเช้า-เย็นกลับช่วยลดต้นทุนให้แก่ผู้ประกอบการในการนำเข้าแรงงานแต่ต้องรับภาระในการจัดการรถรับ-ส่งแรงงานต่างด้าวระหว่างชายแดนกับสถานประกอบการแทน

สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐมีความคิดเห็นแตกต่างจากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการว่าการนำเข้าแรงงานจากประเทศเมียนมาตามข้อตกลง(MOU)เพื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นสิ่งที่พึงกระทำมากที่สุด เนื่องจากเป็นการนำเข้าแรงงานที่ถูกกฎหมายโดยผ่านการตรวจสอบสถานะทางบุคคลและคุณสมบัติเบื้องต้นตามตำแหน่งงานจากทั้งประเทศต้นทางและประเทศปลายทางเรียบร้อยแล้ว แรงงานจึงสามารถเข้ามาทำงานในประเทศปลายทางได้ โดยได้รับการพิสูจน์สัญชาติและเอกสารรับรองสถานะจากเจ้าหน้าที่ประเทศต้นทาง ได้แก่ หนังสือเดินทางชั่วคราวหรือเอกสารรับรองบุคคลเพื่อใช้เป็นเอกสารขออนุญาตทำงาน ซึ่งจะได้รับใบอนุญาตทำงานเป็นบัตรสีเขียวและสามารถทำงานในประเทศไทยได้ 4 ปี อีกทั้งรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้มีการนำเข้าแรงงานตามข้อตกลง(MOU) จึงมีการปรับเปลี่ยนระบบการทำงานให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ลดค่าธรรมเนียมในการขออนุญาตทำงานส่งผลให้เป็นการดีต่อการนำเข้าแรงงานตามข้อตกลง(MOU)เพื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทย

ตลอดจนส่งผลดีต่อผู้ประกอบการในการจ้างแรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อเข้ามาทำงานในสถานประกอบการสามารถดำเนินกิจการได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รัฐและส่งผลต่อ

ภาพลักษณ์ของสถานประกอบการเป็นที่น่าเชื่อถือและให้ความมั่นใจต่อนักลงทุนในด้านการใช้แรงงานถูกกฎหมาย ในสถานประกอบการ โดยเฉพาะสถานประกอบการที่ต้องการทำการค้ากับต่างชาติซึ่งประเทศคู่ค้าส่วนใหญ่จะเน้น จริยธรรมในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะด้านการใช้แรงงานต้องเป็นแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้นและห้ามจ้าง เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ในการปฏิบัติงาน ซึ่งการนำเข้าแรงงานตามข้อตกลง(MOU)ช่วยให้ผู้ประกอบการจ้าง แรงงานที่ถูกกฎหมายมาปฏิบัติงานได้เพียงพอต่อความต้องการใช้แรงงานและส่งผลดีต่อแรงงานต่างด้าวในการ ได้รับการคุ้มครองตามสิทธิแรงงาน ทั้งสภาพการจ้างงาน สภาพการทำงานในระหว่างการทำงานในประเทศไทย ซึ่งเป็นหลักประกันให้แก่แรงงานต่างด้าวว่าจะได้รับการปฏิบัติเฉกเช่นเดียวกับแรงงานไทย

ทั้งนี้การนำเข้าแรงงานตามข้อตกลง(MOU) ทำให้การปฏิบัติงานด้านแรงงานต่างด้าวเป็นไปอย่างมี ระเบียบและสะดวกรวดเร็วในการตรวจสอบข้อมูลหากเกิดปัญหาอันเนื่องมาจากแรงงานต่างด้าว อีกทั้งสามารถ ทราบได้ถึงกำลังแรงงานต่างด้าวที่มีอยู่ในประเทศและความต้องการใช้แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและควบคุมกำลังแรงงานต่างด้าวในประเทศได้หากมองถึงความมั่นคงในประเทศสามารถให้การ คุ้มครอง/รับประกันแก่นายจ้างได้ว่าแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในสถานประกอบการเป็นบุคคลที่ผ่านการ ตรวจสอบสถานะทางบุคคลรวมถึงด้านอาชญากรรมแล้ว จึงสามารถวางใจในการจ้างแรงงานเหล่านี้ได้แต่หาก แรงงานต่างด้าวกระทำความผิดในไทยจะได้รับการควบคุม/จับกุมตัวเพื่อดำเนินคดีกับแรงงานต่างด้าวได้

แต่อย่างไรก็ตาม การนำเข้าแรงงานตามข้อตกลง(MOU)ต้องใช้ระยะเวลานานในการนำเข้าแรงงานและ ผ่านขั้นตอนที่ยุ่งยาก อีกทั้งยังต้องขึ้นอยู่กับนโยบายในแต่ละประเทศในการเปิดรับแรงงานให้เข้ามาทำงานใน ประเทศต้นทางและปลายทาง ซึ่งอาจทำให้เกิดกลไกหนายหน้าในการจัดหาแรงงานให้แก่สถานประกอบการทั้งใน ประเทศต้นทางและประเทศปลายทางที่ต้องเสียค่าธรรมเนียม/ค่าใช้จ่ายในการเข้ามาทำงานที่สูงขึ้นตามลำดับ ความยากง่ายของการนำแรงงานเข้าสู่ประเทศปลายทาง รวมถึงแรงงานที่นำเข้าตามข้อตกลง(MOU)จะมี เฉพาะงานกรรมกรและคนรับใช้ในบ้าน ยังไม่มีการระบุงานในภาคอุตสาหกรรมสามารถนำเข้าตามข้อตกลง (MOU)ได้ ซึ่งในความเป็นจริงแรงงานต่างด้าวที่ทั้งประเทศต้องการส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าวในภาค อุตสาหกรรมเป็นหลักโดยเฉพาะพื้นที่

สำหรับแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการแรงงานต่างด้าวสำหรับในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งถือเป็นพื้นที่หนึ่งที่รัฐบาลจัดเป็นเศรษฐกิจพิเศษ/เขตพื้นที่ชายแดนสามารถแยกตามด้านต่างๆดังต่อไปนี้

1. ด้านนโยบาย

ควรมีการจัดทำแผนแม่บทการจัดการแรงงานหลบหนีเข้าเมือง โดยกำหนดพื้นที่การแก้ไขปัญหาเป็นพื้นที่ ชายแดนกับพื้นที่ชั้นใน อาทิเช่น พื้นที่ชายแดนมีการนำเข้าแรงงานแบบไปเช้า-เย็นกลับและนำเข้าตามฤดูกาล

แต่พื้นที่ชั้นในควรมีการนำเข้าตามข้อตกลงระหว่างรัฐต่อรัฐ(MOU)เท่านั้น รวมถึงการกำหนดระยะเวลาการผ่อนผันการใช้แรงงานให้มีความชัดเจน อีกทั้งการกำหนดนโยบายการจัดการแรงงานต่างด้าว ควรนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกำลังแรงงานที่ต้องการในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันในการพัฒนาประเทศ และการกำหนดนโยบายผ่อนปรนให้นายจ้างนำพาลูกจ้างมาขึ้นทะเบียนเป็นแรงงานที่ถูกกฎหมาย ควรเพิ่มข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ในการทำงานและระยะเวลาที่แรงงานสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานที่อื่นหรือเปลี่ยนงานใหม่ในพื้นที่ต่างๆ ได้ เช่น ประเภทงานที่ทำระยะเวลาในการทำงานในพื้นที่ อย่างน้อยก็เดือน/ปีจึงสามารถย้ายออกนอกพื้นที่ได้ ตลอดจนการกำหนดนโยบาย/มาตรการทางด้านการศึกษาคควรสนับสนุนการศึกษาระดับอาชีวะให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของตลาดแรงงานทั้งประเทศ โดยเฉพาะแรงงานไร้ฝีมือ กึ่งฝีมือและมีทักษะในภาคอุตสาหกรรม

2.ด้านกฎหมาย

ควรมีการกำหนดข้อกำหนดกฎหมายระหว่างประเทศไทยกับเมียนมาในเรื่องบทลงโทษแก่ผู้ประกอบการที่มีการใช้แรงงานผิดกฎหมายและแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายให้เป็นที่รับทราบกันทั้งสองฝ่ายและมีผลบังคับใช้อย่างเข้มงวด ตลอดจนการเพิ่มข้อกำหนดเกี่ยวกับลักษณะงานที่อนุญาตให้แรงงานต่างด้าวทำในภาคอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นได้

3.ด้านการปฏิบัติงาน

เจ้าหน้าที่รัฐควรประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับวันและเวลาในการนำพาแรงงานต่างด้าวมาขึ้นทะเบียน โดยก่อนการเปิดให้มีการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวอาจทำหนังสือแสดงความจำนงให้แก่นายจ้างว่าสามารถนำพาลูกจ้างมาขึ้นทะเบียนได้วันและเวลาใดเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการ รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐสามารถเตรียมความพร้อมในการให้บริการแก่แรงงานต่างด้าวและผู้ประกอบการได้ทันที และเป็นการป้องกันการนำลูกจ้างมาขึ้นทะเบียนไม่ทันตามระยะเวลาขึ้นทะเบียนที่กำหนดไว้ ตลอดจนรัฐบาลควรสนับสนุนด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ตรวจสอบและควบคุมแรงงานต่างด้าว เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความสะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น เช่น การให้นายจ้างกรอกรายละเอียดข้อมูลแรงงานต่างด้าวทางเว็บไซต์ก่อนนำพาแรงงานต่างด้าวมาขึ้นทะเบียน

อภิปรายผล

1.สาเหตุหรือความจำเป็นในการใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาของผู้ประกอบการใน จังหวัดตาก

ผลจากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่รัฐและนายจ้าง/เจ้าของสถานประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า สาเหตุและความจำเป็นในการใช้แรงงานสัญชาติเมียนมา เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ ซึ่งพื้นที่มีสถานประกอบการประเภทอุตสาหกรรมสิ่งทอและการเฝ้ายางเป็นอุตสาหกรรมหลัก ลักษณะเป็นงานที่หนักและต้องมีความอดทนสูงในการปฏิบัติงาน จึงส่งผลให้แรงงานไทยส่วนใหญ่ไม่ทำ มีเปลี่ยนงาน/เปลี่ยนอาชีพไปทำงานสายอื่นที่สบายกว่า อีกทั้งเป็นผลจากที่รัฐบาลไทยส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้น จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้ารับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยแทนการจบการศึกษาเพียงแค่ระดับการศึกษาภาคบังคับหรืออาชีวศึกษา จึงส่งผลให้แรงงานที่ต้องการในพื้นที่อำเภอแม่สอดส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือและกึ่งฝีมือจึงขาดแคลนทำให้นายจ้าง/เจ้าของสถานประกอบการกระตุ้น/เรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาการขาดแคลนในพื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลการศึกษานี้เป็นไปตามแนวคิดของ Wallenstein (อ้างในศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2556:น.18) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การย้ายถิ่นระหว่างประเทศเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการเกิดของระบบโลก บางประเทศเติบโตขึ้นจนกลายเป็นศูนย์กลางของทุนนิยมโลก ส่งผลให้เกิดภาวะเศรษฐกิจสองระบบและเกิดตลาดแรงงานระดับทุติภูมิที่มีความต้องการแรงงานระดับล่างที่ทำงานโดยใช้กำลังกาย เป็นงานหนัก มีความเสี่ยงหรือยากลำบากและมีค่าจ้างต่ำที่เรียกว่า 3DS แต่คนในประเทศเหล่านั้นไม่ต้องการทำงานดังกล่าวแต่มุ่งไปทำงานในระดับสูงที่ใช้ความรู้ทักษะมากขึ้นและมีค่าตอบแทนที่สูงกว่า ทำให้แรงงานจากประเทศที่มีการพัฒนาและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจต่ำกว่าตัดสินใจเคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศที่มีการพัฒนาสูงกว่า แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ต้องการทำงานในลักษณะงานที่ใช้ความคิด มากกว่าการใช้กำลังแรงงานในการทำงานและการมีค่านิยมในการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อให้ตนเองมีทางเลือกในการทำงานมากขึ้น รวมถึงการได้รับค่าตอบแทนที่สูงตามมาด้วยเช่นกันซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่ต้องการกำลังแรงงานไร้ฝีมือและกึ่งฝีมือมากกว่า จึงเป็นผลทำให้ต้องมีการนำเข้าแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานแทนแรงงานไทยที่ขาดแคลน

ตลอดจนสืบเนื่องมาจากในอดีตประเทศเมียนมายังถูกกีดกันจากต่างชาติในการทำการค้าจึงส่งผลให้แรงงานเมียนมาว่างงานจำนวนมาก ไม่มีงานทำจึงได้เดินทางเข้ามาทำงานที่อำเภอแม่สอด เนื่องจากอำเภอแม่สอดอยู่ติดกับชายแดนประเทศเมียนมาที่มีชนกลุ่มน้อยจำนวนมากอาศัยอยู่ คนเหล่านั้นมีความยากจน ไม่มีงานทำและมีความต้องการเข้ามาทำงานในอำเภอแม่สอด จึงมีการเคลื่อนย้ายเข้ามาหางานทำในอำเภอแม่สอดที่ต้องการแรงงานต่างด้าวทดแทนแรงงานขาดแคลนในพื้นที่ อีกทั้งแรงงานเมียนมามีความขยัน อดทน ไม่เกียจงานและมีความรับชอบในงานมากกว่าแรงงานไทย สามารถทำงานได้ทุกอย่างและมีรายได้/ค่าจ้างมากกว่าที่เมียนมา

ประกอบการที่โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ต้องส่งมอบสินค้าตามกำหนดระยะเวลาของลูกค้า จึงมีการจ้างแรงงานเมียนมาทำงานในสถานประกอบการทดแทนแรงงานไทย

2. กระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานสัญชาติเมียนมาเพื่อเข้ามาทำงานในพื้นที่ จังหวัดตาก

จากการศึกษาพบว่า แรงงานสัญชาติเมียนมาส่วนใหญ่ตัดสินใจออกจากประเทศบ้านเกิดเพื่อเข้ามาทำงานใน จังหวัดตาก เกิดจากการตัดสินใจร่วมกันระหว่างคนในครอบครัวและตัวผู้ใช้แรงงานซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามแนวคิดของ Hugo (อ้างในศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2556:น.20) ที่ได้เสนอมุมมองต่อระบบการย้ายถิ่นว่ามีลักษณะเป็นกระบวนการ เริ่มตั้งแต่การตัดสินใจเดินทางออกจากประเทศต้นทางไปยังประเทศปลายทางผู้รับแรงงาน โดยผ่านเครือข่ายทางสังคมเพราะการตัดสินใจย้ายถิ่นของบุคคลจะมีครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเสมอโดยเดินทางมาทำงานคนเดียวในอำเภอแม่สอด โดยผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เป็นแรงผลักดันที่สำคัญให้เกิดการตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาเพื่อหางานทำในต่างประเทศมากกว่าทำงานในประเทศของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งสาเหตุที่ตัดสินใจออกมาทำงานในอำเภอแม่สอดนั้นเกิดจากสาเหตุในด้านต่างๆกล่าวคือ

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายออกไปทำงาน อีกประการหนึ่งคือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ต้องการหารายได้ที่สูงกว่าที่ได้ในเมียนมา ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Everette S. Lee(อ้างในบุญคง หันจางสิทธิ์ ,2540, น.256) ที่กล่าวไว้ว่า การที่แรงงานเคลื่อนย้ายหรือย้ายออกจากประเทศบ้านเกิดเกิดจากปัจจัยผลักดันนั้นคือ ระดับค่าจ้างหรืออัตราเงินเดือนที่ต่ำเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ซึ่งเมื่อแรงงานได้รับค่าจ้างหรือผลตอบแทนอื่นๆจากการทำงานต่ำกว่าแรงงานในสายอาชีพเดียวกันที่ทำงานในต่างประเทศ ย่อมก่อให้เกิดแรงผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากประเทศของตนไปทำงานยังต่างประเทศที่มีระดับค่าจ้างและผลตอบแทนที่สูงกว่า แสดงให้เห็นว่า แรงงานส่วนใหญ่ที่เคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในต่างประเทศเพื่อต้องการหารายได้ให้มากขึ้นกว่าการทำงานในประเทศของตนเอง และการได้รับผลตอบแทนอื่นๆที่ตามมาหากสามารถทำงานได้ดีหรือได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศที่เข้ามาทำงาน

สาเหตุประการที่สองคือ ปัจจัยด้านสังคม คือการที่แรงงานมีญาติพี่น้องทำงานอยู่ในอำเภอหรือในเมืองไทยชักชวนหรือช่วยเหลือ ได้แก่ มีญาติหรือเพื่อนในอำเภอหรือในเมืองไทยให้ความช่วยเหลือดำเนินการให้ เช่น หางาน หาที่พัก หาข่าวสารข้อมูลต่างๆให้ มีญาติพี่น้อง/เครือญาติหรือคนในบ้านเกิดให้ความช่วยเหลือแนะนำ ดำเนินการให้ เช่น หางาน หาข่าวสารข้อมูลต่างๆให้ มีนายหน้าหางานในเมียนมาติดต่อหางาน และดำเนินการให้ และการย้ายถิ่นมาทำงานในเมืองไทย (อำเภอแม่สอด)สามารถทำได้ด้วยการลักลอบเข้าเมืองได้ไม่ยาก นอกจากนี้ นโยบายของรัฐบาลไทยอนุญาตให้ผู้ลักลอบเข้าเมืองจากประเทศเมียนมาสามารถอยู่ทำงานได้

การศึกษาดังกล่าว เป็นไปตามผลการศึกษาและผลงานของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ เช่น Sandell และ Mincer (อ้างในศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2556:น.20) ที่ได้เสนอมุมมองการย้ายถิ่นที่เกิดจากการตัดสินใจของครอบครัวและอาจมีการตัดสินใจย้ายถิ่นทั้งครอบครัว ถ้าคิดว่าจะทำให้ได้รับสิ่งที่ดีกว่าหรือถ้ามีคนใดคนหนึ่งได้งานที่ดีกว่าทำในประเทศปลายทาง การย้ายถิ่นของคนในครอบครัวจะมีโอกาสและเป็นไปได้มากขึ้น โดยเฉพาะถ้ามีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงเชิงครอบครัวจะทำให้มีความช่วยเหลือในขบวนการย้ายถิ่น ตั้งแต่เครือข่ายของผู้ย้ายถิ่นในประเทศต้นทางก่อนการตัดสินใจ ระหว่างการย้ายถิ่นและการปรับตัวในประเทศปลายทาง เป็นต้น นอกจากนี้ผลการศึกษายังเป็นไปตามแนวคิดของStahl (อ้างในศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2556:น.20) ที่ได้เสนอมุมมองกระบวนการย้ายถิ่นว่า การตัดสินใจย้ายถิ่นมีตัวแปรระดับย่อยด้านสังคม นั่นคือการถูกจัดทำโดยเครือข่ายหรือคนในถิ่นต้นทางเดียวกัน ความช่วยเหลือจากเพื่อนและญาติในประเทศปลายทาง เครือข่ายความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายซึ่งจะให้ความช่วยเหลือจัดหาที่พัก หางานและดำเนินการต่างๆและการหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการย้ายถิ่น

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพันธ์ เดชกุลพรศิริ (2553) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยสนับสนุนให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมหลักในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศเป็นผลมาจากปัจจัยด้านสังคม กล่าวคือแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานโดยมีเพื่อนฝูงแนะนำให้มาทำงานและมีการรวมตัวกันอยู่มากของแรงงานที่มาจากชาติเดียวกัน รวมถึงต้องการอยู่ในสังคมที่มีความเจริญมากกว่าประเทศของตนเองอยู่และการมีคนในครอบครัวทำงานอยู่ก่อนแล้วจึงสามารถช่วยเหลือในขบวนการปรับตัวในถิ่นปลายทาง จัดหาที่พัก หางานและช่วยเหลือในการดำเนินการตามขั้นตอนของระบบราชการซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางเครือข่ายหรือคนใกล้ชิดมีส่วนทำให้การเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในประเทศปลายทาง สามารถเคลื่อนย้ายเข้ามาได้อย่างสะดวกและมีความปลอดภัยในการเดินทาง ที่ผู้ใช้แรงงานไม่ต้องกังวลถึงความไม่เป็นธรรมหรือการถูกหลอกหลวงจากนายหน้าหรือผู้ที่แนะนำให้เข้ามาทำงานที่มีใช้คนรู้จัก จึงส่งผลให้แรงงานตัดสินใจเข้ามาทำงานโดยการแนะนำจากเครือข่ายหรือคนรู้จักเป็นส่วนใหญ่

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2555.

กุศล สุนทรธาดา. กระบวนการจ้างแรงงานข้ามชาติที่ลักลอบเข้าเมืองและความคิดเห็นของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง. รายงานวิจัยเสนอในการสัมมนาระดับชาติ, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานพ.ศ.2541-พ.ศ.2551. (ออนไลน์).

แหล่งที่มา: <http://www.labour.go.th/th/index.php/labour-laws> (สืบค้นวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2558)

กรนิภา ภูบิน. นักวิชาการแรงงานชำนาญการ. สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2558.

คนารักษ์ เจริญศิริ. ปัญหาการละเมิดสิทธิแรงงานของแรงงานต่างด้าว: กรณีศึกษาอำเภอเมือง
เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548

เฉลิมวัฒน์ ตริรัตน์วัฒนา. บริษัทสยามนิสสันแม่สอด จำกัด. สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2558.

ชัยจตุพัตร์ ธีระวันธุ์, เลขานุการหอการค้าจังหวัดตาก. สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2558.

ชัยชนะ สุริยวงศ์. ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก. สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2558.

ชัยวัฒน์ วิทิตธรรมวงศ์, ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดตาก. สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2557.

นพพันธ์ เดชกุลพรศิริ. การศึกษาปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานใน
อุตสาหกรรมหลักในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2554

ทรงพล ชาญเจริญลาภ. ร้านยู่พาการค้า. สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2558.

บุญคง หันจางสิทธิ์. เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์, 2540.

ประวัติ มณีธอร์, บริษัทโซลเท็กซ์ เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2558.

ปริญญา ปิ่นปัก. การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ตามมติคณะรัฐมนตรี 28 สิงหาคม 2544 :
ศึกษารณิพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546

พิมพ์ชนก บุญเลิศ. แรงงานต่างด้าวในภาคธุรกิจก่อสร้างในจังหวัดเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552

พงษ์สุข เมฆวิบูลย์, ห้างหุ้นส่วนจำกัดเอ็ม.ดี.เฮอรัรีเทจ. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2558.

พรชัย สิทธิวงษ์. ห้างหุ้นส่วนจำกัดเพทายสหกิจ. สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2558.

เฟื่องฟ้า ปัญญา. การจ้างแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลและกิจการต่อเนื่องในจังหวัดสมุทรสาคร.

วิทยานิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552

เริงชัย สุวรรณ. บริษัทพีซผลสุวรรณภูมิ จำกัด. สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2558.

โลมฤทัย วงษ์น้อย. สถานภาพการจ้างแรงงานต่างด้าวภาคการผลิตเกษตรของอำเภอพบพระ

จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 255.1

วิสุทธิ์ ลิ้มลือชา, บริษัท มหาบูรพาผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด. สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2558.

ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์การจัดการแรงงานข้ามชาติเข้าเมืองผิดกฎหมาย 3 สัญชาติไทย:สำรวจทางกฎหมาย นโยบายและทางเลือก. มปท, 2556.

ศูนย์วิจัยนโยบายและการบริหาร.โครงการศึกษาวิจัยเรื่องสภาพปัญหาด้านคุ้มครองแรงงานต่างด้าวใน ประเทศไทยและแนวทางแก้ไข. รายงานวิจัยเสนอกระทรวงแรงงาน, วิทยาลัยการ
บริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.ศึกษาความต้องการแรงงานที่แท้จริงและการบริการจัดการแรงงานต่างด้าวในภาคเกษตร ประมง กิจการต่อเนื่องจากประมงและก่อสร้าง. รายงานวิจัย เสนอกระทรวง
แรงงาน, กรมการจัดหางาน, 2550.

สุภางค์ จันทวานิช. รายงานการวิจัยการย้ายถิ่นข้ามพรมแดนไทย-พม่าและสถานการณ์เสี่ยงต่อโรคเอดส์ในกลุ่มผู้ย้ายถิ่น:พื้นที่แม่สอดและแม่สาย. ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543.

สำนักงานจัดหางานแม่สอด. สถิติแรงงานต่างด้าวที่ยื่นขอรับใบอนุญาตทำงาน .(ออนไลน์).
แหล่งที่มา:http://tak.mol.go.th/labour_statistic (สืบค้นวันที่ 23 ธันวาคม 2557)

สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ. มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิแรงงานข้ามชาติ.
กรุงเทพฯ: Asia document bureau Ltd, 2550.

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสินใจขายหรือผลิตต่อของแก้วโป่งข่าม

บ้านนาบ้านไร่ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

Analysis to selling and intermediate product or processing

further of Pong-Kham crystal in Ban na-Ban rai Thoen District Lampang Province

ณัฐยา สักเส็ต¹ ณัฐนรี ทองดีพันธ์² และปัญจพร ศรีชนาพันธ์³

Nattaya Sakset¹, Natnaree Thongdeepan², Puchaporn Srichanaphan³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจขายหรือผลิตต่อของแก้วโป่งข่าม บ้านนาบ้านไร่ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตแก้วโป่งข่าม จำนวน 38 ราย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุ 61 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระยะเวลาประกอบธุรกิจ 31 ปีขึ้นไป และมีแหล่งเงินทุนมาจากเงินลงทุนส่วนตัว ต้นทุนการผลิตแก้วโป่งข่ามประกอบด้วย วัสดุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรงค่าใช้จ่ายในการผลิต คิดเป็นต้นทุนรวมเท่ากับ 265,529.05 บาท ถ้ามีการผลิตต่อจะมีต้นทุนการผลิตต่อของผลิตภัณฑ์จากแก้วโป่งข่ามเท่ากับ 86,940 บาท และรายได้จากการขายเม็ดแก้วโป่งข่ามรวมทั้งหมดเท่ากับ 21,750 บาท รายได้จากการขายผลิตภัณฑ์จากแก้วโป่งข่ามรวมทั้งหมดเท่ากับ 168,000 บาท ซึ่งอัตรากำไรต่อยอดขาย ณ จุดแยกออกเฉลี่ยเท่ากับ 77.19 % อัตรากำไรต่อยอดขาย หลังจากผลิตต่อเฉลี่ยเท่ากับ 44 % ซึ่งอัตรากำไรต่อยอดขายเฉลี่ย ณ จุดแยกออก สูงกว่าอัตรากำไรต่อยอดขายเฉลี่ยหลังการผลิต ดังนั้น ผู้ผลิตแก้วโป่งข่ามควรขายเม็ดแก้วโป่งข่าม โดยไม่ต้องนำไปผลิตต่อ

คำสำคัญ: ข้อมูลการตัดสินใจขายหรือผลิตต่อ,แก้วโป่งข่าม

¹ อาจารย์ สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง Supinya1987@hotmail.com 088-2538826

² อาจารย์ สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง

³ อาจารย์ สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง

Abstract

The purpose of this research is to investigate Analysis to selling and intermediate product or processing further of Pong-Kham crystal in Ban na-Ban rai Thoen District Lampang Province. The Pong-Kham crystal operation 33 entrepreneurs were interviewed for data collection. The data collected was analyzed with descriptive statics. The results showed that the most entrepreneurs was female and age are over 61 years old. The entrepreneur's lower High School Diploma which was operated more than 31 years and the capital from private entrepreneurs. Cost of Pong-Kham crystal operation been composed of direct material, direct labor, manufacturing overhead that total cost were 265,529.05 Baht but also cost for processing further of Pong-Kham crystal were 86,940 Baht. And revenue of selling and intermediate product were 21,750 Baht, revenue of processing further of Pong-Kham crystal were 168,000 Baht. Therefore average gross profit margin ratio as selling and intermediate product were 77.19% and as average gross profit margin ratio processing further of Pong-Kham crystal were 44% which indicate average gross profit margin ratio as selling and intermediate product more than as average gross profit margin ratio processing further of Pong-Kham crystal. So entrepreneurs should selling and intermediate product should not processing further of Pong-Kham crystal.

Keywords: selling and intermediate product or processing further, Pong-Kham crystal

บทนำ

"แก้วโป่งข่าม" ก็เป็นแร่ธาตุชนิดหนึ่ง ซึ่งก่อกำเนิดขึ้นมาจากธรรมชาติ เป็นหินในตระกูล ควอร์ต ซึ่งมีลักษณะใส ภายในมีมลทินลักษณะแตกต่างกันออกไป จึงมีชื่อเรียกตามลักษณะนั้นๆ เช่น หากมีเส้นเหมือนเส้นผม อยู่ภายในจะเรียกว่าแก้วขนเหล็ก หากเป็นเส้นสีทองจะเรียกว่าไหมทอง เป็นต้น ซึ่งชนิดของโป่งข่ามมีความ หลากหลายมาก แก้วโป่งข่ามเป็นหินมงคล ซึ่งแต่ละชนิดของแก้วโป่งข่าม จะมีคุณแตกต่างกัน เช่น แก้วขนเหล็ก จะช่วยเรื่องแคล้วคลาด แก้วกาบ ช่วยเรื่องลาภยศ เป็นต้น โป่งข่าม มาจากคำว่า โป่ง ซึ่งเป็นชื่อป่าที่ค้นพบ โป่งข่ามครั้งแรกในประเทศไทย และ ข่าม ในภาษาเหนือ แปลว่า อดทน หรือ แปลอีกนัยว่า คงกระพัน แก้ว โป่งข่าม เมื่อเอ่ยถึงชื่อนี้เชื่อว่าหลายท่านรู้จักเป็นอย่างดี แต่ก็ยังมีอีกไม่น้อยที่เพียงแต่เคยได้ยินชื่ออย่างผิวเผิน

ทั้งๆ ที่แก้วโป่งข่ามมีชื่อเสียงมานานหลายร้อยปีในยุคอดีตกาล เพียงแต่ชื่อเสียงนั้นยังคงอยู่ในวงแคบ เฉพาะทางเขตภาคเหนือและได้กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ตำนานแห่งความศักดิ์สิทธิ์ชาวล้านนา การเล่าขานถึงปรากฏการณ์ปาฏิหาริย์ ยังคงสืบเนื่องจากรุ่นสู่รุ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในยุคสมัยแห่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้คนเราหันไปสนใจเฉพาะสิ่งที่ตามองเห็น และเชื่อในสิ่งที่ตนสัมผัสได้เท่านั้น โดยละทิ้งธรรมชาติอันเป็นแหล่งที่มาของตน (เถินโพส, 2553: ระบบออนไลน์)

ปัจจุบัน อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง มีการค้นพบแก้วโป่งข่ามเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้คนมีความเชื่อถือและศรัทธาในเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ใครมีครอบครองจะประสบแต่ความสุข ความเจริญมีโชคลาภ แคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งปวง คนในชุมชนได้รู้จักและเห็นคุณค่าของแก้วโป่งข่าม จึงนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์โดยการนำแก้วโป่งข่ามมาเจียรระไนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความขลังและศักดิ์สิทธิ์ แต่ผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นที่รู้จักเพราะว่ายังไม่มีความสวยงาม ไม่มีความดึงดูดใจเท่าไหร่นักและพกพาไม่สะดวก ชาวบ้านจึงได้มีการคิดค้นแล้วนำผลิตภัณฑ์นี้มาต่อยอดในการทำเป็นเครื่องประดับต่าง ๆ เช่น แหวน สร้อยข้อมือ สร้อยคอ เป็นต้น และยังเป็นการส่งเสริมอาชีพทำให้สร้างงานสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้นแก้วโป่งข่ามจึงเป็นของขึ้นชื่อในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง แต่ชาวบ้านไม่ได้คำนึงถึงเรื่องของต้นทุนการผลิตและผลกำไรที่ได้รับ ซึ่งไม่มีการนำต้นทุนการผลิตและผลกำไรของผลิตภัณฑ์แก้วโป่งข่ามกับเครื่องประดับจากแก้วโป่งข่ามมาเปรียบเทียบกัน จึงไม่รู้ว่าผลิตภัณฑ์แบบไหนที่ให้ผลกำไรสูงสุด

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจขายหรือผลิตต่อของแก้วโป่งข่าม บ้านนาบ้านไร่ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการผลิตแก้วโป่งข่ามและเครื่องประดับจากแก้วโป่งข่ามว่าควรเลือกผลิตแบบใด เพื่อให้ได้กำไรสูงสุดและสามารถประกอบกิจการได้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจขายหรือผลิตต่อของแก้วโป่งข่าม บ้านนาบ้านไร่ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจขายหรือผลิตต่อของแก้วโป่งข่าม บ้านนาบ้านไร่ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง คณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

แนวคิดต้นทุน

ดวงมณี โกมารทัต (2551) ต้นทุน หมายถึง มูลค่าที่วัดได้เป็นจำนวนเงินของสินทรัพย์หรือความเสียสละที่กิจการได้ลงทุนไปเพื่อให้ได้สินค้า สินทรัพย์หรือบริการต่างๆ ซึ่งกิจการคาดว่าจะนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในภายหลัง) ได้จำแนกต้นทุนที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดตามพฤติกรรมต้นทุน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. วัตถุดิบ (Material) คือ วัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นสำเร็จรูป ต้นทุนวัตถุดิบแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ วัตถุดิบทางตรงหรือวัตถุดิบโดยตรง (Direct Materials) และวัตถุดิบทางอ้อมหรือวัตถุดิบโดยอ้อม (Indirect Materials)

2. ค่าแรง (Labor) คือ จำนวนเงินที่กิจการจ่ายเป็นค่าตอบแทนแรงงานในการผลิตสินค้าหรือบริการ การจ่ายค่าแรงอาจจะอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น ในรูปของเงินเดือน ค่าแรงรายชั่วโมงค่าแรงรายชิ้น (ตามหน่วยสินค้าที่ผลิต) หรือในรูปของผลตอบแทนอื่นๆ เช่น ค่าล่วงเวลา โบนัส และเงินรางวัลอื่นๆ โดยปกติจะแยกค่าแรงเป็น 2 ประเภท คือค่าแรงทางตรง (Direct Labor) และค่าแรงทางอ้อม (Indirect Labor)

3. ค่าใช้จ่ายการผลิต (Manufacturing Overhead) หมายถึง ต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งนอกเหนือจากรายการวัตถุดิบทางตรงและค่าแรงทางตรง โดยปกติรายการต้นทุนที่รวบรวมไว้ในรายการค่าใช้จ่ายในการผลิต ได้แก่ วัตถุดิบทางอ้อม ค่าแรงทางอ้อม ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้สาธารณูปโภค ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ ต้นทุนค่าเครื่องมือเครื่องใช้เล็กๆน้อยๆ ค่าเสื่อมราคาโรงงาน ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษาทรัพย์สินในโรงงาน และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่นๆ ในโรงงาน

แนวคิดการใช้ข้อมูลต้นทุนเพื่อการตัดสินใจ

การตัดสินใจทางธุรกิจเป็นการพิจารณาต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง หรือต้นทุนและผลประโยชน์ที่แตกต่างกันในระหว่างทางเลือก เช่น หากกำลังตัดสินใจว่าจะไปดูภาพยนตร์ หรือเข้าวิดีโอ ทางเลือกทั้งสองทางมีต้นทุนที่แตกต่างกัน คือ ค่าบัตรดูภาพยนตร์กับค่าเช่าวิดีโอต้นทุนดังกล่าวเป็นต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ หรือต้นทุนที่หลีกเลี่ยงได้ (Avoidable cost) ส่วนต้นทุนและผลประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ประกอบด้วยต้นทุนจม (Sunk cost) ซึ่งเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นแล้วซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ (Unavoidable cost) ไม่ว่าผู้บริหารจะตัดสินใจเช่นใดก็ตาม และต้นทุนอนาคตที่ไม่แตกต่างระหว่างทางเลือก ซึ่งไม่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาในการตัดสินใจ การวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจในกรณีเหล่านี้จะใช้แนวคิดต้นทุนส่วนเพิ่มเพื่อเปรียบเทียบส่วนต่างทางเลือกในการตัดสินใจ (อนุรักษ์ ทองสุขโขวงศ์, 2554) ได้แก่ การตัดสินใจผลิตเองหรือซื้อ (Make or Buy decision) การตัดสินใจเพิ่มหรือยกเลิกแผนงาน (Add or Delete a segment decision) การตัดสินใจ

เปลี่ยนแทนหรือรักษาอุปกรณ์เก่า (Replace equipment) การตัดสินใจรับคำสั่งซื้อพิเศษ (Special order) การตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด (Resource management) การตัดสินใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ร่วม:ขายหรือผลิตต่อ (Processing further or selling and intermediate product) การตัดสินใจปิดโรงงานหรือการปิดโรงงานชั่วคราว (Discontinue and unprofitable segment)

ประวัติแก้วโป่งข่าม

ความหมายของคำว่า “โป่งข่าม”โป่ง ตามหลักพจนานุกรมหลักภาษาไทยพยายัพราชบัณฑิตยสถาน จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2502 แปลว่า โป่งดิน หรือ ดินโป่ง, ข่าม หมายถึง การอยู่ยงคงกระพัน แคล้วคลาดจากภัยอันตราย, โป่งข่าม หมายถึง แหล่งที่ขุดขึ้นมา แห่งความข่าม คงซึ่งในสถานที่นั้นเป็นโป่งแก้วอันล้ำค่าแก้วโป่งข่าม แก้วอันศักดิ์สิทธิ์ ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดลำปางมาช้านาน เชื่อว่าสามารถคุ้มภัยให้ผู้ที่มีไว้ครอบครองในทางที่ดีได้ เป็นสิ่งที่มีมงคลควรแก่การบูชามาก"แก้วโป่งข่าม" ทรัพยากรธรรมชาติได้พิภพอันล้ำค่า ซึ่งมีความเชื่อว่า ใครมีครอบครองจะประสบแต่ความสุข ความเจริญมีโชคลาภ แคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งปวง จนกล่าวเป็นตำนานอันลือลั่น ชุมทรัพย์อันล้ำค่าของแก้วโป่งข่ามที่ซ่อนความร้นลับภายใต้พื้นดิน ตามเชิงเขา ของหมู่บ้านแม่แก่ง, บ้านนาบ้านไร่, บ้านแม่เติน ตำบลแม่ถอด ห่างจากที่ว่าการอำเภอเถินประมาณ 10 กิโลเมตร ไปตามถนน เถิน-ลี่ และถนนเข้าหมู่บ้านดังกล่าวอีกประมาณ 4 กิโลเมตร สถานที่พบหินแก้วอยู่ตามเชิงเขาและที่ราบ เชิงเขาของห้วยแม่แก่ง เมื่อขุดลึกลงไปจะเป็นดินปนทราย ลักษณะหินแก้วจะเกาะกันเป็นก้อน หรือเกาะกันเป็นลิ้ม เป็นแท่งรูปหกเหลี่ยมสีส้มสวยงาม อยู่ลึกลงไปใต้พื้นดินประมาณ 4-5 เมตร บางแห่งขุดลึกลงไปเพียง 1 เมตร แก้วโป่งข่ามมีชื่อเรียกต่างๆ ดังนี้ ขนเหล็ก ขนเพชร ขนคำ ขนทอง ขนเงิน หมอกมุงเมือง หมอกสีฟ้า ฟ้าแล หมอกสีน้ำตาล น้ำผึ้ง ปลวกเขียว ปลวกคำ ปลวกครึ่ง ปลวกแดง สลักหิน สลักแก้ว สลักเพชร ประกายเพชร ประกายคำ หยาดน้ำค้าง มหานิล กาบเงิน กาบคำ กาบเพชร สีม่วง เรือนแก้ว เรือนคำ เรือนเพชร ฯลฯ คุณสมบัติแห่งความศักดิ์สิทธิ์คือ ป้องกันอุบัติเหตุได้ดีเยี่ยม ป้องกันไฟ แคล้วคลาด อยู่ยงคงกระพัน ป้องกันภูตผีปีศาจ ให้คุณทางมหรานิยมให้ผลโชค ลาภ ทำมาค้าขายดีให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่เคหะบ้านเรือนและครอบครัว (มนีรัตน์, 2553: ระบบออนไลน์)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บรมวุฒิ มูลพรม และคณะ (2555) ศึกษาการเลือกผลิตอ้อยหรือมันสำปะหลังภายใต้การจัดการปัจจัยการผลิตของเกษตรกร ในอำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นข้อมูลที่ช่วยประกอบการตัดสินใจให้กับเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยกับมันสำปะหลัง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตอ้อยจำนวน 30 ราย และเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลังจำนวน 30 รายงาน ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า หากพิจารณาจากปัจจัยการผลิต

ควรเลือกผลิตมันสำปะหลัง เนื่องจากมีข้อดีมากกว่าการผลิตอ้อยในด้านปัจจัยการผลิตเกือบทุกๆ ด้าน แต่ด้านผลตอบแทน พบว่าการผลิตอ้อยมีกำไรมากกว่าการผลิตมันสำปะหลัง โดยปลูกอ้อย มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 7,542.48 บาท มีกำไรเฉลี่ยทั้งหมดไร่ละ 3,487.33 บาทต่อไร่ ส่วนผลิตมันสำปะหลังโดยการปลูกมันสำปะหลัง มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 5,785.97 บาท มีกำไรเฉลี่ยทั้งหมดไร่ละ 2,967.11 บาทต่อไร่ เกษตรกรจึงควรเลือกผลิตอ้อยเนื่องจากมีกำไรมากกว่าการผลิตมันสำปะหลัง

ทวีพร อดเหนียว (2553) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเมล็ดมะค่าของกลุ่มหัตถกรรมทุ่งฮ้าง ตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเมล็ด ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ สมาชิกของกลุ่มหัตถกรรมทุ่งฮ้าง จำนวน 56 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่าต้นทุนในการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเมล็ดมะค่า ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเท่ากับ 574,630 บาท ต้นทุนในการผลิตเท่ากับ 5,233,415.80 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเท่ากับ 246,608 บาทความสามารถในการทำกำไรของผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเมล็ดมะค่าคือ สร้อยคอเท่ากับ 98,804.48 บาทต่อปี สร้อยข้อมือเท่ากับ 111,428.86 บาทต่อปี เข็มขัดเท่ากับ 91,252.47 บาทต่อปี และต่างหูเท่ากับ 112,013.83 บาทต่อปี อัตรากำไรต่อต้นทุนของผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเมล็ดมะค่าคือ สร้อยคอเท่ากับ ร้อยละ 23.55 สร้อยข้อมือเท่ากับร้อยละ 16.73 เข็มขัดเท่ากับร้อยละ 20.14 และต่างหูเท่ากับร้อยละ 14.09 อัตรากำไรต่อค่าขายผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเมล็ดมะค่าคือ สร้อยคอเท่ากับร้อยละ 19.06 สร้อยข้อมือเท่ากับ ร้อยละ 14.33 เข็มขัดเท่ากับร้อยละ 16.76 และต่างหูเท่ากับร้อยละ 12.35

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ผลิตแก้วโป่งข่าม บ้านนาบ้านไร่ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน 60 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ผลิตแก้วโป่งข่าม บ้านนาบ้านไร่ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน 38 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจขายหรือผลิตต่อของแก้วโป่งข่าม กรณีศึกษา: บ้านนาบ้านไร่ อำเภอลำปาง การศึกษาข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจาก 2 ลักษณะข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ สื่อสารสนเทศ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยทำการศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) มีการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจขายหรือผลิตต่อของแก้วโป่งข่าม กรณีศึกษา:บ้านนาบ้านไร่ อำเภอเถิน จังหวัดลำปางจำนวน 38 ราย จากนั้นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

จากข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตแก้วโป่งข่าม ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 38 ราย พบว่า ผู้ผลิตแก้วโป่งข่าม บ้านนาบ้านไร่ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 61 ปีขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่จบการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ระยะเวลาประกอบธุรกิจได้ 31 ปีขึ้นไป และมีแหล่งเงินทุนมาจากเงินลงทุนส่วนตัว

2. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตแก้วโป่งข่าม

ขั้นตอนการขุด ทำการขุดโดยใช้แสลง และทำพิธีเส้นไหว้เจ้าพ่อโป่งหลวงเพื่อความเป็นสิริมงคลก่อนการขุดแก้ว ขั้นตอนการตัดนำแก้วที่ขุดได้มาล้างทำความสะอาด และทำการตัดตามขนาดที่ต้องการ ขั้นตอนการเจียรระโน ขั้นตอนการขัดนำมาใส่ไม้หนีบมาฝนกับหิน ขั้นตอนการนำเม็ดแก้วโป่งข่ามผลิตต่อ นำเม็ดแก้วโป่งข่ามไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

3. ข้อมูลต้นทุนในการผลิตแก้วโป่งข่าม

จากการศึกษา พบว่า ต้นทุนจากการผลิตแก้วโป่งข่ามเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต ซึ่งวัตถุดิบทางตรงเท่ากับ 83,000 บาท ค่าแรงงานทางตรงเท่ากับ 150,510 บาท และค่าใช้จ่ายในการผลิตเท่ากับ 32,019.05 บาท

4. ข้อมูลต้นทุนการผลิตต่อของผลิตภัณฑ์จากแก้วโป่งข่าม

จากการศึกษา พบว่า ต้นทุนการผลิตต่อของผลิตภัณฑ์จากแก้วโป่งข่ามรวมทั้งหมดเท่ากับ 86,940 บาท ซึ่งประกอบไปด้วย ต้นทุนการผลิตต่อของผลิตภัณฑ์จากแก้วขาวเท่ากับ 19,230 บาท ต้นทุนการผลิตต่อของผลิตภัณฑ์จากแก้วขนเหล็กเท่ากับ 20,870 บาท ต้นทุนการผลิตต่อของผลิตภัณฑ์จากแก้วปวกเท่ากับ 22,350 บาท และต้นทุนการผลิตต่อของผลิตภัณฑ์จากแก้วสีฟ้าเท่ากับ 24,490 บาท

5. ข้อมูลการขายเม็ดแก้วโป่งข่ามและผลิตภัณฑ์จากแก้วโป่งข่าม

จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลการขายเม็ดแก้วโป่งข่ามรวมทั้งหมดเท่ากับ 21,750 บาท ซึ่งประกอบไปด้วย แก้วขาว ขนาดเล็กได้เท่ากับ 2,150 บาท แก้วขาว ขนาดกลางได้เท่ากับ 2,800 บาท แก้วขาว ขนาดใหญ่ได้เท่ากับ

2,250 บาท แก้วชนเหล็ก ขนาดเล็กได้เท่ากับ 1,650 บาท แก้วชนเหล็ก ขนาดกลางได้เท่ากับ 1,800 บาท แก้วชนเหล็ก ขนาดใหญ่ได้เท่ากับ 1,650 บาท แก้วปวก ขนาดเล็กได้เท่ากับ 1,400 บาท แก้วปวก ขนาดกลางได้เท่ากับ 1,100 บาท แก้วปวก ขนาดใหญ่ได้เท่ากับ 1,050 บาท แก้วสีฟ้า ขนาดเล็กได้เท่ากับ 2,500 บาท แก้วสีฟ้า ขนาดกลางได้เท่ากับ 1,800 บาท แก้วสีฟ้า ขนาดใหญ่ได้เท่ากับ 1,600 บาท ข้อมูลการขายผลิตภัณฑ์จากแก้วโป่งข่าม รวมทั้งหมดเท่ากับ 168,000 บาท ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลการขายผลิตภัณฑ์จากแก้วขาวเท่ากับ 28,850 บาท ข้อมูลการขายผลิตภัณฑ์จากแก้วชนเหล็กเท่ากับ 39,450 บาท ข้อมูลการขายผลิตภัณฑ์จากแก้วปวกเท่ากับ 45,350 บาท และข้อมูลการขายผลิตภัณฑ์จากแก้วสีฟ้าเท่ากับ 54,350 บาท

6.การเปรียบเทียบกำไรจากการขายเม็ดแก้วโป่งข่ามและผลิตภัณฑ์จากแก้วโป่งข่าม

จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลอัตรากำไรต่อยอดขายของแก้วโป่งข่าม พบว่า แก้วขาวมีรายได้จากการขาย ณ จุดแยกออกเท่ากับ 3,500 บาท รายได้จากการขายหลังการผลิตต่อเท่ากับ 28,850 บาท และมีอัตรากำไรต่อยอดขาย ณ จุดแยกออกเท่ากับ 73.46% ซึ่งมากกว่าอัตรากำไรต่อยอดขายหลังการผลิตต่อเท่ากับ 43.44% แก้วชนเหล็กมีรายได้จากการขาย ณ จุดแยกออกเท่ากับ 3,850 บาท รายได้จากการขายหลังการผลิตต่อเท่ากับ 39,450 บาท และมีอัตรากำไรต่อยอดขาย ณ จุดแยกออกเท่ากับ 73.46% ซึ่งมากกว่าอัตรากำไรต่อยอดขายหลังการผลิตต่อเท่ากับ 30.11% แก้วปวกมีรายได้จากการขาย ณ จุดแยกออกเท่ากับ 4,400 บาท รายได้จากการขายหลังการผลิตต่อเท่ากับ 45,350 บาท และมีอัตรากำไรต่อยอดขาย ณ จุดแยกออกเท่ากับ 74.74 % ซึ่งมากกว่าอัตรากำไรต่อยอดขายหลังการผลิตต่อเท่ากับ 28.29% แก้วสีฟ้ามีรายได้จากการขาย ณ จุดแยกออกเท่ากับ 7,300 บาท รายได้จากการขายหลังการผลิตต่อเท่ากับ 54,350 บาท และมีอัตรากำไรต่อยอดขาย ณ จุดแยกออกเท่ากับ 83.80 % ซึ่งมากกว่าอัตรากำไรต่อยอดขายหลังการผลิตต่อเท่ากับ 28.04%

ดังนั้น ผู้ผลิตแก้วโป่งข่ามควรที่จะนำเม็ดแก้วโป่งข่ามไปจำหน่ายเลย เนื่องจากมีอัตรากำไรต่อยอดขายมากกว่าการนำเม็ดแก้วโป่งข่ามไปผลิตต่อ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1.รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาแนะนำ ในเรื่องการหาช่องทางการจำหน่ายแก้วโป่งข่ามและผลิตภัณฑ์จากแก้วโป่งข่ามเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด เช่น การจัดแหล่งแสดงสินค้า การจัดแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เป็นต้น

2.รัฐบาลควรให้การสนับสนุนทางด้านการลงทุน โดยหาแหล่งกู้ยืม หรือแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำ ระยะเวลาในการชำระหนี้สั้น

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งถัดไป

ศึกษาข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจขายหรือผลิตต่อของแก้วโป่งข่ามกรณีศึกษา: บ้านนาบ้านไร่ อำเภอลำปาง เป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับผู้สนใจที่จะลงทุนเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุน ถ้าในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านปัจจัยอื่นๆ ก็คงจะต้องมีการปรับข้อมูลเพื่อให้ผลที่ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เฉลิมขวัญ คุรุบุญยงค์. (2554). การบัญชีเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคเด็ด.

เถินโพส. (2553). ความเป็นมาของแก้วโป่งข่าม. [ออนไลน์]. ค้นวันที่ 20 มกราคม. จาก

<http://www.thoenpost.com/tale/keaw%20pongkham.html>

ไทยตำบล. (2550). กลุ่มเจียรไนแก้วโป่งข่ามบ้านแม่แก้ง. [ออนไลน์]. ค้นวันที่ 20 มกราคม. จาก

<http://www.thaitambon.com/>.

ทวีพร อดเหนือว. (2553). “ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเมล็ดมะค่าของกลุ่มหัตถกรรมทุ่งฮ้าง ตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอลำปาง” การค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บรมวุฒิ มุลพรม และคณะ. (2555). “การเลือกผลิตอ้อยหรือมันสำปะหลังภายใต้การจัดการปัจจัยการผลิตของเกษตรกร ในอำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร.” การค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โพสจัง. (2553). แก้วโป่งข่าม ความสวยงามที่น่าอัศจรรย์. [ออนไลน์]. ค้นวันที่ 20 มกราคม. จาก

<http://board.postjung.com/692452.html>.

มนวิภา ผดุงสิทธิ์. (2557). การบัญชีต้นทุน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลำปาง. (2553). แบบบันทึกภูมิปัญญาท้องถิ่น “แก้วโป่งข่าม”. [ออนไลน์]. ค้นวันที่

20 มกราคม. จาก <http://thoen.cdd.go.th/webold/Index.htm> .

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์. (2554). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชีต้นทุน. [ออนไลน์]. ค้นวันที่ 20 มกราคม 2559.

จาก <http://home.kku.ac.th/>.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีฐานของระบบ
โทรศัพท์มือถือในประเทศไทย
Factors Affecting to Effectiveness Management of Subcontractor for Mobile
Base Station in Thailand

เตชะธร สุขชัยศรี¹ และ อนันต์ ธรรมชาลัย²

Techathorn Sukchaisri¹ and Anan Thamchalai²

บทคัดย่อ

เทคโนโลยี 4G เป็นเครือข่ายไร้สายความเร็วสูงชนิดพิเศษ เป็นเส้นทางด่วนสำหรับข้อมูลที่ไม่ต้องอาศัยการลากสายเคเบิล โดยระบบเครือข่ายใหม่นี้จะสามารถใช้งานได้แบบไร้สาย รวมถึงคุณสมบัติการเชื่อมต่อเสมือนจริงในรูปแบบสามมิติระหว่างผู้ใช้โทรศัพท์มือถือด้วยกัน โดยอาศัยสถานีฐานทำหน้าที่ในการส่งผ่านสัญญาณโทรศัพท์มือถือจากเครื่องหนึ่งไปยังอีกเครื่องหนึ่ง และเพื่อให้การเชื่อมต่อดียิ่งขึ้นจำเป็นต้องมีการขยายสถานีฐานเพิ่มขึ้นกัน แต่ในการขยายสถานีฐานนั้นยังพบว่ามีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะ ปัจจัยด้านการจัดการ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกธุรกิจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการ บทความวิชาการนี้ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎี และจากนักวิชาการที่หลากหลาย โดยมีวัตถุประสงค์ให้ทราบถึงแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิผลของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพิ่มศักยภาพในการทำงาน และเกิดประสิทธิผลตามที่ได้กำหนดไว้

คำสำคัญ : สถานีฐาน/ ประสิทธิผลการจัดการ

Abstract

4G technology is a high-speed wireless broadband. It's a quick route for data that does not require cable traction. This new network will be available wirelessly. Includes three-dimensional virtual connectivity features between mobile phone users. By using the base station,

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต โทรศัพท์ 08-1397-1122

² อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต

it is responsible for transmitting the cell phone signal from one device to another and to make the connection even better, you need to extend the base station as well. However, in extension of the base station, there are three main factors: Management factors and external business environment factors that affect management effectiveness. This article is based on a review of literature, research, theories, theories, and from a variety of scholars. The purpose is to know the approach for effectiveness management of subcontracted construction of mobile phones base station in Thailand. To use as a guideline for improving work efficiency and effective as defined.

Keywords : Base Station/ Management Effectiveness

บทนำ

จากแผนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ระยะ 3 ปี พ.ศ. 2559-2561 จะเป็นไปตามเป้าหมายได้ นั้น ทางสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. จะต้องรีบดำเนินการแก้ปัญหาการประมูล 4G คลื่นความถี่ 900 เมกะเฮิรตซ์ ที่จัดขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2558 ก่อน แต่เนื่องจากติด ระเบียบ ข้อบังคับ หลายประการ ทำให้เกิดความล่าช้าในการที่จะประมูลใหม่ ดังนั้น การประมูลรอบนี้จึงเป็นการจัดขึ้นภายใต้คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 16/2559 ลงนามโดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เมื่อวันที่ 12 เม.ย. 2559 ที่ระบุไว้ว่า เนื่องจากผู้ชนะการประมูล 4G คลื่นความถี่ 900 เมกะเฮิรตซ์ ที่จัดขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2558 ไม่ดำเนินการตามข้อกำหนดในการอนุญาตให้ถูกต้องภายในเวลาที่ กำหนด ทำให้เกิดความเสียหายต่อรัฐ และการบริการโทรคมนาคมแก่ประชาชน ดังนั้นเพื่อเป็นการเยียวยา และ ป้องกันความเสียหาย รวมทั้งเพื่อให้การประมูลที่จะจัดขึ้นใหม่เป็นไปด้วยความโปร่งใส รวดเร็ว เป็นธรรม หัวหน้า คสช.จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญชั่วคราว ให้ กสทช. จัดประมูลคลื่นความถี่ 900 เมกะเฮิรตซ์ ใน วันที่ 27 พ.ค.2559 (มูลนิธิองค์การกระจายเสียง และแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย หรือ ไทยพีบีเอส. 2559: ออนไลน์) โดยหลังการประมูลแล้วเสร็จเป็นที่เรียบร้อย ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์มือถือทั้ง 3 ราย ได้ ประกาศที่จะปรับปรุงอุปกรณ์รับ-ส่งสัญญาณ และจะเร่งขยายสถานีฐานเพิ่มทั่วประเทศ

โดยทางศูนย์วิจัยกสิกรไทย ยังได้คาดการณ์ไว้ว่าภาพรวมของปี 2559 จะมีผู้ใช้บริการโมบายบรอดแบนด์ อินเทอร์เน็ตทั้งที่ผ่านโครงข่าย 3G และ 4G ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดการณ์ว่าจะมีผู้ใช้บริการสูงถึง 38.4 - 39.7 ล้านคน ขยายตัวในกรอบร้อยละ 11.0 - 14.7 จากปี 2558 คิดเป็นอัตราการเข้าถึงโมบายบรอดแบนด์

อินเทอร์เน็ตราวร้อยละ 60.4 - 62.6 ของประชากรทั้งหมด และในการเปิดให้บริการ 4G ในคลื่นความถี่ 900 MHz และ 1800 MHz นี้ จะก่อให้เกิดอานิสงส์โดยตรงต่อธุรกิจหลากหลาย โดยเฉพาะธุรกิจการวางโครงข่ายสถานีฐาน ธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ได้แก่ การให้บริการข้อมูลธุรกิจการผลิต และจัดจำหน่ายสมาร์ทโฟน อีกทั้งยังก่อให้เกิดอานิสงส์ทางอ้อมในอีกหลายธุรกิจ เช่น การผลิตซอฟต์แวร์ (Software) ตลาดธุรกิจออนไลน์ (E-Commerce) การให้บริการศึกษาออนไลน์ (E-Learning) และการให้บริการด้านบันเทิงออนไลน์ (Online Entertainment) เป็นต้น (บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด. การประเมินธุรกิจด้านไอทีในประเทศไทย. 2559: ออนไลน์)

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าแผนการพัฒนาดังกล่าวนี้จะส่งผลดีต่อบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทยด้วยเช่นกัน นั่นหมายความว่าธุรกิจนี้มีแนวโน้ม และมีที่คาดว่าจะขยายตัวขึ้นแบบยังไม่มีทางลง ส่งผลให้โอกาสในการที่จะมีงานรองรับอย่างต่อเนื่องไปอีกในช่วงระยะเวลา 2-3 ปี ข้างหน้า แต่ในขณะเดียวกันความเร่งรีบในการขยายสถานีฐาน อันเกิดจากความล่าช้าในการประมูลดังกล่าว จะส่งผลทำให้งานสร้างสถานีฐานไม่มีคุณภาพ และเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงาน อันเกิดจากบริษัทรับเหมาช่วงต้องส่งวัสดุอุปกรณ์ เข้าทำงานพร้อมกันทำให้ ผู้ผลิต และผู้จำหน่าย ส่งสินค้าได้ไม่ตรงตามแผนงาน ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้า หรือความที่เร่งรีบทำงานของบริษัทรับเหมาช่วงอาจทำให้ผลงานออกมาไม่มีคุณภาพ ส่งผลให้ไม่สามารถส่งงานได้ครบตามกำหนดเวลา เป็นต้น และทั้งนี้ยังมีอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ภัยธรรมชาติ และสถานที่ก่อสร้างที่ไม่เอื้ออำนวยความสะดวก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย

ขอบเขตการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ศึกษาข้อมูลการดำเนินงานรับเหมาช่วงงานสร้างสถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย
2. ศึกษาทบทวนวรรณกรรม งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและจากนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารที่มีประสบการณ์การบริหารจัดการงานสร้างสถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย

อภิปรายผล

หลักสำคัญของการจัดการงานก่อสร้าง

จากการศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานก่อสร้าง ได้แก่ พนม ภัยหน่าย (2528), ฤทธิชาร์ด ดีอามัตย์ (2536), วิสูตร จิระดำเกิง (2548), เฟลโลส์ (Fellows. 1980), แบรมเบิ้ล และ คอลลาฮาน (Bramble and Callahan. 1987), ญัฐพร เพิ่มทรัพย์ (2544) และภัทรวรรณ อางองค์ (2548) พบว่าในงานก่อสร้างจะมีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่หลายกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญ เช่น เจ้าของโครงการ (Owner) ผู้ออกแบบ (Designer) ผู้บริหารก่อสร้าง (Professional Construction Manager) ผู้ควบคุมงานก่อสร้าง (Construction Supervision) ผู้รับเหมาก่อสร้างหลัก (Contractor) และ/หรือ ผู้รับเหมาช่วง (Subcontractor) โดยมีองค์ประกอบจัดการที่สำคัญ ได้แก่ 1) ต้นทุน คือมีการควบคุมดูแลระหว่างการทำงานไม่ให้เกิดความสูญเสีย 2) คุณภาพ คือมีการตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิศวกรรม กฎหมายการก่อสร้าง ด้านความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานต่างๆ 3) เวลา คือมีการวางแผนการทำงาน โดยกำหนดระยะเวลาการทำงานให้เสร็จสิ้นตามกำหนดสัญญา หรือตามที่มีการตกลงกัน

อุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ

จากการศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ ไมเคิล อี พอร์เตอร์ (Michael E. Porter), ฟรานซิส เจ อากัวลาร์ (Francis J. Aguilar. 1967) และเอกกมล เอี่ยมศรี. (2555) พบว่าอุปสรรคของบริษัทรับเหมาช่วงเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจเป็นพิเศษ ทั้งที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบที่แน่นอน และรูปแบบไม่แน่นอน (Environment Uncertainty) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแบบไม่แน่นอนเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่สลับซับซ้อน ระดับการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรง หรือรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนเลยในอดีต เช่น การเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ ตลาดโลก เทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ หรือความต้องการบริการรูปแบบใหม่ของลูกค้า ส่วนรูปแบบแน่นอน เช่น จำนวนคู่แข่งรายเดิม เมื่อมีความต้องการส่วนแบ่งการตลาดสูงก็ต้องมีการปรับราคา ส่วนผู้ว่าจ้างเอง เมื่อมีทางเลือกเยอะก็ต้องมีการปรับราคา เช่นกัน

การประเมินประสิทธิผลขององค์การ

จากการศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินประสิทธิผลขององค์การ ได้แก่ จินดา ลักษณะ วัฒนสินธุ์ (2530), พิทยา บวรวัฒนา (2541), คีอปลอว (Coplrow. 1964), ไพรซ์ (Price. 1968), กีบสัน ไอแวนซ์วิช และ โดเนลลี (Gibson, Ivancevich, and Donnelly. 1979: 29) พบว่าองค์การทุกองค์การจะสามารถดำเนินงานต่อไปในอนาคตให้บรรลุได้ตามเป้าหมาย หรือได้ตามวัตถุประสงค์นั้น การประเมินประสิทธิผลขององค์การ จึงเป็นกระบวนการที่จะสามารถบ่งบอกชี้แจงได้ว่าควรดำเนินการต่อไปอย่างไรให้องค์การมีประสิทธิผลอย่างดีที่สุด โดยสามารถสรุปได้ว่าการประเมินประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง การประเมินด้วยการพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต หรือบริการขององค์การ ความสามารถในการผลิตสินค้า หรือบริการ ความพร้อม หรือความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงาน ผลตอบแทน หรือผลกำไรที่ได้รับจากการดำเนินงานมีการผลิตสินค้า และบริการ เป็นต้น แนวทางในการประเมินประสิทธิผลขององค์การ แยกเป็น 2 แนวทาง คือ 1) การประเมินประสิทธิผลตามเป้าหมาย โดยการพิจารณาจากความสามารถขององค์การในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การด้วยเครื่องมือที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต และ 2) การประเมินประสิทธิผลเชิงระบบ ได้เพิ่มตัวแปรในการพิจารณาเกี่ยวกับทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต กระบวนการผลิต และผลผลิตที่ได้รับอันเป็นการพิจารณาปัจจัยนำเข้า และกระบวนการผลิต

สรุป

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การจัดการที่มีประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จ ผลลัพธ์ ผลกระทบ และการพิจารณาผลของการทำงานที่สำเร็จลุล่วงตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นตัวการ หรือเป็นเครื่องตัดสินใจขั้นสุดท้ายสำหรับการเปรียบเทียบ ระหว่างวัตถุประสงค์ และผลลัพธ์ของโครงการ ที่มีความสัมพันธ์กับผลงาน ผลที่เกิดขึ้นของงานนั้นจะต้องตอบสนอง หรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ เป็นการประเมินผลที่ได้รับของแผนงาน การบริการ ลักษณะกิจการในการลดปัญหา และปรับปรุงสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจให้ดีขึ้น การพิจารณาทางเลือกโดยการใช้ประสิทธิผลเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงในรูปของหน่วยของผลผลิต หรือบริการ ว่ามีการใช้ทรัพยากรปัจจัยนำเข้ามากน้อยเพียงใด และผลที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับเป้าหมายอย่างไร

อย่างไรก็ตาม การจัดการที่มีประสิทธิผล ยังหมายถึง ความสามารถขององค์การในการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รักษาไว้ซึ่งทั้งทรัพยากร และวัสดุอุปกรณ์ และไม่สร้างความเครียดแก่สมาชิก สมาชิกเกิดความพึงพอใจในงาน ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ซึ่งในการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ และรับผิดชอบต่อปัญหา หรือข้อยุ่งยากที่เกิดขึ้น และองค์การส่วน รวมสามารถปรับตัวและพัฒนาเพื่อดำรงอยู่ต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของบริษัทรับเหมาช่วงงานสร้างสถานี่ฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย ได้จากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารที่มีประสบการณ์การบริหารจัดการงานสร้างสถานี่ฐานของระบบโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย โดยบริษัทรับเหมาช่วงสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเพิ่มศักยภาพในการทำงาน และเกิดประสิทธิผลตามที่ได้กำหนดไว้ และยังใช้เป็นแนวทางสำหรับบริษัทรับเหมาช่วงรายใหม่ที่มีความสนใจจะเข้ามาศึกษาวิธีการจัดการงานสร้างสถานี่ฐานของระบบโทรศัพท์มือถือก่อนเข้าร่วมทำงาน และในอนาคตผู้วิจัยหวังว่าผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการเรียนการสอน สำหรับสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน ที่มีการเปิดสอนในภาควิชาโยธา ก่อสร้าง ไฟฟ้าสื่อสาร การจัดการงานโครงการ และการจัดการงานก่อสร้างต่อไป

กติกรรมประกาศ

บทความวิชาการนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ผู้เขียนบทความตระหนักถึงความตั้งใจจริง และความทุ่มเทของท่านอาจารย์ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ และแนวทางการปฏิบัติ จนทำให้บทความนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อนึ่งผู้เขียนบทความหวังว่าบทความฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วนดี และขอมอบความกตัญญูตเวทีตาคคุณ แต่บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้เขียนบทความขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด. (2559). การประเมินธุรกิจด้านไอทีในประเทศไทย. สืบค้น เมื่อ 10 สิงหาคม 2559, จาก: <https://www.kasikornresearch.com/TH/K-EconAnalysis/Pages/ViewSummary.aspx>.

- มูลนิธิองค์การกระจายเสียง และแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย หรือไทยพีบีเอส.(2559). คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 16/2559 ให้ กสทช. จัดการประมูล 4G คลื่นความถี่ 900 เมกะเฮิรตซ์ รอบใหม่ ในวันที่ 27 พฤษภาคม 2559. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://news.thaipbs.or.th/content/251650>.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2541). ทฤษฎีองค์การสาธารณะ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนม ภัยหน่าย. (2528). **บริหารงานก่อสร้าง**. กรุงเทพฯ. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น.
- ไพโรจน์ ไววนิชกิจ. (2559). **พัฒนาการสื่อสารไร้สาย 2016**. กรุงเทพฯ: ไมโครคอมพิวเตอร์ (MICRO Computer) ปีที่ 34 ฉบับที่ 372.
- วิสูตร จิระดำเกิง. (2548). **การบริหารโครงการ**. กรุงเทพฯ: วรณกวี.
- วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย หรือ วสท. (2540). **ขอบเขต และหน้าที่การให้บริการวิชาชีพการบริหารงานก่อสร้าง**. กรุงเทพฯ: วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. (2559). **รายชื่อผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ**. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://www4.nbt.go.th/Business/commu.aspx>.
- Aguilar, Francis J. (1967). **Scanning the business environment**. New York, NY: Macmillan Co.
- Droidsans Co., Ltd. (2016). **Compare network coverage AIS DTAC TRUEMOVE**. From <http://droidsans.com/compare-network-coverage-ais-dtac-truemove>.
- Gibson, et al., (1979). **Organizational Behavior Structure Process Behavior** Dallas. Texas: Business Publication, Inc.
- Gibson, J.L., Ivancevich, J.M., & Donnelly, J.H. (1979). **Organization Behavior Structure Process (3 rd ed.)**. Texas: Business Publication, Inc.
- Price, J.L. (1968). **Organizational Effectiveness: An Inventory of Propositions**. Homewood, Ill: Richard D Irwin, Inc.
- Porter, Michael, E. (1980). **Competitive Strategy: Techniques for analyzing industries and competitions: with a new introduction**. New York: Free Press.

ตัวอย่างภาพประกอบ

สถานีฐาน (Base Station) ของระบบโทรศัพท์มือถือที่ทำหน้าที่ส่งผ่านสัญญาณนั้น จะประกอบไปด้วย อุปกรณ์รับ-ส่งสัญญาณ สายอากาศ สายเคเบิลนำสัญญาณ และตัวโครงสร้างเสาสัญญาณที่ใช้รองรับการติดตั้ง อุปกรณ์ดังกล่าวมา โดยตัวโครงสร้างเสาสัญญาณจะมีลักษณะเป็นแบบ หอคอย โครงสร้างคอนกรีต และ โครงสร้างเหล็ก ซึ่งมีชื่อเรียกกันทั่วไปว่าเสาสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ดังภาพประกอบ 1)

ภาพประกอบ 1) สถานีฐานของระบบโทรศัพท์มือถือแบบโครงสร้างเหล็ก

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP
ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก
Influential Marketing Mix factors which effect purchasing behavior
of OTOP products produced by group cotton fabric hand woven
Tambon Nong Luang, Muang district Tak Province.

น้ำฝน คงสกุล¹ ยูพรัตน์ จันทร์แก้ว² กนกวรรณ สัจจอย³ และนิรัชญา อุปาน⁴
Namphon kongsakool¹ Yuparat Chunkeaw² Kanokwan Reejoy³ and Niratchada Oupanan⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก 2) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้า/เคยซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลบ้านหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวนทั้งสิ้น 325 ตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ ร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 325 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ที่ 10,001 - 20,000 บาท

พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่า พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ประเภทของสินค้า OTOP ที่เลือกซื้อเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดในการซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ เพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นตนเอง ช่วงเวลาเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์ ลักษณะการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ซื้อทันทีเมื่อเห็นสินค้า

¹ น้ำฝน คงสกุล อาจารย์ประจำสาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก email:namphon_ko@hotmail.com

² ยูพรัตน์ จันทร์แก้ว อาจารย์ประจำสาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

³⁻⁴ นักศึกษาสาขาการบัญชี ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด ปัจจัยด้านราคาและปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย

คำสำคัญ : สินค้า OTOP , ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

This research aims to 1) study the buying behavior OTOP products produced by hand-woven cotton group. Tambon Nong Luang, Muang District Tak province. 2) study of factors affecting the marketing mix to shop OTOP products produced by hadn-woven cotton group. Tambon Nong Luang, Muang District Tak province.

Samples used in research, the consumer who purchases the products/item purchased. OTOP products produced by hand-woven cotton group. Tambon Nong Luang, Muang District Tak province. A total of 325 samples collected the data by using a query. Statistical analysis using a percentage (percentage) and the average (mean)

From a sample of the total number of 325 people, studies found that a sample of mostly females aged between 21-30 years old, holds a Bachelor's degree. The profession is mostly State-owned enterprises. Average income per month, mostly at 10,001 – 20,000 bath.

OTOP shopping behavior classified by gender, age, education level, occupation, and found that the average monthly income of OTOP shopping habits, most types of items selected OTOP buy ready-made clothing. The most important objective in the OTOP product purchased in large part to a souvenir/gift shop. The most influential person in the OTOP sopping mostly ourseleves. OTOP shop moments, mainly on Saturdays and Sundays. OTOP shop features most of the product immediately upon purchase.

Marketing mix, a factor that affects the OTOP shopping products produced by hand-woven cotton group. Tambon Nong Luang, Muang District Tak province. Overall, there is important on

many levels. The following is the product factor. Promote marketing factor. Factor prices and distribution.

Keywords : OTOP products , Marketing Mix

บทนำ

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product : OTOP) เป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาล ที่แถลงต่อรัฐสภาไทย มีเป้าหมายมุ่งเน้นให้แต่ละชุมชนได้นำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้า เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพด้วยการดำรงรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น รวมถึงการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก (สารานุกรมเสรี, ที่มา <https://th.wikipedia.org/wiki/> วันที่สืบค้น 25 มิถุนายน 2559)

ผ้าทอในประเทศไทยเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านอย่างหนึ่งที่มีความสวยงาม มีความเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่แฝงอยู่ในผืนผ้า แสดงถึงความอดุสหาหะ ขยัน อดทน ฝีมืออันประณีตของผู้ทอและยังแสดงถึงศิลปภูมิปัญญาของชุมชน (สิริวรรณ วงษ์หัต, ที่มา www.sakulthai.com วันที่สืบค้น 17 กรกฎาคม 2559) เพราะการทอผ้าเป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย เป็นภูมิปัญญาที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน ตำบลหนองหลวง จังหวัดตากเป็นหนึ่งในตำบลของจังหวัดตากที่มีการทอผ้า ได้แก่ ผ้าฝ้ายทอมือ โดยทางหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ทอผ้าและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันออกแบบและช่วยกันตัดเย็บผ้าฝ้ายทอมือ โดยมีผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เสื้อสูทบุรุษ เสื้อสตรีและเสื้อคลุมสตรี ล้วนแต่ใช้ความรู้จากภูมิปัญญาที่เป็นมรดกถ่ายทอดกันต่อๆมาจากครอบครัว

กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีสินค้าสินค้า OTOP ที่มีคุณภาพดีมีชื่อเสียงด้านผ้าฝ้ายทอมือ ซึ่งมีลักษณะผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบให้เลือกซื้อ ได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เสื้อสูทบุรุษ เสื้อสตรี และเสื้อคลุมสตรี เป็นต้น ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความสนใจจากผู้ที่มาเที่ยว จึงควรให้การสนับสนุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่นิยมมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการและเป็นแนวทางในการวางแผนการตลาดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุด ตลอดจนเพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้สนใจและผู้เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ

ตำบลหนองหลวงอยู่ในเขตเทศบาลเมืองตาก เป็นดินที่อยู่ของชาวมอญเข้ามาในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช อาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านทำเครื่องปั้นดินเผา ปัจจุบันเป็นที่น่าเสียดายที่ไม่มีผู้รับการถ่ายทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาเพราะไปประกอบอาชีพอื่น พื้นที่ตำบลหนองหลวงอยู่ติดต่อกับแม่น้ำปิง มีถนนเลียบริมน้ำ ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสิน อันเป็นที่เคารพบูชาก็อยู่ที่ตำบลนี้ อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน และทำไร่ และอาชีพเสริม ทำผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทางการเกษตร การเดินทางจากตัวเมือง ขึ้นไปทางเหนือ 2 กิโลเมตร ไปทางถนนตากสินเลียบริมน้ำปิง หรือ ถนนมหาดไทยบำรุงซึ่งเป็นถนนหลักอีกสายหนึ่ง คู่กับถนนตากสิน เริ่มจัดตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.2543 ตัดเย็บเสื้อ-กระโปรงขายมานานแล้ว แต่เพิ่งมาเข้ากับพัฒนาชุมชนเมื่อต้นปี พ.ศ.2547 ประธานกลุ่มเป็นผู้จัดทำผ้าทอมือ และออกแบบในการตัดเย็บ รวมถึงสร้างแบบ ช่วยตัดเวลายางเยอะ มีคนตัด 1 คน คนเย็บ 6-7 คน สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ เป็นญาติกัน เวลามีนางขายก็สลับกันมาขายของ

แนวคิดเกี่ยวกับหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” (One Tambon One Product – OTOP) เป็นนโยบายของรัฐบาลในการดำเนินโครงการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้จัดการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาพัฒนาสร้างมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์และ

บริการที่มีคุณภาพในการดำเนินงานตามนโยบาย “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นโดยประชาชนมีส่วนร่วมโดยการพึ่งพาตนเอง เป็นแนวคิดที่เน้นขบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านหรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสร้างผลิตภัณฑ์ (Product) และตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นี้โดยเฉพาะ แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นนี้ เป็นการสื่อสารวัฒนธรรมที่ดิงามให้คงอยู่ เป็นแนวคิดที่จะต้องให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์ (หลัก) 1 ประเภท เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบเป็นทรัพยากรท้องถิ่นนั้นๆ ฤคปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานไปสู่เมืองใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชน เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 (กิตติ ลิ้มสกุล, 2544, หน้า 1) ดังนั้น “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” จึงเป็นแนวทางการส่งเสริม และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์โดยมีกิจกรรมทางการตลาด การผลิต การบริหารจัดการ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทาง การผลิต ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาชนบท และสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นจุดขาย และสอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้รู้จักแพร่หลายไปทั่วประเทศ และทั่วโลก

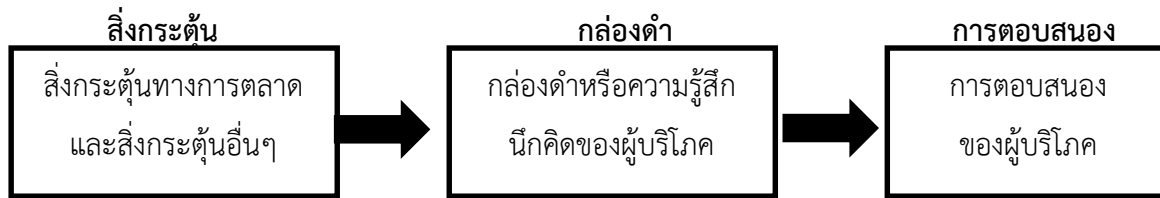
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง พฤติกรรมซึ่งผู้บริโภคทำการค้นหา การซื้อ การใช้ การประเมินผล การใช้สอยผลิตภัณฑ์ และการบริการ ซึ่งคาดว่าจะสนองความต้องการของเขา (Schiffman and Kanuk, 1994) คอลแลต และแบลคเวลล์ (Kollat and Blackwell, 1968) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมผู้บริโภคไว้ว่า การกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการได้รับและการใช้สินค้าและบริการ รวมไปถึงกระบวนการตัดสินใจที่มีอยู่ก่อนและมีส่วนในการกำหนดให้มีการกระทำดังกล่าว

โมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค

โมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Model) เป็นการศึกษาถึงเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการที่เกิดสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการสิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่าง ๆ ของผู้ซื้อ แล้วจะมีการตอบสนอง (Buyer's response) หรือ การตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer's purchase decision) เป็นโมเดลที่ศึกษาถึงเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยมีจุดเริ่มจากการเกิดสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการ เมื่อสิ่งกระตุ้นนั้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อหรือผู้บริโภค ซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำ (Buyer's Black Box) ทำให้เกิดการตอบสนองของผู้บริโภค (Buyer's Response) หรือการตัดสินใจของผู้บริโภค (Buyer's Purchase Decision) โดยการซื้อหรือไม่ซื้อ (การบริหารการตลาดยุคใหม่, ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2539, หน้า 110 – 112)

จุดเริ่มต้นของโมเดลนี้อยู่ที่การมีสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ให้เกิดความต้องการก่อน แล้วทำให้เกิดการตอบสนอง (Response) ดังนั้นโมเดลนี้จึงอาจเรียกว่า S – R Theory ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างน้อย หรือ S – R Theory

ทฤษฎีของ S – R Theory กล่าวว่า ในการตัดสินใจของผู้บริโภคสำหรับการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ จะต้องเกิดจากสิ่งกระตุ้นภายนอก ได้แก่ สิ่งกระตุ้นทางการตลาด และสิ่งกระตุ้นอื่นๆซึ่งสิ่งกระตุ้นทางการตลาด ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ และการส่งเสริมการขายสิ่งกระตุ้นเหล่านี้จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการผลิตภัณฑ์หรือบริการ

แนวความคิดเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาด

กรอบความคิด 4P (ฟิลิปคอตเลอร์, 2542, หน้า 179)

แนวคิดของฟิลิปคอตเลอร์ ในงานเขียนเรื่อง กรอบ 4P ประกอบด้วย Product (ผลิตภัณฑ์), Price (ราคา), Place (การจัดจำหน่าย), Promotion (การส่งเสริมการตลาด) ได้กล่าวไว้ว่า กรอบความคิด 4P เป็นการใช้มุมมองเกี่ยวกับตลาดของผู้ขาย ไม่ใช่มุมมองเกี่ยวกับตลาดของผู้ซื้อ หากต้องการมองโดยใช้มุมมองเกี่ยวกับตลาดของผู้ซื้อ ต้องมองโดยผ่านหลัก 4C ได้แก่ ด้านลูกค้า (Customer), ต้นทุน (Cost), ความสะดวกสบาย (Convenience) และการติดต่อสื่อสาร (Communication)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โคมพัฒน์ สงเกื้อ (2545) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคน้ำมันปาล์มบรรจุขวดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มาใช้บริการในห้างสรรพสินค้าแผนกซูเปอร์มาร์เก็ต ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 405 คน ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการซื้อ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับจำนวนซื้อต่อครั้ง ความถี่ในการซื้อ ขนาดของการบรรจุขวด สถานที่ที่สะดวกในการซื้อ ส่วนด้าน ราคา มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการซื้อ ความถี่ในการซื้อ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการซื้อ ประเภทของสื่อที่ได้รับการ

ส่งเสริมการตลาด และด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการซื้อ จำนวนซื้อต่อครั้ง เวลาที่สะดวกในการซื้อ ประเภทของสื่อที่ได้รับการส่งเสริมการตลาด บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ

วรรณช อภิรักษ์เตชาชัย (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องสำอางสมุนไพรประเภททำความสะอาด ผลการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทำความสะอาดร่างกายจากสมุนไพรมีแนวโน้มที่ดีมาก เนื่องจากผู้บริโภคยังมีความนิยมและมีทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวอยู่มาก ส่งผลให้ตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทำความสะอาดร่างกายจากสมุนไพรมีมูลค่าสูง และมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทำความสะอาดร่างกายจากสมุนไพร ที่ศึกษาครั้งนี้พบว่า ราคาของผลิตภัณฑ์ รายได้ของผู้บริโภค และรสนิยมของผู้บริโภค มีผลต่อปริมาณความต้องการซื้อสินค้า ในเรื่องของการให้ความสำคัญทางปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทำความสะอาดร่างกายจากสมุนไพร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด ในเรื่องของคุณภาพและการที่ไม่ก่อให้เกิดอาการแพ้/ระคายเคืองต่อผิว การมีส่วนผสม/วัตถุดิบที่ได้รับรองมาตรฐานแล้ว และมีสรรพคุณตามที่ระบุไว้ในฉลาก ปัจจัยรองลงมาคือ ปัจจัยด้านราคา ในเรื่องระดับราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ

พิษณุ แก้วนัยจิตร (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการตลาดของกลุ่ม ผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดพิษณุโลก : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการดำเนินและ สภาพปัญหาทางการตลาด และเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการตลาดของกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มฯมีการพัฒนามาเป็นลำดับ โดยเกิดจากบรรพบุรุษถ่ายทอดความรู้ให้และเรียนรู้จากประสบการณ์ แต่ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุน จากภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน สภาพปัญหาทางด้านการตลาดที่สำคัญ คือ ปัญหาการบรรจุภัณฑ์ที่ยัง ไม่มีความหลากหลาย ปัญหาผลกำไรจากการจำหน่ายมีมูลค่าค่อนข้างน้อย ปัญหาการตลาดที่ผู้ซื้อไม่ แน่نون ปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ซื้อ/เคยซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดย กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 325 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยจำแนกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ (Cronbach, 1990 : 204) ผลการทดสอบเครื่องมือของแบบสอบถามในส่วนที่วัดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.751

2. สถิติบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล (Descriptive Statistics)

การอธิบายลักษณะต่างๆ ไปของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้ โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง (Table) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.07 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 36.92 มีอายุระหว่าง 21-30 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.92 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 60.62 เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.08 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.15

2. พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ของผู้ตอบแบบสอบถาม

พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP จำแนกตามเพศ พบว่าส่วนใหญ่ประเภทของสินค้า OTOP ที่เลือกซื้อเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นเพศชายจำนวน ร้อยละ 55.83 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 38.54 วัตถุประสงค์

สำคัญที่สุดในการซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ เพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก เป็นเพศชาย ร้อยละ 47.50 เป็นเพศหญิงร้อยละ 52.20 บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นตนเอง เป็นเพศชายร้อยละ 59.17 เป็นเพศหญิงร้อยละ 50.24 ช่วงเวลาเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์ เป็นเพศชาย ร้อยละ 80.83 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.12 ลักษณะการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ซื้อทันทีเมื่อเห็นสินค้าเป็นเพศชาย ร้อยละ 84.17 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.63

พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP จำแนกตามอายุ พบว่าส่วนใหญ่ประเภทของสินค้า OTOP ที่เลือกซื้อเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป ส่วนใหญ่ มีอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 75.83 วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดในการซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ต้องการอุดหนุนสินค้า ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.83 บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็น ตนเอง ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.50 ช่วงเวลาเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 75.00 ลักษณะการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าทันทีเมื่อเห็นสินค้า ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 81.67

พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ประเภทของสินค้า OTOP ที่เลือกซื้อเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46.19 วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดในการซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 35.02 บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นตนเอง ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 41.11 ช่วงเวลาเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.59 ลักษณะการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ซื้อทันทีเมื่อเห็นสินค้า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 79.70

พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP จำแนกตามอาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ประเภทของสินค้า OTOP ที่เลือกซื้อเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 52.76 วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดในการซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 40.16 บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นตนเอง ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 63.78 ช่วงเวลาเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็น วันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 61.42 คน ลักษณะการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ซื้อทันทีเมื่อเห็นสินค้า ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 52.76

พฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าส่วนใหญ่ประเภทของสินค้า OTOP ที่เลือกซื้อเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.31 วัตถุประสงค์สำคัญที่สุด ในการซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 บาทหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 51.81 บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นตนเอง ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.93 ช่วงเวลาเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 72.26 ลักษณะการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ซื้อทันทีเมื่อเห็นสินค้า ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 63.50

3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 มีปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีค่ามากเป็นอันดับแรกโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาดมีความสำคัญรองลงมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อมาเป็นปัจจัยด้านราคามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และปัจจัยที่มีความสำคัญลำดับสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81

สรุปและอภิปรายผล

เพศของผู้บริโภค จากการวิจัยพบว่าเพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ไม่แตกต่างกัน โดยประเภทของสินค้า OTOP ที่เลือกซื้อส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีวัตถุประสงค์สำคัญที่สุดในการซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ เพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นตนเอง ช่วงเวลาเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์และ ลักษณะการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ซื้อทันทีเมื่อเห็นสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินี ฤาษุดกุล (2550) ที่ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ้าไหมของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา มีผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไม่แตกต่างกัน

อายุของผู้บริโภค จากการวิจัยพบว่าอายุของผู้บริโภคที่ต่างกันมีพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ต่างกัน โดยพบว่าส่วนใหญ่อายุของผู้บริโภคที่มีผลต่อปัจจัยในการเลือกซื้อสินค้า OTOP มีอายุระหว่าง 21 ถึง 30

ปี โดยประเภทของสินค้า OTOP ที่เลือกซื้อส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดในการซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ต้องการอุดหนุนสินค้า บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นตนเอง ช่วงเวลาเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์ ลักษณะการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าทันทีเมื่อเห็นสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ มาลินี ฤกษ์กุล (2550) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ้าไหมของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคใน จังหวัดนครราชสีมา ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน

ระดับการศึกษาของผู้บริโภค จากการวิจัยพบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ต่างกัน โดยพบว่าส่วนใหญ่ผู้บริโภคมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีโดยประเภทของสินค้า OTOP ที่เลือกซื้อส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดในการซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นตนเอง ช่วงเวลาเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์ ลักษณะการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ซื้อทันทีเมื่อเห็นสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะวรรณ แสงทอง (2550) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพของผู้บริโภค จากการวิจัยพบว่าอาชีพที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ต่างกัน โดยพบว่าส่วนใหญ่ผู้บริโภคมีอาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ประเภทของสินค้า OTOP ที่เลือกซื้อส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดในการซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นตนเอง ช่วงเวลาเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์ ลักษณะการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ซื้อทันทีเมื่อเห็นสินค้า ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ ปิยะวรรณ แสงทอง (2550) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้บริโภค จากการวิจัยพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ต่างกัน โดยพบว่าส่วนใหญ่ผู้บริโภคมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท โดยประเภทของสินค้า OTOP ที่เลือกซื้อเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกซื้อสินค้า OTOP

ส่วนใหญ่เป็นตนเอง ช่วงเวลาเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์และวันอาทิตย์ ลักษณะการเลือกซื้อสินค้า OTOP ส่วนใหญ่ซื้อทันทีเมื่อเห็นสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะวรรณ แสงทอง (2550) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งถัดไป

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก เท่านั้น ในโอกาสต่อไปควรศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตผ้าฝ้ายทอมือของประชาชนในจังหวัดตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในการวางกลยุทธ์ขยายตลาดสู่ภูมิภาคของประเทศแก่ผู้ประกอบการ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ประเภทโครงการวิจัย ภายใต้โครงการวิจัย Hands-on เรียนรู้ชุมชน ครูได้คิด เด็กได้ทำ ทุนสำหรับอาจารย์นักวิจัยใหม่ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ประพัฒน์ เชื้อไทย รองอธิการบดีเขตพื้นที่ตาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ที่ให้การสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ซื้อและเคยซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตากที่ให้ความอนุเคราะห์ในการกรอกแบบสอบถามในงานวิจัยครั้งนี้

ประโยชน์ที่พึงได้รับจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ทุกท่านที่มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ ลิ้มสกุล. (2544). **แนวทางการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย. กรมการพัฒนาชุมชน.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). **การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูลเวอร์ชัน 7-10**. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี เค แอนท์ เอส โฟโต้สตูดิโอ.
- โหมพัฒน์ สงแก้ว. (2545). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคน้ำมันปาล์มบรรจุขวดในเขตกรุงเทพมหานคร**.งานวิจัย
- พิษณุ แก้วนัยจิตร. (2548). **การพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการตลาดของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพิษณุโลก : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนาอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาระดับบัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วรรณช อภิรักษ์เดชาชัย. (2548). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องสำอางสมุนไพรประเภททำความสะอาด**.งานวิจัย
- สารานุกรมเสรี. (2559). **โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/> (วันที่ค้นข้อมูล : 25 มิถุนายน 2559).
- สิริวรรณ วงษ์ทัต. (2559). **ผ้าไทย : ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.sakulthai.com> (วันที่ค้นข้อมูล : 17 กรกฎาคม 2559).
- สิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2539). **ทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาด การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: พัฒนาการศึกษ. หน้า 110-112.
- Kotler, Philip. (2003). **Marketing Management**. 11th en. New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- Etzel, Michael J < Bruce J. Walker and William J Stanton. (2004). **Marketing**. 13th en. Boston :Meagaw-Hill,Inc.

แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรี
บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
The Development Marketing Mix's Strategy of The Ka Nhom Tian Kaew
Mae Poonsri Baan Ka Nhom Jeen Tambon Khok Phra
Amphoe Kantharawichai Mahasarakham Province.

กฤษณา กล้าหาญ^๑ ผกาภาส ดอนบรรเทา^๑ ดร.กิตติชัย เจริญชัย^๒ และ ผศ.ลักขณา ศิริจำปา^๒
Kritsana Klahan^๑ Pakamas Donbantao^๑ Dr.Kittichai Jaroenchai^๒ and Asst.Prof.Lakkhana Sirichampa^๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรี 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรี และ 3) เพื่อพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรีบ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Method Research Design) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม พบว่า 1) ผลผลิตหลักของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรีมีบรรจุหีบห่อเป็นรูปแบบของชะลอม แล้วยังใช้ถุงพลาสติกในการบรรจุขายให้กับลูกค้าที่ซื้อในจำนวนน้อย และทางกลุ่ม OTOP ยังไม่มีรูปแบบของการบรรจุหีบห่อที่หลากหลาย 2) กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $S.D = 0.54$) และ 3) แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรี คือ ด้านบรรจุหีบห่อ ควรมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สามารถป้องกันสินค้าเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายก่อนถึงมือลูกค้า

คำสำคัญ : กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด

¹ นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ABSTRACT

This research aims to 1) situation analysis of The Ka Nhom Tian Kaew Mae Poonsri 2) study to marketing mix's strategy of The Ka Nhom Tian Kaew Mae Poonsri and 3) development marketing mix's strategy of The Ka Nhom Tian Kaew Mae Poonsri Baan Ka Nhom Jeen Tambon Khok Phra Amphoe Kantharawichai Mahasarakham Province by using mixed method research Design. The instrument used for collecting data was structured interview and questionnaire. The results were found as follows: 1) There is a form of packaging basket and Plastic bags 2) Marketing Mix's of The Ka Nhom Tian Kaew Mae Poonsri was at a high level (\bar{X} = 4.08, S.D = 0.54) and 3) development marketing mix's strategy of The Ka Nhom Tian Kaew Mae Poonsri was packaging : There should be developed to protect the product packaging to avoid damage.

Keywords : Marketing Mix's Strategy

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ และยั่งยืน ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็ว คาดการณ์ได้ ยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงจำเป็นต้องกำหนดทิศทางและ ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสม โดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยง และเสริมรากฐานของ ประเทศด้านต่างๆ ให้เข้มแข็ง ควบคู่กับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทาง เศรษฐกิจด้านฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการ ผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอัน จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม:ระบบออนไลน์.วันที่ 13 มีนาคม 2559)

พัฒนาการจังหวัดมหาสารคามมีการส่งเสริมอาชีพผลิตสินค้า OTOP เป็นนโยบายเร่งด่วนสำคัญเพื่อสร้าง อาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งการลงทะเบียนผู้ผลิตสินค้า OTOP ในปี 2557-2558 จังหวัด มหาสารคาม มีผู้ลงทะเบียนทั้งสิ้น 842 กลุ่มราย ซึ่งที่ผ่านมาสินค้า OTOP บางผลิตภัณฑ์ประสบปัญหาไม่สามารถ

แข่งขันในตลาดได้ อาทิ ผลิตไม่ตรงกับความต้องการของตลาด สินค้าไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาใช้ ขาดการเข้าถึงแหล่งเงินทุน คุณภาพสินค้าไม่คงที่ เป็นต้น จึงทำให้ไม่สามารถขยายตลาดได้

ปัญหาเหล่านี้มีหลายหน่วยงานได้เข้าไปให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ทำให้สินค้าOTOP จังหวัดมหาสารคาม มีขีดความสามารถในการแข่งขันระยะยาวและมีโอกาสสู่ตลาดอาเซียนมากขึ้น เห็นได้จากยอดการจำหน่ายสินค้า OTOP ประจำปีงบประมาณ 2558 มียอดขายรวมทั้งสิ้นกว่า 826 ล้านบาท ทะลุเป้าที่วางไว้กว่า 31 ล้านบาท สินค้าที่ขายดีอันดับหนึ่งคือ ผลิตภัณฑ์เสื้อกบตันแพงมีอเตอร์ต่างประเทศสั่งเข้ามาตลอดปี รองลงมาคือ ผ้าไหมลายสร้อยดอกหมาก เป็นต้น และยังได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคมาโดยตลอด เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาคุณภาพที่ได้มาตรฐานทุกด้าน (ประชาชาติธุรกิจ เศรษฐกิจภูมิภาค:ระบบออนไลน์. วันที่ 17 มีนาคม 2559)

ทั้งนี้กลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พุลศรี เป็นสินค้า OTOP ประเภทอาหาร เริ่มกิจการมาจากการทำกินกันในครอบครัว ทำบุญและฝากเพื่อนญาติพี่น้อง ต่อมามีคนตั้งใจในรสชาติ จึงได้สั่งทำส่วนที่เหลือจากที่ส่งกักไปขายที่ตลาด จนได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นจึงได้มีการว่าจ้างแรงงาน และลงทุนในการผลิตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนมีแนวคิดในการทำให้เป็นสินค้าฝากประจำอำเภอ และจังหวัดโดยได้สั่งทำชะลอมไว้บรรจุขนมเทียนแก้วให้ดูดีขึ้น จนปัจจุบันได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้น ปัจจุบันขนมเทียนแก้วเป็นสินค้า OTOP ระดับ5ดาว รูปแบบสินค้ามีลักษณะเป็นขนมเทียนแก้วไส้เค็มแบ่งใส่ซองเห็นไส้ขนมมีขนาดพอดีคำห่อด้วยใบตองบรรจุในชะลอมสวยงามเหมาะสำหรับเป็นของฝาก แต่ทางกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พุลศรี ที่ประสบปัญหาในเรื่องการทำการตลาดเพื่อที่จะสามารถขยายตลาด เพิ่มยอดขาย และสร้างกำไรให้มากขึ้น จากสถานการณ์การแข่งขันที่รุนแรง (บทสัมภาษณ์ คุณแม่ พุลศรี รอบวงจันทร์ ประธานกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พุลศรี เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2559)

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ทำให้กลุ่มวิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พุลศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำความรู้ที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดเพื่อขยายตลาด เพิ่มยอดขายให้กับกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พุลศรี ให้มีกำไรมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พุลศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานของการวิจัย

ลูกค้าที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน วัตถุประสงค์ในการซื้อ ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ และการรับรู้สื่อ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกัน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดจากนักวิชาการหลายท่าน ดังต่อไปนี้

1. ความหมายกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำดังกล่าว ดังต่อไปนี้

ฉัตรยาพร เสมอใจ และ ลูตินันท์ วารวินิช (2551: หน้า 50) ได้กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง การสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า เราต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการในราคาที่เหมาะสม จัดจำหน่ายในสถานที่และวิธีการที่ลูกค้าจะเกิดความสะดวกสบาย และสิ่งที่จะกระตุ้นให้ลูกค้ารับรู้ อยากรู้ และทำการซื้อด้วยวิธีการที่เหมาะสม

ฉัตรยาพร เสมอใจ (2547: หน้า 52) ได้กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง กลยุทธ์การบริหารการตลาดที่ได้รับความนิยมมาหลายทศวรรษ เป็นแนวคิด หลักที่ใช้ในการพิจารณา องค์ประกอบที่สำคัญในการตอบสนองต่อตลาดได้อย่างเหมาะสม โดยเริ่มต้นที่ธุรกิจ ต้องมีสิ่งที่น่าสนใจต่อลูกค้าหรือผลิตภัณฑ์ ทำการตั้งราคาที่เหมาะสม หาวิธีการนำส่งถึงลูกค้าได้ อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการบริหารช่องทางการจัดจำหน่าย และหาวิธีการสื่อสารเพื่อที่จะแจ้งข่าวสารและ กระตุ้นให้เกิดการซื้อด้วยการทำ การส่งเสริมการตลาด ซึ่งจะรออยู่ตรงนี้ถือว่าเป็นเครื่องมือทางการตลาดสำคัญที่เป็นที่รู้จักกันดี ซึ่งรวมเรียกว่า ส่วนผสมการตลาด (Marketing Mix's)

จรรยาพร บุญเหลือ และสุวิทย์ เปี้ยผ่อง (2541: หน้า 2) ได้กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง ปัจจัยทางการตลาดที่นักการตลาดควบคุมได้ ซึ่งบริษัทได้ร่วมกันในการทำให้สินค้าขายได้ และสร้างความพึงพอใจให้กับตลาดเป้าหมาย

มลิจันทร์ ทองคำ (2558: หน้า 8) ได้กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดหมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่ถูกพัฒนาขึ้นมาใช้ร่วมกันเพื่อการตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

สรุปได้ว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่ถูกพัฒนาขึ้นมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า และสร้างความพึงพอใจให้กับตลาดเป้าหมาย กลยุทธ์ทางการตลาดนั้น มีความสลับซับซ้อนและมีความสำคัญเฉพาะตัวขึ้นมามากยิ่งขึ้น เราจะต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ โดยเครื่องมือทางการตลาดที่สำคัญที่เป็นที่รู้จักกันดี คือส่วนประสมการตลาดที่เรียกว่า Marketing Mix's

2. ความสำคัญของกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด

การใช้เครื่องมือใดและให้ความสำคัญกับเครื่องมือการตลาดรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานการณ์ ทั้งศักยภาพของธุรกิจ สิ่งแวดล้อม การแข่งขัน ลูกค้า ฯลฯ ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักการตลาดที่ต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ไม่สามารถทำการวางแผนเพียงครั้งเดียวแล้วสามารถใช้ได้ตลอดกาล หรือนำแผนการตลาดของผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จมาใช้ก็ไม่ได้เป็นการรับประกันความสำเร็จแต่อย่างใด (ฉัตรยาพร เสมอใจ และฐิตินันท์ วารวินิช, 2551: หน้า 62) ธุรกิจจำเป็นต้องพิจารณาถึงกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ และศักยภาพของธุรกิจ และแนวทางในการพิจารณาวิธีที่มีประสิทธิภาพในการบริการตลาดไม่ได้ อยู่ที่การพิจารณาเลือกวิธีหรือแนวทางที่ดีที่สุด ขึ้นควรเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุด ในที่นี้หมายถึง เหมาะสมกับลักษณะ ความต้องการ และพฤติกรรมของลูกค้า และเหมาะสมกับลักษณะของผลิตภัณฑ์และความสามารถของธุรกิจในการจัดทำและนำเสนอ (ฉัตรยาพร เสมอใจ 2547: หน้า 56)

การดำเนินธุรกิจจะต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษา วิเคราะห์ ถึงความต้องการของตลาด (ลูกค้า) เพื่อที่นักการตลาดจะได้จัดเสนอสินค้าและบริการ ให้สอดคล้องกับความต้องการ ส่วนประสมทางการตลาดจึงเป็นตัวแรกที่มีความสำคัญ และถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกิจการ (จรรยาพร บุญเหลือ และสุวิทย์ เปี้ยผ่อง, 2541: หน้า 1)

มลิจันทร์ ทองคำ (2553: หน้า 8) ได้กล่าวไว้ว่า หน้าที่สำคัญของนักการตลาด คือ การทำความเข้าใจถึงความต้องการของผู้บริโภค หน้าที่อีกอย่างหนึ่งคือต้องตอบสนองของความต้องการของผู้บริโภคให้เกิด

ประสิทธิภาพสูงสุด จึงได้มีการคิดและพัฒนาสิ่งที่สามารถตอบสนองสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคได้ ซึ่งสิ่งที่พัฒนาขึ้นมาชิ้นส่วนประกอบทางการตลาด

สรุปได้ว่า ความสำคัญของกลยุทธ์ส่วนประกอบทางการตลาด เป็นการดำเนินธุรกิจจะต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษาวิเคราะห์ถึงความต้องการของตลาด(ลูกค้า) การใช้เครื่องมือใด ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานการณ์ ทั้งศักยภาพของธุรกิจสิ่งแวดล้อม การแข่งขัน ลูกค้า ฯลฯ ต้องมีสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า กลุ่มเป้าหมายได้ขายในราคาที่ยอมรับได้ ธุรกิจจำเป็นต้องพิจารณา ซึ่งสิ่งที่พัฒนาขึ้นมาชิ้นส่วนประกอบทางการตลาด

3. องค์ประกอบของกลยุทธ์ส่วนประกอบทางการตลาด

กลยุทธ์ส่วนประกอบทางการตลาดเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ใช้ในการสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product), ราคา (Price), การจัดจำหน่าย (Place), การส่งเสริมการตลาด (Promotion), การบรรจุหีบห่อ (Packaging), บุคลากร (People) และกระบวนการ (Process) (ฉัตรยาพร เสมอใจ และจิตตินันท์ วารวิณิช, 2551: หน้า 61)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research Design) ประกอบด้วย การศึกษาเชิงคุณภาพและการศึกษาเชิงปริมาณ โดยวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็นขั้นตอนการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 1 การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มชนมเทียนแก้วแม่พูลศรี บ้านชนมเงิน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการวิจัย การวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูล คือ สมาชิกกลุ่มชนมเทียนแก้วแม่พูลศรี จำนวน 20 คน

เครื่องมือการวิจัย คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยรูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็น การกำหนดประเด็นโครงสร้างข้อคำถามที่มีคำถามแน่นอนตายตัว ผู้วิจัยได้ใช้ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ในสัมภาษณ์เฉพาะประเด็นที่สำคัญๆ คือ สภาพการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประกอบทางการตลาดของกลุ่มชนมเทียนแก้วแม่พูลศรี

การเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึกมีความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ โดยขั้นแรกจะเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสารจากนั้นจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ (Systematic synthesis) เพื่อหาประเด็นร่วมหรือประเด็นหลักและอธิบายเนื้อหา

ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 2 ศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการวิจัย การวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกค้ำที่มาซื้อขนมเทียนแก้วของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรี ที่ไม่ทราบจำนวนประชาชนที่แน่นอน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยทฤษฎีของ W.G.cochran (1953) ได้จำนวน 385 คน

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยประยุกต์ขึ้นจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีการหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Congruence : IOC) เลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป จากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Analysis) เพื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคส์ (Cronbach's Alpha) ของตัวแปรทุกตัวมีค่าเกิน 0.60 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2006)

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยแล้ว ไปดำเนินการสำรวจข้อมูล เพื่อเก็บข้อมูลจากลูกค้ำที่มาซื้อขนมเทียนแก้วของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรี

การวิเคราะห์ข้อมูล ในวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) นำเสนอในรูปของค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 3 พัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการวิจัย การวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูล คือ สมาชิกกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรี จำนวน 20 คน และนักวิชาการ จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลสนทนากลุ่มซึ่งประกอบไปด้วยแนวทางปลายเปิดในการสนทนากลุ่มที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้พัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พูลศรี

การเก็บข้อมูล ขั้นตอนนี้ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี โดยการสนทนากลุ่มของสมาชิกกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี และนักวิชาการ ประกอบด้วย การจัดระเบียบข้อมูล การแสดงข้อมูล สรุป และตรวจสอบความถูกต้องของผลวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สรุปผลข้อค้นพบการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

พบว่า สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี ประกอบด้วย **ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)** คือ มีต้นทุนในการผลิตสูงในแต่ละวัน จึงทำให้ทางกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี ผลิตสินค้าได้ไม่มากตามจำนวนที่ลูกค้าต้องการและไม่ทันต่อความต้องการของลูกค้า **ด้านราคา (Price)** คือ มีการกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ไว้อย่างชัดเจน **ด้านการจัดจำหน่าย (Place)** คือ ส่วนมากขายอยู่ที่หน้าร้าน ไม่มีตัวแทนจำหน่าย ขายผ่านทางเฟสบุ๊ก เว็บไซต์ จัดส่งแค่พื้นที่ใกล้เคียง เช่น จ.ร้อยเอ็ด จ.กาฬสินธุ์ จ.ขอนแก่น และจะบวกค่าขนส่งเพิ่ม **ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)** คือ ส่วนมากจะมีการโฆษณาผ่านทางเฟสบุ๊ก เว็บไซต์ และมีป้ายโฆษณา OTOP บอกรายลูกค้ามายังศูนย์ OTOP เอง เพราะลูกค้าส่วนมากจะมีการบอกต่อปากต่อปาก และแนะนำให้มาซื้อที่ศูนย์ OTOP **ด้านการบรรจุหีบห่อ (Packaging)** คือ ส่วนมากจะใส่ถุงพลาสติกขาย แต่ถ้ามีลูกค้าสั่งใส่แบบกระเช้าทาง OTOP ก็จะทำให้การบรรจุภัณฑ์นั้นให้แต่จะได้ในปริมาณที่น้อยลง คือ ปกติ กิโลกรัมละ 120 บาท ถ้าใส่กระเช้าเล็ก จะได้ 4 ซีด ในราคา 60 บาท ถ้ากระเช้าใหญ่จะได้ 8 ซีด ในราคา 120 บาท **ด้านบุคลากร (People)** คือ มีจำนวนสมาชิกในกลุ่มไม่เพียงพอต่อการผลิตสินค้าให้ทันตามความต้องการของลูกค้าและสมาชิกแต่ละคนมีภาระทางด้านหน้าที่ครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบ จึงทำให้ไม่สามารถผลิตขนมเทียนแก้วได้ทันตามความต้องการของลูกค้า และ**ด้านกระบวนการ (Process)** คือ ทางกลุ่มจะไม่ค่อยจัดส่งต่างจังหวัดที่ไม่ใช่จังหวัดใกล้เคียง เพราะทางกลุ่มไม่มีตัวแทนขายจึงเน้นการขายหน้าร้านมากกว่า ส่วนมากจะมีลูกค้ามารับสินค้าเองไม่ว่าจะปริมาณมากหรือน้อย เพราะถ้ามีการจัดส่งจะเพิ่มราคาขนส่งซึ่งลูกค้าจะมองว่าราคาสูงเกินไปจึงมารับสินค้าเองที่ศูนย์ OTOP

2. สรุปผลข้อค้นพบการศึกษาผลกระทบส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 77.40 มีอายุมากกว่า 31-35 ปีขึ้นไป จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 61.04 มีระดับการศึกษานุปริญญา/ปวส. จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 35.32 มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 189 คนคิดเป็นร้อยละ 49.09 มีวัตถุประสงค์ในการตัดสินใจซื้อเพื่อรับประทานเอง จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 67.79 ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อคือ ตัวลูกค้าเอง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 50.13มีการรับรู้สื่อแบบปากต่อปาก จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 70.91และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$, S.D=0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านราคา ($\bar{X}=4.34$, S.D=0.64) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}=4.25$, S.D=0.59) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.20$, S.D =0.69) ด้านส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{X}=4.19$, S.D=0.73) ด้านกระบวนการ ($\bar{X}=3.91$, S.D=0.71) ด้านบุคลากร ($\bar{X}=3.84$, S.D=0.54) ด้านการบรรจุหีบห่อ ($\bar{X}=3.84$, S.D=0.53)

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ลูกค้าที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ และการรับรู้สื่อ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ส่วนลูกค้าที่มีวัตถุประสงค์ในการซื้อ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

3. สรุปผลข้อค้นพบแนวทางการพัฒนาผลกระทบส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

พบว่า กลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรีควรมีการพัฒนาผลกระทบส่วนประสมทางการตลาด โดยเรียงลำดับดังนี้

1. ด้านการบรรจุหีบห่อ ควรมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สามารถป้องกันสินค้าเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายก่อนถึงมือลูกค้า
2. ด้านบุคลากร ควรมีการพัฒนาในส่วนของการมีพนักงานต้อนรับในบางส่วนและมีการให้ความสนใจกับลูกค้าที่มาติดต่อซื้อสินค้า
3. ด้านกระบวนการ ควรมีการพัฒนาการตกแต่งหน้าร้านที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนและมีความดึงดูดใจลูกค้าตั้งแต่เห็นหน้าร้านที่ตกแต่งได้อย่างสวยงามและมีบรรยากาศที่ดี

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรมีการพัฒนาในส่วนของการลดราคาของสินค้า เมื่อลูกค้ามาซื้อในจำนวนมากเพื่อกระตุ้นความสนใจของลูกค้าได้เพื่อให้ลูกค้าเกิดการตัดสินใจซื้อในทันที
5. ด้านผลิตภัณฑ์ ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของลูกค้าในหลายๆ ด้านและทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจในส่วนของตัวเองสินค้า เพื่อที่จะดึงความสนใจของลูกค้าให้อยู่กับเรานานที่สุด
6. ด้านการจัดจำหน่าย ควรมีการพัฒนาในการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าที่สั่งซื้อสินค้าในจำนวนมากเพื่อที่จะทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจในส่วนที่ร้านบริการ
7. ด้านราคา ควรมีการพัฒนาในด้านของการตั้งราคาที่เหมาะสมและตั้งราคาให้อยู่ในส่วนที่ลูกค้าสามารถสั่งซื้อได้และไม่ตั้งราคาสูงจนเกินไป

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ลูกค้ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08, S.D = 0.54$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัย ยุพิน อุ่นแก้ว (2552) ได้ทำการศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของผู้ผลิตผ้าฝ้ายย้อมครามในจังหวัดสกลนคร พบว่า ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมผู้ผลิตผ้าฝ้ายย้อมครามให้ความสำคัญต่อส่วนประสมทางการตลาดในแต่ละด้านโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญในการจะใช้เครื่องมือใดและให้ความสำคัญกับเครื่องมือการตลาดรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานการณ์ ทั้งศักยภาพของธุรกิจ สิ่งแวดล้อม การแข่งขัน ลูกค้า ฯลฯ ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักการตลาดที่ต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ไม่สามารถทำการวางแผนเพียงครั้งเดียวแล้วสามารถใช้ได้ตลอดกาล หรือนำแผนการตลาดของผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จมาใช้ก็ไม่ได้เป็นการรับประกันความสำเร็จแต่อย่างใด (ฉัตยาพร เสมอใจ และฐิตินันท์ วารวินิช, 2551: หน้า 62)

2. แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรี บ้านขนมจีน ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่าสิ่งที่กลุ่มขนมเทียนแก้วแม่พลูศรีต้องพัฒนาเป็นอันดับแรกคือ ด้านการบรรจุหีบห่อ ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิจัยของ มัทวัน กุศลอภิบาล (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านกาแฟสดของผู้บริโภค ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า เลือกใช้บริการร้านกาแฟสดเนื่องจากรสชาติของผลิตภัณฑ์มากที่สุด สอนคล้องกับทฤษฎีของสมาลี

ทองรุ่งโรจน์ (2555: หน้า 29) ว่าด้วย บรรจุภัณฑ์ที่สัมผัสกับผลิตภัณฑ์และเป็นสิ่งที่บรรจุผลิตภัณฑ์เอาไว้พร้อมทั้ง ทำหน้าที่ป้องกันแก่ผลิตภัณฑ์โดยตรง และบรรจุภัณฑ์ที่อยู่ถัดออกมาส่วนใหญ่แล้วบรรจุภัณฑ์ชั้นที่สองมีหน้าที่ รวบรวมบรรจุภัณฑ์ชั้นแรกจำนวนมากกว่า 2 ชั้นเข้าด้วยกัน เพื่อการวางขายดีสเพลย์หรือจะเอาเป็นหน่วยในการ จำหน่าย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดียิ่งจาก ดร.กิตติชัย เจริญชัย และ ผศ. ลักขณา ศิริจำปา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือให้คำแนะนำและแนวคิดที่เป็นประโยชน์ ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเนื้อหา และขอขอบคุณกลุ่มชมรมเทียนแก้วแม่พลูศรี และผู้บริโภครทุก ท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- จรรยาพร บุญเหลือ และ สุวิทย์ เปี้ยผ่อง. (๒๕๕๑). **นโยบายผลิตภัณฑ์และราคา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉัตยาพร เสมอใจ และ วิฑิตินันท์ วารวิณิช. (๒๕๕๑). **หลักการตลาด**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (๒๕๕๗). **การจัดการและตลาดบริการ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ประชาชาติธุรกิจ เศรษฐกิจภูมิภาค. แหล่งที่มา : http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=๑๔๕๖๐๒๓๕๔๘ [สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๙].
- มลจินทร์ ทองคำ. (๒๕๕๓). **หลักการตลาด**. มหาสารคาม : คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มัทวัน กุศลอภิบาล.(๒๕๕๕). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านกาแฟสดของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี**. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม.
- ยุพิน อุ่นแก้ว. (๒๕๕๒). **กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของผู้ผลิตผ้าฝ้ายอ้อมครามในจังหวัดสกลนคร**. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม.แหล่งที่มา : <http://www.maharakham.go.th/mkweb/images/pdf/plan๕๗-๖๐.pdf> [สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๙].
- สุมาลี ทองรุ่งโรจน์. (๒๕๕๕). **ออกแบบบรรจุภัณฑ์**. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์
- Hair,etc. (๒๐๐๖). **Multivariate Data Analysis (๖th ed.)**. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

The Teachers Development Model to Build Professional Learning Community in
Secondary Schools Under the Office of the Secondary Educational Service Area
Office, Area 42

เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์¹
Chaowarit Jongkatkorn

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เชิงวิชาชีพและ ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 วิจัยดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือครู กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จำนวน 12 คน จากโรงเรียนวังหินวิทยาคม ได้มาโดยการเลือก แบบเจาะจง ทำการทดลองในปีการศึกษา 2559 ภาคเรียนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบ ประเมินการสอน แบบประเมินตนเอง สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และการวิเคราะห์ เนื้อหาผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่วัฒนธรรม การ เรียนรู้ การคิด แบบปฏิบัติที่ดี และการพัฒนาเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า สมรรถนะเชิงวิชาชีพของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ รวมทั้งทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนเพิ่ม สูงขึ้น และผลการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้/ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ / โรงเรียนมัธยมศึกษา

¹ อาจารย์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Email:jchaowarits@yahoo.com Tel:081-888-9147

Abstract

Research Objective To study the teacher development model to create a professional learning community and the effectiveness of the teacher development model to create a professional learning community. Secondary school Under the jurisdiction of the Office of the Secondary Education Service Area 42, the research method was divided into 4 steps. The sample consisted of 10 teachers from the Faculty of Science, Mathematics and Mathematics from Wang Hin Wittayakom School. Acquired by a specific selection. The experiment was conducted in the academic year 2016, the second semester. Teaching evaluation form Self assessment form The statistics used are the mean. Standard deviation, t-test and content analysis. The teacher development model was developed to create a professional learning community. Secondary school Under the jurisdiction of the Office of the Secondary Education Region 42 is composed of four elements: culture, learning, thinking, good practice. And continuous professional development. The effectiveness of teacher development model to create a professional learning community. Secondary school Under the jurisdiction of the Office of the Secondary Education Region 42, the professional performance of the sample was higher than before the trial. Including the learning skills of the students increased. And the learning outcomes in the science and mathematics of the students after the experiment were higher than before the experiment at the .05 level of significance.

Keywords : Teacher Development Patterns to Build Learning Communities / Learning Communities / Secondary Schools

บทนำ

รัฐบาลในยุคปัจจุบันโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดนโยบายที่จะนำพาประเทศก้าวสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” หรือ “ไทยแลนด์ 4.0” กล่าวคือประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมามีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่โมเดล “ประเทศไทย 1.0” ที่เน้นภาคการเกษตร ไปสู่ “ประเทศไทย 2.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และก้าวสู่โมเดลปัจจุบัน “ประเทศไทย 3.0” ที่

เน้นอุตสาหกรรมหนัก แต่อย่างไรก็ตามภายใต้โมเดล “ประเทศไทย 3.0” ที่เป็นอยู่กันตอนนี้ต้องเผชิญกับดักสำคัญที่ไม่อาจนำพาประเทศพัฒนา ไปมากกว่านี้ จึงเป็นประเด็นที่รัฐบาลต้องสร้างโมเดลใหม่ขึ้นมาเพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศ และนำพาประชาชนทั้งประเทศไปสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” ให้ได้ภายใน 3-5 ปีนี้ โดยยุทธศาสตร์สำคัญมุ่งเน้นในการพัฒนาสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ด้วยการสร้าง “ความเข้มแข็ง จากภายใน” ขับเคลื่อนตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ผ่านกลไก “ประชารัฐ” นอกเหนือจากแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ทับถมไว้นาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาการทำประมงแบบผิดกฎหมายที่ไม่รายงานและไร้การควบคุม (IUU) องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) ทุจริตคอร์รัปชัน ความขัดแย้ง ตลอดจนรับมือกับภาวะเศรษฐกิจในประเทศที่ได้รับผลกระทบ จากความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ราคาพืชผลเกษตรตกต่ำ และวิกฤติภัยแล้ง และภารกิจประการสำคัญของรัฐบาลคือ การขับเคลื่อนการปฏิรูป เพื่อให้สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามชุดใหม่ในศตวรรษที่ 21 ได้ รวมทั้งรัฐบาลต้องการใช้พลังประชารัฐเดินไปข้างหน้าให้เกิดเป็น “ประเทศไทย 4.0” ให้ได้ จึงเป็นการชักจูงเชื่อมโยงเทคโนโลยีหลักที่ต้นน้ำ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมเป้าหมายที่อยู่กลางน้ำ และ Startups ต่างๆที่อยู่ปลายน้ำ โดยใช้พลัง “ประชารัฐ” ในการขับเคลื่อน ผู้มีส่วนร่วมหลักจะประกอบด้วย ภาคเอกชน ภาคการเงิน การธนาคาร มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยต่างๆ โดยเน้นตามความถนัดและจุดเด่นของแต่ละองค์กร และมีภาครัฐเป็นตัวสนับสนุน อีกทั้งรัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็น การเปลี่ยนปัญหาและความท้าทายให้เป็นศักยภาพและโอกาสในการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับประเทศอย่างเป็นรูปธรรม เช่น เปลี่ยนจากปัญหาการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ให้เป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีพลัง (Active Aging) การพัฒนาหุ่นยนต์ทางการแพทย์ การยกระดับเมืองให้เป็น Smart City การเปลี่ยนสินค้าโภคภัณฑ์ต่างๆ เช่น ข้าว ยางพารา น้ำตาล มันสำปะหลัง ให้กลายเป็นอาหารสุขภาพ (Functional Foods) ดังนั้นการปฏิรูปการพัฒนาและการปฏิรูปการศึกษาต้องทำไปพร้อมๆ กัน จึงจะเป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิดประชารัฐ ผนึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนา และบุคลากรระดับโลก ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของการ “รู้จักเติม รู้จักพอ และรู้จักปัน” มุ่งให้เกิดผลกับคนไทยและประเทศอย่างจริงจัง (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559)

ส่วนทางด้านการศึกษาประเทศไทยมีการจัดการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545) โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่จะให้ ประเทศไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และปัญญา (Wisdom and Learning Society) โดยพัฒนาคุณภาพคนให้มีคุณธรรมนำความรู้เกิดภูมิคุ้มกัน นำสู่สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างยั่งยืน การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของระบบการศึกษาไทยถือเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพของประชาชนทั้งประเทศเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย

ให้เจริญรุ่งเรือง ทัดเทียมกับประเทศอื่นได้ การปฏิรูปการศึกษาไทยในรอบแรกได้กำหนดให้มีหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จตามนโยบายที่กำหนดไว้ โดยประสบปัญหาในภาคการ ปฏิบัติ เนื่องจาก “ครู” ขาดความรู้ความเข้าใจแนวทางการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ นอกจากนี้ยังไม่มีแนวทาง ปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งที่เป็นเอกสารหรือสื่อต่างๆ ที่จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวิธีการดำเนินงาน จึงทำให้ต้อง มีการปฏิรูปการศึกษารอบสอง โดยปรับระบบการศึกษาใหม่เกือบทั้งหมด (ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล และ ญัฐ วุฒิ สุวรรณทิพย์, 2552.) และในการปฏิรูปการศึกษา ครั้งที่ 2 (พ.ศ.2552-2561) กำหนดให้มีปรับเป็นหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 พยายามที่จะแก้ปัญหาในด้านการพัฒนาคุณภาพครูเพื่อให้ครูมี สมรรถนะเพียงพอที่จะพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ เนื่องจากครูเป็นบุคลากรที่สำคัญของการจัดการศึกษาและ มีส่วนในการพัฒนาสังคมครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ให้ความรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สามารถสื่อสาร ความคิด แก้ปัญหา ใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย รักชาติ (วิจารณ์ พานิช ,2555.) การพัฒนาครู จึงเป็นทั้งการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทั้งสมรรถนะวิชาชีพ ครูและพัฒนาผู้เรียนไปในเวลาเดียวกัน การสร้างผู้เรียนให้เป็นบุคคล ที่มีคุณภาพต่อสังคมได้นั้น ครูผู้สอนจะต้อง มีความพร้อมโดยการพัฒนาตนเองและทางวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง นอกเหนือจากความร่วมมือในการทำงานที่เป็น ชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู (Darling – Hammond, 1999, Online)

การสร้างชุมชนการเรียนรู้ เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนในวิชาชีพครูที่มีความรู้ความสนใจ ในเรื่องใดเรื่อง หนึ่งมาร่วมแลกเปลี่ยน แบ่งปัน เรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ร่วมกัน ทำให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำไปประยุกต์และปรับ ใช้ตามแต่สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ชุมชนการเรียนรู้ จะเปลี่ยนแปลงการทำงานของครูจากวัฒนธรรม แบบเดิมที่ทำงานอย่างโดดเดี่ยวมาเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมุ่งมั่นให้เกิดผลลัพธ์ต่อสมรรถนะทางวิชาชีพ สำหรับครูและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่อาศัยความ ร่วมมือเป็นฐาน ในการปรับตัวและสรรสร้างสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น ชุมชนการเรียนรู้เป็นชุมชนที่ทำให้เกิดการปรับปรุง ทักษะ เจตคติ ความเข้าใจ และกระตุ้น การปฏิบัติงานของครูและกลุ่มครู โดยการพัฒนา จากการฝึกอบรมอย่าง เป็นระบบมาเป็นการพัฒนาตนเองเป็นการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ จนในที่สุดกลายเป็นชุมชนการเรียนรู้ในเชิง วิชาชีพครู สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง(เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และคณะ, 2545)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบาย ยุทธศาสตร์ของชาติ และความต้องการที่จะให้คน ไทยเป็นคนไทยในระดับ 4.0 ได้นั้น การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการที่ผลักดันนโยบาย และยุทธศาสตร์ของชาติให้ ประสบผลสำเร็จลงได้ จำเป็นที่ต้องสร้างภาคีเครือข่าย สร้างความร่วมมือซึ่งกันและกัน สิ่งที่จะทำให้เกิดผลใน ทางการปฏิบัติได้จริง โดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้แนวทางหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้

และทำให้เกิดองค์ความรู้และเกิด การแบ่งปันกันอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนเกิดเป็นวัฒนธรรมการทำงานอย่าง มั่นคง เป็นทางนำไปสู่ การสร้างคนไทย 4.0 ได้ในที่สุด เพราะคนไทยเราต้องช่วยเหลือกัน ไม่ทอดทิ้งคนใดคนหนึ่ง ให้เป็นภาระของสังคมอีกต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42” เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ จนเกิดเป็นพลัง องค์ความรู้ที่ยิ่งใหญ่เกิดมรรคเกิดผลกับ ประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จากสมรรถนะเชิงวิชาชีพครูและทักษะการ เรียนของผู้เรียน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 และโรงเรียนวังหินวิทยาคม
2. แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้
3. ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ
4. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู
5. ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42” เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างประชากร

1.กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์และสอบถามความต้องการ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ครูระดับมัธยมศึกษา 6 คนในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์รวมทั้งนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 6 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling)

2.กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มสาระ การเรียนรู้คณิตศาสตร์และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มละ 6 คน รวมเป็น 12 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559

ตัวแปรที่ทำการศึกษา

1.ตัวแปรอิสระ(Independent Variable) ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชน แห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

2.ตัวแปรตาม(Dependent Variable) ได้แก่ ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ11คนโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2.เครื่องมือประเมินประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาครู ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งมี 3 ฉบับ ได้แก่

2.1 แบบประเมินสมรรถนะครู 4 สมรรถนะ จากกรอบแนวคิดของ McClelland และแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) มาประยุกต์ใช้ โดยแบ่งเป็นสมรรถนะหลัก 2 สมรรถนะ ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

2.2 แบบบันทึกพฤติกรรมการสอนของ ทวีป อภิสิทธิ์ (2553)

2.3 แบบประเมินทักษะของผู้เรียน 3 ทักษะ ได้นำมาจากทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ รวมทั้งผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครู เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 เกี่ยวกับความต้องการของครู ผู้บริหารและผู้เรียนในด้านปัจจัยและวิธีการ รวมทั้งคุณลักษณะในการพัฒนาวิชาชีพครูโดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ช่วงเดือน สิงหาคม 2559

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือวัดที่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเชิงวิชาชีพครู จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คนภาคเรียนที่ 22 ปีการศึกษา 2559 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2559 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2560

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยใช้แบบประเมินสมรรถนะเชิงวิชาชีพครูแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต42มีดังนี้

- 1) ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครูและนักเรียน เกี่ยวกับความต้องการปัจจัยวิธีการในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42
- 2) ผลการตรวจสอบ ความเหมาะสมของรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญ11คน โดยการสนทนากลุ่ม
- 3) ผลการประเมินสมรรถนะเชิงวิชาชีพครู 4 สมรรถนะ ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42
- 4) ผลการประเมินทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน 3 ทักษะ ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

5) ผลการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาก่อนและหลังการทดลองการใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42” ซึ่งบรรลุผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีวิจัยแห่งการเรียนรู้ของซิงเก้ แนวคิดการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมาร์ควาร์ท แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ เชิงวิชาชีพครูของครูสทฤษฎีและบริคส์และคนอื่นๆ แนวคิดสมรรถนะครูระดับมัธยมศึกษาของดาร์ลิ่ง-แฮมมอนด์ รวมทั้งการวิจัยของปองทิพย์ เทพอารีย์และปริญญา มีสุข ผลการวิจัยพบว่า

1.1 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ประกอบด้วยวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ การคิด แบบปฏิบัติที่ดีและการพัฒนาเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

1.2 แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีกิจกรรมและเทคนิควิธีที่สอดคล้องกับความต้องการของครูและนักเรียน โดยใช้เทคนิควิธีการบรรยาย การตั้งคำถาม การอภิปรายกลุ่มและรายบุคคล การทดสอบ การแสดงบทบาทสมมติ และการลงมือปฏิบัติ ในสถานการณ์จริง ซึ่งเน้นให้ครูทุกคนในชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว

1.3 รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วยประเมินสมรรถนะเชิงวิชาชีพครูใน 4 สมรรถนะก่อนการเข้าสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ เชิงวิชาชีพ วิเคราะห์ความต้องการของครู ปฐมนิเทศ ชี้แจงการจัดตั้งกลุ่มร่วมกัน 2)ขั้นวางแผน มีการวางแผนร่วมกันในการจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนดำเนินการตามแผนการสอนที่กำหนด 4) ขั้นประเมินผลและ 5) ขั้นสะท้อนผล

2.เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

2.1 ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยประเมินจากสมรรถนะเชิงวิชาชีพครู 4 สมรรถนะ พบว่าการพัฒนาตนเอง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีค่าคะแนนการพัฒนาตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 อยู่ในระดับมาก และการทำงานเป็นทีม หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีค่าคะแนนการทำงานเป็นทีมสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ จากระดับมากเพิ่มไปอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่าทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 สูงกว่าก่อนการทดลองใช้จากระดับปานกลาง เพิ่มไปอยู่ในระดับมากและทักษะชีวิตและอาชีพ หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีค่าคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ อยู่ในระดับมาก รวมทั้งผลการเรียนรู้ของผู้เรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 สูงกว่าก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42” มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ครูต้องเรียนรู้วิสัยทัศน์ ค่านิยม และวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ โดยครูร่วมกันเรียนรู้ มีการเสริมพลังอำนาจ สร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ สร้างโอกาสในการเรียนรู้ พร้อมกับนำวัฒนธรรมของโรงเรียนมาบูรณาการเข้ากับวัฒนธรรม ค่านิยม คุณค่าของตนเองที่สามารถปรับเปลี่ยน

ได้ เป็นส่วนที่จะช่วยในการวางรูปแบบพฤติกรรมและการรับรู้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้การเรียนการสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับบุคคล ระดับทีมงานและระดับองค์กร ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในตัวผู้เรียน(มาร์ควार्ट,2553)

2.การคิด นับว่าเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่างระหว่างครูด้วยกัน การคิดจะกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ภายในกลุ่มครูที่มีทักษะทางการคิดขั้นสูง ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์และการคิดแบบแก้ปัญหา(บรจจ อมรชีวิน, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของครูสทูลุสและบริค (Kruse Louis & Bryk,1995) ; มาร์ควार्ट(MarQuardt,1996);เซ็งเก้ (Senge,2000);ไรเอล และฟุลตัน (Riel &Fulton,2001); และ สิวรี พิศุทธิสินธพ.(2553) กล่าวคือ การคิดขั้นสูงเป็นความสามารถในการให้เหตุผลและวิเคราะห์ ข้อขัดแย้ง คิดทดสอบสมมุติฐาน คิดหาวิธีการสร้างสรรค์นวัตกรรม ใช้ความ น่าจำเป็นในการตัดสินใจแก้ปัญหา มีการพูดคุยแก้ปัญหาโดยการสะท้อนความคิดเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือกันเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น อีกทั้งส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเรียน การสอนให้ดีขึ้นกว่าเดิม และทำให้สัมฤทธิ์ผลผลการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงขึ้น

3. แบบปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนจากการเรียนรู้ร่วมกันของครูในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนำไปสู่ผลลัพธ์ให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่เพิ่มมากขึ้นและตอบสนองเป้าหมาย ของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จก้าวสู่ความเป็นเลิศได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ครูสทูลุสและบริค (Kruse Louis&Bryk,1995) ; ดาร์ลิง-แฮมมอนด์(Darling-Hammond,1996);และปริญญา มีสุข(2552)ที่มุ่งการแบ่งปันแนวปฏิบัติส่วนบุคคลในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นแบบอย่างกับครูคนอื่นๆ และเน้นที่ผลลัพธ์ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.การพัฒนาเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เป็นโครงสร้างการเรียนรู้ในการที่ครูรักษาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ทางวิชาชีพของตนเองไว้ เป็นทั้งเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพครูและบันไดอาชีพ (Career Path) ในการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดใหม่ๆ ทางการศึกษาและด้านการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้ก้าวหน้าทันกับความเปลี่ยนแปลง ทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพอยู่เสมอ(Teacher-Learning-Communities,2013:Online) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาร์ลิง - แฮมมอนด์ (Darling-Hammond,1996);มาร์ควार्ट (MarQuardt,1996); เซ็งเก้ (Senge,2000); ไรเอล และฟุลตัน (Riel &Fulton,2001) และปริญญา มีสุข(2552) ในด้านการสะสมความรู้ การสร้างความสามารถของบุคคลให้มีความรอบรู้ และมีความตระหนักในสิ่งที่ตนรู้ รวมทั้งส่วนที่ต้องเรียนรู้เพิ่มเติม มีผลเชื่อมโยงกับการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนอีกด้วย

2. การศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

2.1 สมรรถนะเชิงวิชาชีพครู 4 สมรรถนะประกอบด้วย สมรรถนะหลักได้แก่ การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนแห่งการเรียนรู้เป้าประสงค์เพื่อพัฒนาวิชาชีพของบุคคลโดยอาศัยความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมเป็นสำคัญ (Richard DuFour & Rebecca DuFour, 2012) นอกจากนี้ยังเพิ่มสมรรถนะประจำสายงาน 2 สมรรถนะ ได้แก่การจัด การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งนี้เนื่องจากสมรรถนะประจำสายงานเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ครูจะต้องสามารถจัดการเรียนรู้ในสาขา วิชาเฉพาะ สามารถพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง พัฒนาสื่อการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลให้เกิดแก่ผู้เรียน และสามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบตามความเป็นจริงได้ (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2554)

2.2 ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนใน 3 ทักษะได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีและทักษะชีวิตและอาชีพ เนื่องจากทักษะ ทั้ง 3 เป็นทักษะสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทักษะเหล่านี้เน้นความคิดระดับสูงและความร่วมมือซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ครูมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพเพิ่มขึ้น และมีการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ เชิงวิชาชีพเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ขับเคลื่อนการเรียนรู้ทั้งในกลุ่มครูและทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน เป็นผลทำให้การยกระดับทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ข้อเสนอแนะ

1. การเรียนรู้เกิดจากการจัดกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันและทำอย่างต่อเนื่อง เน้นการทำงานเป็นทีม โรงเรียนควรสนับสนุนทรัพยากรงบประมาณที่เอื้อต่อการเรียนรู้
2. การวิจัยครั้งนี้จัดทำเพียงโรงเรียนเดียว ควรจัดทำให้กว้างขวางมากกว่านี้ทั้งโรงเรียนของเอกชนและรัฐบาล

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.จินต์ วิภาตะกลัศ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเจ้าพระยา และคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเจ้าพระยาทุกคน ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ รวมทั้งสนับสนุนเงินทุน ในการศึกษาวิจัย และขอขอบคุณ

นายอนุกุล ทรัพย์เมธากุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวังหินวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ให้ความร่วมมือ โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจนทำให้การวิจัยเล่มนี้ประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอยกย่องคุณงามความดีที่เกิดจากการทำวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตเวทิตา แต่บิดา มารดา ตลอดจนขอมอบสักการะคุณครูอาจารย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

ชนิดา จิตตรุทธะ.(2554) **วัฒนธรรมองค์การ**.กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีป อภิสัทธี. (2553) **การสร้างสมรรถภาพวิชาชีพครูโดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อ**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรจง ออมศรีวิน.(2544) **Thinking School สอนให้คิด**.กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล และ ณัฐวุฒิ สุวรรณทิพย์. (2552) “ปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครูสู่ การปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่ 2”มติชนรายวัน 2552.(11 ตุลาคม): 7.

ปริญญา มีสุข. (2522) **ผลการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาศึกษาแบบมีส่วนร่วมของครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปองทิพย์ เทพอารีย์.(2557) **การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู สำหรับครูประถมศึกษา**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร.

วิจารณ์ พานิช.(2555) **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21**.กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

วีไล ตั้งจิตสมคิด.(2554) **ความเป็นครู**.พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). **จุดเปลี่ยนประเทศไทย เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร : สยาม เอ็ม แอนด์ บี พับลิชชิง.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ.(2545) **รายงานการวิจัยรูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**.กรุงเทพมหานคร:สำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการครู.

Darling – Hammond.(1999) **Teacher quality and student achievement : A review of state policy evidence**.เข้าถึงได้จาก <http://www.politicalscience>.วันที่ค้นข้อมูล 15 มกราคม 2560

- Kruse,S.D. ; Louis,K.S. ; & Bryk. (1995)An emerging framework for analyzing school-based PAprofessionalalalim and Community : Perspectives on Reforming Urban Schools.K.S.Louis;&S.D.Kruse (Eds),pp 23-42.C.A.:Corwin Press.
- MarQuardt,M.J.(1996) **Building the learning organization : A systems approach to quantum improvement and global success.** U.S.A. : McGraw-Hill.
- Senge,P. et al.(2000) **Schools That Learn. A Fifth Discipline Fieldbook for Educators.**London: Century Press.
- Richard DuFour & Rebecca DuFour.(2012) **The School Leader’s Guide to Professional Learning Communities at Work.** U.S.A. : Solution Tree.
- Riel,M ; & Fulton,K.(2001)The role of technology in supporting learning communities.**Phi Delta Kappan.** 82(7) : 518-523.

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38

The Learners Development Activities of Secondary Small Size School in Tak under the Secondary Educational Service Area 38.

ชุลีพร เหวาโต¹
Chuleporn Waoto

บทคัดย่อ

จากการศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพและข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ประชากรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกิจกรรมแนะแนว รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และด้านกิจกรรมนักเรียน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ คือ มีการติดต่อกับศิษย์เก่าในรูปแบบต่างๆ เช่น ชมรมศิษย์เก่า กลุ่มไลน์ศิษย์เก่า เป็นต้น และเชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในแต่ละอาชีพมาแนะแนวรุ่นน้อง ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะครู นักเรียน และผู้ปกครองในการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน และควรรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อนำผลการดำเนินงานไปวิเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนขนาดเล็ก

¹ ครูโรงเรียนวังหินกิตติวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 mywanghin@hotmail.com

Abstract

The research purposes were 1) to study the condition and suggestion of the learners development activities of secondary small size school in Tak under the Secondary Educational Service Area 38. The samples were 33 who were experts ,directors, and teachers. The data were collected by questionnaires and interview forms. The data were analyzed by using Frequencies, percentage, Mean, Standard Deviation, and Content Analysis.

The research results were as follows;

1. The learners development activities of secondary small size school in Tak under the Secondary Educational Service Area 38 were in the high level of Mean. The guidance aspect was the highest level of Mean, the lower Mean was the social and commonwealth aspect, and the students activities aspect.

2. The suggestions were;

2.1 The school should set the alumni system.

2.2 The school should support the parents participation.

2.3 The students should be support in doing activities.

2.4 The school should report the conclusion of school activities to all parts for analyzing , developing continuously.

Keywords : The Learners Development Activities

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ในพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2554 ใช้แนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ให้ “คนเป็นศูนย์กลางของ

การพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ มียุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่สำคัญประการหนึ่ง คือ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 3) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพโดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ประกอบกับกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุขบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1-2)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แบ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนออกเป็น 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมสังคมและกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ซึ่งกิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้รู้จักตนเอง รู้รักสิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักนักเรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ให้ความเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้เชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ สำหรับกิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบวิธีที่หลากหลายในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งเสริมเจตคติคุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนและท้องถิ่นตาม

ความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม (หน้า ๓๓๓-๓๓๔ : ๒๖๗)

จากความสำคัญดังกล่าว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง โดยเน้นให้นักเรียนเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเลือกเองตามความสามารถความสนใจและความถนัดอย่างแท้จริง เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเลือกเองตามความสามารถความสนใจและความถนัดอย่างแท้จริง เมื่อเป็นเช่นนี้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะในส่วนของครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สนองต่อสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน และความพร้อมของสถานศึกษาให้ได้มากที่สุด ในขณะเดียวกันก็พบว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 พบปัญหาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ ขาดบุคลากรเฉพาะด้านในการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดสรรงบประมาณมีความล่าช้าและไม่เพียงพอ ขาดแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม การประเมินผลไม่สอดคล้องตามสภาพจริง ซึ่งปัญหาที่เกิดจากสภาพการบริหารและการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้กล่าวมานี้ ส่งผลให้ การดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38) ดังเช่นการศึกษาของ มิ่งขวัญ ดวงแข (2553 :๓) พบว่า ขาดบุคลากร ขาดงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ สถานที่ไม่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม ขาดแหล่งเรียนรู้ และครูได้รับการอบรม สัมมนาเพื่อพัฒนาความสามารถน้อยและไม่ต่อเนื่อง และด้านประเมินผลและรายงาน

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาในฐานะครูผู้มีส่วนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนวังหินกิตติวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมชุมนุม/ชมรม ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและครูผู้มีส่วนในการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผลแก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 และในที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ได้ดำเนินการ ดังนี้

การศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ในปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย โรงเรียนวังหินกิตติวิทยาคม จำนวน 1 คน และโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง จำนวน 1 คน ครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ในปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย โรงเรียนวังหินกิตติวิทยาคม จำนวน 16 คน (ไม่รวมผู้ศึกษา) และโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ในปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย โรงเรียนวังหินกิตติวิทยาคม และโรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$) พิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ กิจกรรมแนะแนว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.89$) รองลงมา คือ

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.87$) และกิจกรรมนักเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.75$) ตามลำดับ หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ด้านกิจกรรมแนะแนว โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบกิจกรรมแนะแนวอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.27$) รองลงมา การกำหนดกรอบกิจกรรมแนะแนวไว้อย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.18$) และแผนงาน โครงการการจัดกิจกรรมแนะแนวกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การเชิญศิษย์เก่าที่ประสบผลสำเร็จมาแนะแนวและการกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.55$)

ด้านกิจกรรมนักเรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การจัดให้ลูกเสือ-เนตรนารีบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนและท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.18$) รองลงมา คือ การจัดให้ลูกเสือ-เนตรนารีร่วมกิจกรรมในวันสำคัญของลูกเสือ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.15$) การขออนุมัติการจัดตั้งกองลูกเสือในสถานศึกษา และการวัดผลและประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสภาพจริง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครองในการดำเนินงานกิจกรรมยุวภาษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.39$)

ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม และการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังลักษณะนิสัยของนักเรียนให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.03$) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน (กิจกรรมในวิถีชีวิตโรงเรียนเพื่อปลูกฝังจิตอาสา) และการนิเทศและติดตามผลการปฏิบัติงานกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97$) การจัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน (กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคม) อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.88$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$)

ข้อเสนอแนะเรื่องการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 ได้แก่

กิจกรรมแนะแนว คือ สถานศึกษาควรมีการติดต่อกับศิษย์เก่าในรูปแบบต่างๆ เช่น ชมรมศิษย์เก่า กลุ่มไลน์ศิษย์เก่า เป็นต้น และเชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในแต่ละอาชีพมาแนะแนวรุ่นน้อง

กิจกรรมนักเรียน คือ สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะครู นักเรียน และผู้ปกครองในการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ คือ สถานศึกษาควรรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อนำผลการดำเนินงานไปวิเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผล

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น มีความสำคัญและจำเป็นต้องจัดให้มีในโรงเรียน เพื่อให้มีความสอดคล้องและตอบสนองต่อโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ศักยภาพ ความสามารถ ตลอดจนเป็นกิจกรรมที่สอนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตน เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย ศีลธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ บำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน สังคม ประเทศชาติ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่วนเป้าหมายในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย ทำให้เกิดความรู้ ความชำนาญ เห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่างๆ ตลอดจนผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ผู้เรียนได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพ ค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต เป็นการฝึกทักษะชีวิต ส่วนพัฒนาการของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับตัวผู้เรียนให้มากที่สุด เพื่อตอบสนองต่อพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับฉัตรวลัย ทรงความเจริญ (2553 : ข-ค) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับมิ่งขวัญ ดวงแข (2553 : ค) ศึกษาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้ง 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน 3) กิจกรรมนักเรียนด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ และ 4) กิจกรรมนักเรียนด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ครูผู้สอนมีความเห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ เสรี ใจเอื้อ (2551 : ง-จ) ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร มีการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านกิจกรรมแนะแนว ด้านกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี และด้านความถนัดและความสนใจ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา แนวทางการวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา การส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยวงจรกิจกรรมในสถานศึกษา และแนวทางการส่งเสริมงานแนะแนวในสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.สุเนตร ทองคำพงษ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ กรรมการที่ปรึกษา และ อาจารย์

ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและ

ให้คำแนะนำ จนการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแบบสอบถาม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษา

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนวังหินกิตติวิทยาคม ผู้อำนวยการโรงเรียนถนนมหาราชบุรีรัมย์ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวังหินกิตติวิทยาคมและโรงเรียนถนนมหาราชบุรีรัมย์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 ทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาศึกษาครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลงได้ ผู้ศึกษาหวังว่าการค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติพร จิตต์แก้วปัญญา. (2558). **การจัดการเรียนรวมของโรงเรียนถนนอมราษฎ์บำรุงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38**. การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต. วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก.
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม Network Building and Participatory**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันท ชาติทอง. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ฉัตรวลัย ทรงความเจริญ. (2553). **สภาพและปัญหาการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ชนงกรณ์ กุณทลบุตร. (2547). **หลักการจัดการ: องค์การและการจัดการแนวความคิดการบริหารธุรกิจในสถานการณ์ปัจจุบัน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูร อัครบวร. (2552). **การบริหารภาครัฐด้วยรูปแบบเครือข่าย (Governing by Network) โครงการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้: เครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning Tool Kits) หลักสูตรการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ (Making Strategy Work)**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- พิกุล พระสิงห์, ประสิตา สุขสำราญ, สุจิตรา ราศรีตันะ. **ศึกษาสภาพการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี**. การค้นคว้าด้วยตัวเอง ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พีณา จันทะแก้ว. (2550). **การวางแผนชีวิตด้วยวงจร PDCA**. เอกสารประกอบการสอน. มหาวิทยาลัยพายัพ
- มณี ครุไชยศรี. (2550). **การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มิ่งขวัญ ดวงแข. (2553). **การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2**. การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- วีระพงษ์ เณลิมจิระรัตน์. (2547). **คุณภาพในงานบริการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:ประชาชน จำกัด.
- วุฒิชัย แข่งขัน. (2556). **บทบาทในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี**
- ศศิภา ศรีสม. (2558). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเรืองวิทย์พิทยาคม สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต. วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.**
- สุบัน พรเวียง. (2559). **หลักการ ทฤษฎีและปรัชญาการศึกษา. เอกสารประกอบการเรียนวิชา หลักการ ทฤษฎี และปรัชญาการศึกษา. วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.**
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554).** กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- เสรี ใจเอื้อ. (2551). **การศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.**
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 (2558). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558.**
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2553. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อภิขยา ไชยันต์. (2553). **การสร้างรูปแบบการจัดการมาปนกิจสงเคราะห์ครอบครัวชุมชน บ้านหนองจอก หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านปทุม อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.**

แนวทางการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย/บทความวิชาการ วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น

วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น ยินดีรับบทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ บริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์จะต้องไม่เป็นผลงานวิจัย/วิชาการที่เคยได้รับการเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน หรือไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ของวารสารอื่น บทความทุกบทความที่ดีพิมพ์ลงในวารสารฉบับนี้จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการแก้ไขต้นฉบับและการพิจารณาตีพิมพ์ตามลำดับก่อนหลัง โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ประเภทของบทความ

1. บทความวิจัย หมายถึง การนำเสนอผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย
2. บทความวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ไขปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ วารสาร อิมเทอร์เน็ต ประกอบการวิเคราะห์ห้วิจารณ์ เสนอแนวทางแก้ไข
3. บทวิจารณ์หนังสือ หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์ เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณภาพของหนังสือ บทความ หรือผลงานศิลปะ อาทิ นิทรรศการ ทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลยพินิจอันเหมาะสม
4. บทความปริทัศน์ หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the Art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้าง และทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อพิพาทที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

การเตรียมต้นฉบับ

ชื่อเรื่อง	ควรสั้นกะทัดรัดได้ใจความ ครอบคลุม ตรงกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา
ชื่อผู้เขียน	พิมพ์ชื่อโดยไม่ใช้คำย่อ มีสถานที่ทำงาน หน่วยงานที่สังกัด อีเมล หมายเลขโทรศัพท์ โดยอ้างอิงเชิงบรรณทนายหน้าแรก
บทคัดย่อ	เป็นร้อยแก้ว เขียนเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย (อย่างย่อ) และต้องมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
คำสำคัญ	ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3-5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทความที่เป็นภาษาอังกฤษมีเฉพาะคำสำคัญภาษาอังกฤษ
บทนำ	อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญที่ทำการศึกษา วิจัย ค้นคว้า ของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ สมมติฐานและขอบเขตของการวิจัย
เนื้อเรื่อง	กรณีบทความที่เป็นภาษาไทยควรใช้ภาษาไทยให้มากที่สุด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กะทัดรัดและชัดเจน การใช้คำย่อต้องมีคำสมบูรณ์ไว้ในครั้งแรกก่อน
วิธีดำเนินการวิจัย	อธิบายขั้นตอนการวิจัย โดยกล่าวถึงแหล่งข้อมูล วิธีการรวบรวมข้อมูล วิธีการใช้เครื่องมือในการศึกษาหรือการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย
สรุปผลการวิจัย	อธิบายสิ่งที่ได้จากการศึกษา ไม่ควรซ้ำกับการแสดงผล แต่เป็นการสรุป ประเด็น และสาระสำคัญของการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
อภิปรายผล	อธิบายถึงผลที่ได้รับจากการศึกษาหรือการวิจัย ว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ ควรอ้างถึงทฤษฎี หรือผลการศึกษาของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบการอธิบาย

- ข้อเสนอแนะ อธิบายถึงการนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ หรือข้อเสนอแนะ ปัญหาที่พบในการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาค้างต่อไป
- เอกสารอ้างอิง ให้เขียนเอกสารอ้างอิง ใช้ระบบนาม-ปี และหน้า (APA Style) ตามรูปแบบที่กำหนด

การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงใช้รูปแบบของ American Psychological Association (APA)

การอ้างอิงในบทความ กรณีที่ผู้เขียนต้องการการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเรื่องให้ใช้วิธีการ อ้างอิง ในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (author-date in-text citation)

การอ้างอิงท้ายบทความ เป็นการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนบทความได้ใช้อ้างอิงในการเขียนบทความ และจัดเรียงรายการตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้แต่ง ตัวอย่างเช่น

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. (พิมพ์ครั้งที่). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ, **ชื่อหนังสือ**. (เลขหน้าบทความ).

เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่) เลขหน้าบทความ.

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีที่วิจัยสำเร็จ). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญา(ระดับ) ชื่อสาขาวิชา สังกัดของสาขาวิชา ชื่อมหาวิทยาลัย.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). **ชื่อเรื่อง**. สืบค้นเมื่อ [วัน เดือน ปี] จาก แหล่งสารสนเทศ. [หรือ URL]

การอ้างอิงในเนื้อหา

รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา มี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. (ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น (ชนะดา วีระพันธ์, 2555, 55-56)

(Peter & Waterman, 1982, pp. 498-499) (Michalska J., 2008, p. 85)

กรณีที่ไม่มีปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีที่พิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน เช่น

(ศิริโรจน์ วงศ์กระจ่าง, 2554)

2. ผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว ไม่ต้องระบุไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิงอีก เช่น ธนกฤต วันดีเมธ (2554, น.90) ได้ศึกษาถึง.....

Robert E. Hegel (1997, p.14) studied.....

กรณีที่ไม่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีที่พิมพ์ไว้ในวงเล็บ เช่น

(ศิริโรจน์ วงศ์กระจ่าง, 2554)

3. ปีที่พิมพ์ ผู้แต่ง (เลขหน้า) กรณีมีการระบุปีที่พิมพ์และผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว (ปีที่พิมพ์และผู้แต่งสามารถสลับที่กันได้) ให้ระบุเฉพาะเลขหน้าที่อ้างถึงในวงเล็บเท่านั้นเช่น ในปี 2557 ศุภชัย ยาวะประภาส ได้กล่าว ว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถที่แสดงออกถึงพฤติกรรมกรรมการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา จนทำให้การปฏิบัติงานบริหารงานบุคคลบรรลุผลเหนือกว่าระดับปกติ (น.9)

การส่งต้นฉบับ

1. บทความมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า กระดาษขนาด A4 ทั้งนี้รวมรูปภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง
2. การตั้งค่าหน้ากระดาษ ให้กำหนดขอบบน 1.5 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา 1 นิ้ว
3. แบบตัวอักษรใช้ TH SarabunPSK โดยกำหนดขนาด ดังนี้
 - 3.1 ชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 18 point ตัวหนา กึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 3.2 ชื่อ-สกุลผู้เขียน ทุกท่านภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 12 point ตัวหนา ชิดซ้าย
 - 3.3 สถานที่ทำงาน หน่วยงานที่สังกัด อีเมล หมายเลขโทรศัพท์ ขนาด 12 point อ้างอิงเชิงบรรณ
 - 3.4 บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ควรสั้นตรงประเด็น และเป็นการสรุปผลงานอย่างรัดกุม ครอบคลุมสาระสำคัญของการวิจัย ความยาวไม่เกิน 400 ตัวอักษร
 - 3.5 คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นการกำหนดสาระสำคัญที่สามารถนำไปใช้เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูล ไม่ควรยาวมากเกินไป และไม่ควรมากเกิน 3-5 คำ
 - 3.6 บทนำ (ความเป็นมา ความสำคัญ และมูลเหตุที่นำไปสู่การวิจัย)
 - 3.7 วัตถุประสงค์ (มูลเหตุของการศึกษาวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับชื่อเรื่องที่ศึกษาวิจัย)
 - 3.8 เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) เป็นการอ้างอิงแนวคิด ทฤษฎี หรือบทความที่เกี่ยวข้อง หากเป็นงานวิจัยเฉพาะทางควรมีส่วนนี้ เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานให้คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้
 - 3.9 วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ควรเสนอรูปแบบและแสดงขั้นตอนอย่างกระชับและชัดเจน

3.10 สรุปผลการวิจัย ควรนำเสนอผลอย่างชัดเจน น่าสนใจ ตรงประเด็น เป็นผลที่ค้นพบ โดยลำดับตามหัวข้อที่ศึกษา

3.11 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ อภิปรายสิ่งที่ได้จากการวิจัย การนำไปใช้ประโยชน์และข้อเสนอแนะต่างๆ

3.12 เอกสารอ้างอิง ใช้ระบบนาม-ปี และหน้า (APA Style) ระบุแหล่งอ้างอิงเท่าที่ปรากฏในบทความ

ผู้นำเสนอผลงานสามารถดูรายละเอียดรูปแบบการจัดทำบทความฉบับเต็ม (Full Paper) ได้ที่ www.northern.ac.th

หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เลขที่ 888 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000 โทรศัพท์ 0 5551 7488 ต่อ 808 โทรสาร 0 5551 7481 email : research.northern@gmail.com